

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint"; in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412
Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271
Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid
f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in
rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

J. Freriks,
Marktstraat 13, 8141 GA Heino

T.M. Valkenaars-Tolenaar,
Veldhoekerweg 3, 8141 PH Heino

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid

Contactpersoon: (wnd.)

J.A.G. Kappert,
Davenschot 30, 8141 BD Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Marktstraat 13, 8141 GA Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon: T.M. Valkenaars-
Tolenaar,
Veldhoekerweg 3, 8141 PH Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

**Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
10e jaargang - nummer 1 - maart 1990**

In het najaar van 1989 werd de school voor Lager Agrarisch Onderwijs te Heino gesloten en overgeplaatst naar Raalte. Het gebouw aan de Marktstraat, van oorsprong een Dubbele Lagere Landbouwschool (met een ABTB- en OLM-vleugel), had toen als school 25 jaar dienst gedaan, zij het de laatste jaren slechts voor ruim de helft.

Het kwam in zijn geheel vrij voor verschillende maatschappelijke activiteiten. Zoals u weet, heeft ook onze vereniging een grotere ruimte kunnen huren.

Ter gelegenheid van deze ingrijpende wijzigingen is in dit nummer ruim aandacht besteed aan het landbouwonderwijs, dat in onze gemeente gedurende een 40-tal jaren een belangrijke rol heeft gespeeld.

INHOUDSOPGAVE

- blz. 2 Landbouwonderwijs - G.H. Elshof
 - blz. 8 De directeurs en de conciërge - M. Wolfkamp-Hansman
en G.H. Schulte
 - blz. 26 Uit de oude deuze - M. Wolfkamp-Hansman
De Baakenbeltstege
 - blz. 27 Wie is wie? - M.H. Stavorinus
Reakties gevraagd
 - blz. 27 Wie was wie? - M.H. Stavorinus
 - blz. 28 Van de bestuurstafel
-

LANDBOUWONDERWIJS

Inleiding

Na de bevrijding van ons land konden de verschillende vormen van onderwijs weer langzaam op gang komen. Door de snelle ontwikkelingen en vernieuwingen die er op elk terrein in de na-oorlogse maatschappij op gang kwamen en in het bijzonder in de sektor landbouw, zag men de noodzaak in van meer en goed landbouwonderwijs.

Er moesten dan ook nieuwe scholen gebouwd worden. De wederopbouw van ons land stond echter allereerst in het teken van de bevordering van de woningbouw en het herstel van de door de oorlog verwoeste panden.

Dit is dan ook wel de verklaring dat het landbouwonderwijs eerst in noodlokaties is gestart zowel in Heino als in Boerhaar.

O.L.M. Heino

Voor 1940 waren er maar enkele landbouwscholen in Salland; de meeste boerenzonen volgden toen cursussen om zich wat meer kennis van hun bedrijf eigen te maken.

Na 1945 zag men de noodzaak van betere scholing in en overal rezen landbouwscholen als paddestoelen uit de grond.

In 1948 kreeg de O.L.M. (Overijsselse Landbouwmaatschappij) te Zwolle toestemming tot het stichten van een lagere landbouwschool te Heino. Op 10 januari 1949 ging men van start met 17 leerlingen. Directeur van de school was de heer D.J. Wisselink. De eerste jaren werden de lessen gegeven in een vergaderlokaal van de Coöperatieve Landbouw Vereniging aan de Canadastraat. Er moest daar les gegeven worden onder zeer

De vergaderruimte van de C.L.V. te Heino, waar in 1949 de Lagere Landbouwschool van de O.L.M. in gehuisvest werd.

primitieve omstandigheden. Het geluid van de hamermolen van de maalinrichting van de C.L.V. was hinderlijk en het verkeer op de hoek van de Canadastraat maakte ook het lesgeven moeilijk. Daar zou echter spoedig verandering in komen. De Gemeente Heino had een nieuwe school gebouwd aan de Haarstraat, nummer 18.

1952

De Lagere Landbouwschool aan de Haarstraat, thans rouwcentrum. Na de nieuwbouw in 1963 heeft het gebouw o.a. tijdelijk onderdak geboden aan klassen van diverse Heino'se scholen en heeft het zelfs een tijdlang als woning dienst gedaan.

Dit pand kon in 1951 betrokken worden met in totaal 53 leerlingen. In deze school was één leslokaal. Dit was voor die tijd ook voldoende. De jongens werden aangenomen uit de zevende klas van de lagere school. Ze gingen het eerste jaar twee dagen per week naar school en het tweede, derde en vierde leerjaar één dag per week. Er waren vijf schooldagen per week en het hoofd der school kon dus alle lessen geven.

Door de snelle ontwikkeling in de landbouw zag men in dat het onderwijs, zoals het toen gegeven werd, onvoldoende was. Een bredere algemene ontwikkeling was nodig voor de toekomstige boeren.

In de jaren 1955 en 1956 werd er op enkele landbouwscholen een nieuw programma ingevoerd. Volgens dit nieuwe leerplan konden de jongens op de lagere landbouwscholen worden aangenomen uit de zesde klas der lagere school.

Ze volgden dan de eerste twee jaren elke dag onderwijs en in de derde en vierde klas gingen ze respectievelijk vier en drie dagen per week naar school. Het plaatselijk schoolbestuur en het hoofdbestuur van de O.L.M. te Zwolle meenden, dat het gewenst was ook in Heino het nieuwe programma in te voeren. In 1959 werd het zogenaamde laboratorium van de school ingericht tot leslokaal en werd een tweede leerkracht aangesteld. In 1960 werd er een theorielokaal aan de Raalterweg bijgehuurd en werd de derde leerkracht benoemd. Ook aan het praktijkonderwijs op school werd aandacht besteed. Een lokaal voor handvaardigheid werd gevonden in een deel van de poterbewaarplaats van de C.L.V. Voor het geven van praktisch onderwijs in landbouwwerktuigen stelde het bestuur van de proefboerderij Aver-Heino een lokaliteit beschikbaar. Het spreekt voor zichzelf dat de verspreide ligging van de lokaliteiten het onderwijs niet ten goede kwam. Plannen om de school te verbouwen werden er toen ook gemaakt. Spoedig bleek dat het uiterst moeilijk was door verbouwing tot een goede oplossing te komen.

Uit een brief van de O.L.M. aan de Rijksinspectie op het Landbouwonderwijs te Hengelo, d.d. 30 mei 1960:

"Wij zijn er eindelijk in geslaagd in Heino een werkruimte te huren, waarin de leerlingen van de lagere landbouwschool aldaar vakvaardigheidsonderwijs (techniek) kunnen ontvangen.

Het betreft een ruimte van ca. 8 bij 5 m gelegen bij de Proefboerderij "Aver Heino" te Heino. De huur, die hiervoor gevraagd wordt, bedraagt f 100,- voor het gehele cursusjaar 1960/61."

Uit een brief van de O.L.M. aan de Rijksinspectie op het Landbouwonderwijs te Hengelo van 19 juni 1959, als er het aanbod ligt van de Coöp. Landbouwvereniging te Heino, die voor dat doel een deel van de poterbewaarpaats beschikbaar stelt:

"Een deel van de poterbewaarpaats zal als zodanig dienst moeten blijven doen, zodat een goede afscheiding moet worden aangebracht. Het Bestuur van de Coöp. Landbouwvereniging zal voorzieningen treffen t.a.v. de verlichting en de verwarming en zal tevens zorgen voor het schoonhouden. Het bestuur van de C.L.V. zorgt dus zowel voor de aanleg van de verlichting en voor een kachel als voor stroom en brandstof.

Voor het beschikbaar stellen, de verlichting en verwarming, alsmede het schoonhouden wordt een jaarlijkse vergoeding gevraagd van f 1.000,-. Voor het aanbrengen van de afscheiding kunnen o.i. de leerlingen wel worden ingeschakeld. Aan materiaal is voor ca. f 190,- nodig, nl.

f 135,- hardboard

f 30,- raamwerk

f 25,- vulstof (isolatiemateriaal)

De eerste vergadering van de Commissie van Toezicht der Algemene Lagere Landbouwschool op Christelijke grondslag werd gehouden op 2 februari 1949 's namiddags om drie uur te Heino in het lokaal der Coöp. Landbouw Vereniging dat tevens als leslokaal diende. Uit de notulen:

"De heer T.C. Horstman opent deze vergadering met gebed en heet allen hartelijk welkom, inzonderheid de heer Wisselink hoofd der school, die deze vergadering meemaakt.

De Commissie van Toezicht bestaat uit de volgende heren, beroepen uit de verschillende afdelingen der O.L.M., te weten T.C. Horstman, P. Oosterveld, J. Wagenaar en F. van der Klippe van Heino, H. Wagterveld van Wijhe, J. Linthorst van Lemelerveld en C.J. Speelman van Raalte. Op deze vergadering werd T.C. Horstman tot voorzitter benoemd en F. van der Klippe tot secretaris.

De heer Wisselink deelde mede dat de school op 10 januari 1949 was gestart met 15 leerlingen, wat later met twee aangevuld werd. Aanvankelijk hadden zich meer leerlingen aangemeld, maar gezien dat velen hun zevende leerjaar niet achter de rug hadden, mochten zij niet toegelaten worden."

A.B.T.B. Boerhaar

Ongeveer gelijktijdig met die in Heino ging er ook een lagere landbouwschool van de ABTB in Boerhaar van start. De school werd voorlopig ondergebracht in een bovenzaal van Café Geerts. Plannen voor het stichten van een eigen school waren toen ook al wel in voorbereiding. In een verslag van 1950 staat te lezen:

"In december 1949 werd begonnen met 33 leerlingen. De eerste directeur en enige leeraar was de heer H.P.A. Willems. De leerlingen genoten 4 volle dagen per week school. Zodoende mochten zij op 1 april 1950 tot de tweede klas worden toegelaten. Voor de toen gevormde eerste klas werden 14 leerlingen toegelaten. De leerlingen hadden met grote ijver en toewijding gewerkt. Klachten werden niet gehoord en ook het verzuim was zeer gering. Meerdere malen werd in de loop van het jaar met de leerlingen een bezoek gebracht aan demonstraties, bedrijven enz. Een uitstapje werd gemaakt naar de Heilige Landstichting te Nijmegen en naar de dierentuin in Arnhem."

L.A.S. Boerhaar

In 1952 werd het nieuwe schoolgebouw in gebruik genomen. In dat jaar waren er 97 leerlingen, verdeeld over 4 klassen. De eerste klas ging 2 dagen per week naar school en de tweede, derde en vierde klas één dag per week, evenals in Heino. De directeur kon alle lessen geven.

In een verslag over 1954 staat dat er 86 leerlingen waren. Verder dat er door de leerlingen van de derde en vierde klassen een melkcursus werd gevolgd, die in samenwerking met de verschillende zuivelfabrieken tot stand was gekomen. De hoofd-assistent van de Houtvesterij in Zwolle behandelde voor de leerlingen van het derde en vierde leerjaar het onderwerp "Laan- en erfbeplanting".

Ook werd er een film vertoond over de winning en het gebruik van chilisalpeter. En er werden excursies gemaakt o.a. naar "De Schothorst" en naar verschillende bedrijven. De lessen in godsdienst en maatschappijleer werden gegeven door pastoor A. Groen. De drie extra lessen per week aan de eerste klas verzorgde de heer J.F.M. Mulder, onderwijzer te Lierderholthuis.

Ook in Boerhaar begonnen zich dezelfde problemen aan te dienen als in Heino. Het onderwijs moest worden uitgebreid met meerdere vakken, maar ook daar was een gebrek aan ruimte.

De nieuwe landbouwschool aan de Marktstraat

In 1958 werd besloten tot de bouw van weer een nieuwe landbouwschool in Heino. Daar de school van de ABTB te Boerhaar, eveneens met ruimtegebrek te kampen had, werd in 1959 besloten tot de bouw van een zogenaamde vleugelschool te Heino. De besturen van de OLM en de ABTB hebben intensief samengewerkt om tot verwezenlijking van de plannen te komen. In 1960 kwam de goedkeuring van de inspectie en de landbouworganisaties besloten een dubbele landbouwschool te gaan bouwen, waarbij het praktijklokaal door beide scholen zou worden gebruikt. De gemeente zorgde voor de financiën. De kostenraming op 27 juli 1961 bedroeg f 750.132,-. In 1971 waren de definitieve stichtingskosten pas bekend: f 698.489,06.

In het begin van 1962 konden de twee scholen worden aanbesteed. Door de strenge winter stagneerde de bouw, maar aannemer A.G. Grootelaar te Almelo zette alles op alles om op tijd klaar te zijn, zodat de cursus 1963-1964 in de nieuwe school kon beginnen.

Lagere Landbouwschool A.B.T.B.-O.L.M. Heino

De school van de OLM draaide nog van eind augustus tot oktober in het oude schoolgebouw. De ABTB begon met de lessen midden september in de nieuwe school. Het aantal leerlingen aan de OLM-school en de ABTB-school bedroeg respectievelijk 70 en 66. De officiële opening vond plaats op 19 november 1963 door de Commissaris van de Koningin van Overijssel, ir. J.B.G.M. Ridder de van der Schueren.

De nieuwe school was een zogenaamde vleugelschool, dat wil zeggen, het gebouw bestond uit twee verschillende scholen, waar het theoretisch en praktisch onderwijs volkomen gescheiden werden gegeven. De ingang van de ABTB-school was aan de Industriestraat, en die van de OLM aan de Marktstraat. De voornaamste bezuiniging bij de bouw van de vleugelschool was dat het praktijkgedeelte door beide scholen kon worden gebruikt. Voor het theoretisch onderwijs waren in elke school 3 lokalen. Aan elke school was een der theorielokalen bestemd voor het natuur- en scheikundeonder-

wijs. De beide scholen waren streekscholen. Verschillende leerlingen woonden op grote afstand van de school. Ze kwamen meest per fiets of brommer en moesten 's middags overblijven. Aan beide scholen waren daarom ook overblijfklokken verbonden en een keukentje. De conciërge, de heer Eijkelkamp zorgde voor de koffie. Een en ander werd door de leerlingen bijzonder gewaardeerd.

In de nu volgende jaren kwam er een kentering in het aantal leerlingen van de beide scholen. Er was weinig animo meer voor de agrarische beroepsopleidingen. Door de snelle ontwikkeling en schaalvergroting in de landbouw zag men in, dat het aantal zelfstandige landbouwers in de toekomst zou afnemen.

Dat was dan ook de reden dat de besturen van de beide scholen de noodzaak inzagen om te gaan fuseren. Op 1 januari 1972 kwam het tot een officiële fusie en een deel van het gebouwencomplex werd voor andere doeleinden in gebruik genomen.

De organisaties OLM en ABTB richtten een schoolvereniging op. Het bestuur werd samengesteld uit 3 leden van elke organisatie; uit de OLM kwam de voorzitter en uit de ABTB de secretaris. Op bovengenoemde datum kwam de officiële fusie tot stand en werd het gebouwencomplex van de ABTB gesloten. Men ging verder onder de nieuwe naam "Lagere Agrarische School", LAS. Directeur werd D.J. Wisselink, Adjunkt H.P.A. Willems.

Het onderwijs dat gegeven werd was in de loop der jaren sterk veranderd, het was meer algemeen vormend geworden en vooral op biologie gericht. Na vier jaar kon men gemakkelijk aansluiting vinden bij vervolgonderwijs.

G.H. Elshof

AANBESTEDING

Namens Burgemeester en Wethouders van de gemeente HEINO deelt ondergetekende mede, dat op **VRIJDAG 9 maart 1962, om 11 uur v.m.**, ten Gemeentehuize van de gemeente Heino, openbaar zal worden aanbesteed:

De bouw van een dubbele lagere Landbouwschool, in twee percelen.

Perceel I: Het bouwen van een dubbele Lagere Landbouwschool conform bestek no. 475 met bijbehorende tekeningen.

Perceel II: Het uitvoeren van het glas-, schilder- en behangwerk.

Bestekken en tekeningen worden op aanvr. toegezonden, zolang de voorraad strekt en uiterlijk tot en met vrijdag 23 februari 1962, **tegen vooruitbetaling** van f 30.— per bestek, **uitsluitend per girocheque of postwissel aan ondergetekende.**

Restitutie zal niet plaats vinden.

De Architect:
Ir P. J. DE GRUYTER, b.c.i.
Hessenweg 2, Berkum.
Zwollerkerspel

DE DIRECTEUREN EN DE CONCIERGE

U hebt kunnen lezen op welke wijze het agrarisch onderwijs in Heino zich heeft ontwikkeld.

Wie waren nu de mensen, die zich hiervoor hebben ingezet?

Stuk voor stuk mensen met liefde voor hun vak. Het is onmogelijk alle leerkrachten onder de loupe te nemen, we zullen het laten bij een nadere kennismaking met de directeuren en de conciërge.

D.J. Wisselink, in 1910 geboren te Varsseveld in de Gelderse Achterhoek, als oudste zoon van een landbouwer.

De heer Wisselink slaagde in 1930 als onderwijzer aan de Groen van Prinsterer Kweekschool te Doetinchem en per 1 januari 1931 werd hij benoemd als onderwijzer aan de Chr. Lagere School te Halle-Heide, gem. Zelhem.

Hij verdiende toen een jaarsalaris van f 1294,-, waarop een crisiskorting van f 104,- werd ingehouden. Vervolgens haalde hij de hoofdakke, de landbouwakke en de akke tuinbouw.

In Varsseveld gaf hij 's zaterdags les aan de Lagere Landbouwschool, waarna hij enige jaren later op deze school een vaste aanstelling kreeg. In augustus 1939 moest de heer Wisselink in militaire dienst in verband met de mobilisatie. In het jaar 1944 kwam hij in de gevangenis terecht nl. in De Koepel te Arnhem op beschuldiging van hulp aan onderduikers en Joden.

In 1947 werd hem een baan aangeboden als hoofd van een Lagere Landbouwschool te Kruiningen. In die streek was veel akkerbouw, doch aangezien de heer Wisselink een veeteelt-man was, heeft hij deze benoeming niet aangenomen.

Per 1 januari 1949 werd hij benoemd tot hoofd van de op te richten Lagere Landbouwschool te Heino, met een maandsalaris van f 419,-. Hij gaf 3 dagen per week les. Toen de heer Wisselink in Heino benoemd werd, was er nog geen huis beschikbaar; gedurende die drie dagen was hij in kost bij de fam. Stegeman (hoofd van de Chr. School); twee jaar woonde de fam. Wisselink nog in de Dorpsstraat naast aannemer Laanbroek. Inmiddels werd er een nieuwe landbouwschool gebouwd met een directeurswoning waarin zij in 1951 hun intrek konden nemen. Het huis stond aan de Bakenbeltsteeg (nu De Haarstraat), een heel slecht zandweggetje, dat na een flinke regenbui veranderde in een modderpoel.

Steeds meer leerlingen uit de verre omtrek kwamen de school bezoeken en het lesprogramma werd dan ook spoedig uitgebreid, met het gevolg dat men al gauw gebrek aan ruimte kreeg. Bij de heer M.J. Fokker aan de Raalterweg werd een lokaliteit gevonden; later werd er nog een ruimte bij gehuurd van de proefboerderij.

De Haarstraat - voorheen Bakenbeltsteeg - tijdens de bouw van de O.L.M.-school in 1950. Rechts is het woonhuis van de fam. Wisselink nog juist zichtbaar, daarnaast de rijwielstalling en de school.

Verderop was er rechts nog geen nieuwbouw. Rechts op de achtergrond het huis van de fam. Vonderman (inmiddels afgebroken) en links het begin van de nieuwbouw.

In de eerste jaren werden de ouderavonden gehouden bij volle maan, omdat de meeste ouders op de fiets moesten komen.

Inmiddels werden benoemd: de heer Hietkamp in 1958 en de heer Hilhorst in 1959. In dat jaar (1959) kwam er ook een leraar handvaardigheid in de persoon van de heer Baas. Er was geen ruimte meer in de school, de heer Baas gaf les in de aardappel-loods van de landbouwvereniging.

De heer Wisselink raakte al gauw bekend in Heino en omgeving en werd veel gevraagd voor het houden van avondcursussen en lezingen. Voor de Plattelandsvrouwen van Heino gaf hij b.v. met groot succes een kippencursus.

Het gezin van de heer Wisselink werd erg betrokken bij de school. De eerste jaren was er geen telefoon in de school; de aanlegkosten (f 183,-) waren te hoog, dus moesten alle gesprekken thuis worden gevoerd. De leraren kwamen er in de pauze koffie drinken, evenals de inspecteur, de schoolarts of een vertegenwoordiger. Bij ziekte van een leraar nam zoon Gert soms lessen over en ook dochter Jantien werd ingeschakeld bij diverse buitenschoolse activiteiten.

Toen in 1963 de nieuwe school in gebruik genomen kon worden, brak er voor de heer Wisselink een nieuw tijdperk aan: er was telefoon, een koffiezetapparaat, een lerarenkamer en een directeurskamer; bovendien nam conciërge Eijkelkamp veel werk over. In augustus 1973, een maand voordat hij met pensioen zou gaan, maakte een plotselinge ernstige ziekte een einde aan zijn werk ten dienste van het onderwijs, waarvoor de heer Wisselink zich in Heino 24 ½ jaar had ingezet.

Veel heeft de gemeenschap van Heino aan hem te danken. Hij was een markante persoonlijkheid, die in de herinnering zal blijven voortleven als een goed en beminlijk mens.

H.P.A. Willems, in 1909 geboren te Vianen (Z.H.).

De vader van de heer Willems was schoenmaker en net als in Heino kreeg de schoenmaker ook veelal het tuigwerk voor reparatie aangeboden. Dit was altijd haastwerk. De heer Willems bezocht de kweekschool te Hilversum, waar hij in 1930 zijn akte haalde. In die tijd waren er veel te veel onderwijzers en pas na twee jaar kreeg hij een baan als "kwekeling met akte", daarna was hij nog even in tijdelijke dienst op een lagere school, tot hij een vaste aanstelling kreeg in Coevorden. Inmiddels had de heer Willems de hoofdkte gehaald en begon hij aan de landbouwstudie. Hij behaalde de aktes Landbouw, Tuinbouw, Landbouw-mechanisatie, Landbouw-boekhouden, Kippen en Bijen.

Al gauw werd hij gevraagd door een delegatie jonge boeren als technisch adviseur voor het keuren van proefvelden en vee.

Op 1 december 1949 werd de heer Willems benoemd tot directeur van de Lagere Landbouwschool te Boerhaar. Er was nog niet eens een school; hij gaf les boven bij café Geerts, doch na 2 jaar was de school klaar.

Toen in 1960 de goedkeuring afkwam tot het stichten van een nieuwe landbouwschool in Heino, werd de heer Willems benoemd tot directeur van de ABTB school. De laatste jaren kwam er steeds meer vraag naar achtergrondonderwijs en daarvoor waren steeds meer leerkrachten nodig. Het was voor de heer Willems dan ook een heel grote overgang om, komende van een 1-mansschool, directeur te worden van een grote school met 10-12 collega's. Maar al zijn zorgen daaromtrent waren niet nodig geweest; hij kreeg een stel fijne collega's. Zo hebben de heren Couweleers, Klumpen, Baas, Van Dijk, Lok en Diepenveen heel veel bijgedragen tot een onderlinge goede samenwerking; ook aan de conciërge Eijkelkamp heeft de heer Willems een grote steun gehad, omdat hij vele problemen wist op te lossen. Met de heer Wisselink, die in 't zelfde schuitje zat (ook overgestapt van een kleine naar een grote school) was de samenwerking voortreffelijk.

Tegen de fusie heeft de heer Willems erg opgezien. De eindles van het schooljaar 1973 was schitterend verlopen, maar de avond liep niet zo goed af: de heer Willems kreeg een hartaanval; van toen af moest hij het kalm aan gaan doen en zijn taak als directeur overdragen aan een ander. Zijn opvolger werd de heer P. van Wegen. Toch wist de heer Willems zich na die periode nog weer verdienstelijk te maken voor de gemeenschap. Als Ambtenaar van de Burgerlijke Stand heeft hij menig jong paar op vaderlijke wijze toegesproken. Zijn vrouw werd ziek en het echtpaar Willems ging op de Vloedgraven wonen. Op 3 december 1989 overleed hij nog vrij plotseling. Een goed mens is heengegaan, iemand die veel voor de Heino'se gemeenschap heeft betekend.

*P.F.M. van Wegen, in 1926 geboren
te Raalte, als zoon van een leraar aan
de toenmalige landbouwwinterschool*

Na de lagere school ging de heer Van Wegen naar een kostschool, in die tijd een normaal verschijnsel, waar hij het diploma Middelbare Handelsschool behaalde. Het laatste jaar van de oorlog moest hij onderduiken om de arbeidsdienst te ontgaan. Gedurende die tijd werkte hij als boerenknecht in Linderte, een ervaring waar hij later in zijn werk veel plezier van had. Direct na de oorlog ging de heer Van Wegen naar de Koloniale Landbouwschool in Deventer (nu Hogere Landbouwschool). Na het behalen van zijn diploma moest hij in militaire dienst (Korps Mariniers), waaruit hij vervroegd werd "vrijgelaten" om als burger naar Nederlands-Indië te gaan, in dienst van de Handelsonderneming Amsterdam. Dit was eigenlijk geen handelsonderneming, doch meer een bedrijf met zeer veel thee-, oliepalm-, suiker-, sisal- en rubberplantages op Java en Sumatra. De heer Van Wegen werkte daar 8 jaar in de sisal en de oliepalm.

De gespannen situatie tussen Nederland en Indonesië was er de oorzaak van, dat hij en met hem alle Nederlanders, Indonesië moesten verlaten.

Terug in Nederland ging hij, inmiddels vader van 3 kinderen, weer aan de studie en na een jaar haalde hij de landbouwakte.

In augustus 1959 werd de heer Van Wegen aangesteld als leraar aan de Landbouwschool te Borne. Na de fusie met de school in Haaksbergen kwam er een nieuwe school in Delden; hij werd toen tevens wiskunde-leraar aan de Middelbare Landbouwschool in Oldenzaal (later Zenderen). In de loop der jaren werd het aantal scholen steeds kleiner en de mogelijkheden om een directieplaats te krijgen waren minimaal.

Toen er dan ook een directeur gevraagd werd voor Heino, solliciteerde hij direct en was hij binnen een week benoemd; dat was in 1973.

In die tijd bevond het lager landbouwonderwijs zich in een dal. Na de fusie van de O.L.M. school met de A.B.T.B. school bedroeg het aantal leerlingen in het schooljaar 1972/73 slechts 54; het minimum om bestaansrecht te behouden was toen 48.

Niet alleen in Heino, maar ook landelijk, had men te maken met een steeds dalend aantal leerlingen. Door verbreding van het aangeboden vakkenpakket, kreeg het landbouwonderwijs weer nieuwe impulsen, waardoor het ook aantrekkelijk werd voor leerlingen die niet rechtstreeks uit het agrarisch milieu kwamen. Het ging weer de goede kant op en het schooljaar 1985/86 werd een topjaar met 149 leerlingen, onder wie een tiental meisjes. De naam van de school werd veranderd en de zo vertrouwde naam van Lagere Landbouwschool werd omgezet in de School voor Lager Agrarisch en Biologisch Onderwijs. Door de verbreding van het vakkenpakket en de toename van het aantal leerlingen, moest het lerarencorps worden uitgebreid. Zelfs in een tijd van werkloosheid bleek dit niet zo eenvoudig, vooral de vacatures voor praktijkleraren baarden zorgen.

Het plotseling overlijden van de heer Van Dijk, het met vervroegd pensioen gaan van de heer Baas en het vertrek van de heren Diepenveen en Falk gaf dan ook de nodige problemen.

Ook het aantal leslokalen werd spoedig te klein, doch door veel inventiviteit, gepaard gaande met veel zelfwerkzaamheid van de leerkrachten, werd prachtig werk verricht. Twee douchelokalen werden omgebouwd tot leslokaal, terwijl de praktijkleraar techniek met het voorstel kwam een verdieping in zijn leslokaal te bouwen. Dit was een prachtoplossing voor het ruimteprobleem met als gevolg, dat ook het handvaardigheidslokaal en het melklokaal op een dergelijke manier werd ingericht. Een dierenverblijf werd bijgebouwd, zodat de kippen, konijnen, schapen, geiten, vissen, schildpadden en marmotten hun vaste plaats kregen. En toen het Ministerie de extra vakrichting Verwerking Agrarische Produkten toewees, kwam er naast de school een mooie grote kas met verwarming. Dit alles was nooit zo goed verlopen als de school niet over zo'n fantastische conciërge beschikt had; veel lof was er dan ook voor het werk van de heer Eijkelkamp. Iedereen, die met het landbouwonderwijs in Heino te maken had, droomde op dat moment van een prachtige toekomst voor de school. Toen de heer Van Wegen in 1986 met de V.U.T. ging, bleek de toekomst echter niet meer zo rooskleurig. Landelijk was er een duidelijke daling van het aantal leerlingen gaande en dat kon ook in Heino niet uitblijven. Men ondernam een poging te fuseren met de Bakenbeltschool (L.H.N.O.) van de O.L.M. met de bedoeling het lager beroepsonderwijs voor Heino veilig te stellen. De fusiebesprekingen liepen echter op niets uit. Toen kwam de fusie aan de orde met de LAS Heeten; dit werd echter een klus voor de heer Kocks, de opvolger van de heer Van Wegen.

De heer Van Wegen kon dus heerlijk gaan genieten van zijn vrije tijd als VUTTER. Wij wensen hem nog vele gelukkige en gezonde jaren toe, samen met zijn vrouw.

Ik heb wel es eheurd, det toen de nieje dubbele landbouwschoele ebouwd wödden, der een gemetselde mure mos kommen tussen de beide schoelen, det stund in 't bestek, zèden ze. Stel oe toch es veur, det de Rooms en de Protestanten zo mår bie mekaere zollen können kommen! Vrogger was de verholding tussen Rooms en Protestanten hier in Heino lange niet bes, mår mie ducht, in de vieftiger joaren was doar toch al wel verandering in ekommen.

Gelukkig dachen de beide directeuren, meneer Wisselink en meneer Willems doar ok zo òver, want zie kregen 't veur mekaere, det er een glazen wand met een deure kwaamp in plaeste van een mure. Bie die deure kregen ze een hele grote slöttel, mår ik heb mie loaten vetellen, det ze die slöttel nooit gebruukt hebt en det de deure meestentieds lös stund! Zol det soms ok al wat te maeken hebben ehad met oecumene...?

H.G. Kocks, in 1947 geboren te Emmen, als 8e kind in een rij van 10, zoon van een boer op een gemengd bedrijf.

Na de U.L.O. bezocht de heer Kocks de r.k. kweekschool te Hilversum, waar hij de onderwijzersakte behaalde, alsmede de hoofdakke. Na een paar maanden verbonden te zijn geweest aan de lagere school te Klazienaveen, moest hij in militaire dienst. Aan het eind van zijn dienstdienst ontstond er een vacature aan de Lagere Landbouwschool te Heino, doordat zijn zwager de heer Couweleers naar elders vertrok. De heer Kocks solliciteerde, waarop een benoeming volgde. Hij kreeg een ambtswoning toegewezen, maar omdat hij toen nog niet getrouwd was, werd deze woning door de gemeente teruggenomen.

Aanvankelijk was hij leraar aan de A.B.T.B. school, daarna nog een jaar aan de gefuseerde school; in 1972 was het aantal nieuwe leerlingen echter zo laag, dat er voor hem ontslag dreigde. Hij besloot maar weer te gaan solliciteren. Hij werd benoemd als onderwijzer aan de basisschool Brinkzicht te Heino. Het Voortgezet Onderwijs trok hem echter meer en na een jaar kon hij weer terecht op de Lagere Landbouwschool.

Intussen behaalde de heer Kocks door avondstudie de aktes Duits L.O., Duits M.O.-A en Engels L.O. Op 6 januari 1986 werd hij benoemd tot directeur van de Landbouwschool als opvolger van de heer Van Wegen. De school had inmiddels een andere naam gekregen: Lagere Agrarische School (LAS).

De toekomst van de LAS Heino zag er echter niet rooskleurig uit; er meldden zich steeds minder nieuwe leerlingen en het gevaar bestond, dat de school zo langzamerhand geen bestaansrecht meer zou hebben. Er moest een oplossing gezocht worden en een fusie met een school van dezelfde soort had de voorkeur. Het gevolg was, dat er uiteindelijk een fusie tot stand kwam tussen de LAS Heino en de LAS Heeten; de school werd gevestigd in Raalte en kreeg een tweehoofdige directie, waarvan de heer Kocks één der directeuren werd en dus met zijn school meeging naar Raalte. Niet met tegenzin overigens, want de heer Kocks was er van overtuigd, dat een grotere school meer mogelijkheden bood. Onlangs nog werd door het Ministerie van Landbouw en Visserij aan de LAS Raalte de vakrichting Bloemsierkunst toegekend, waardoor een aantal van vijf vakrichtingen werd verkregen nl. Plantverzorging, Dierverzorging, Verwerking Agrarische Producten, Aanleg en Onderhoud en Bloemsierkunst.

De heer Herman Kocks, zelf nog betrekkelijk jong, heeft 't in de vingers om op een geheel eigen wijze met de jongeren om te gaan en mede door zijn grote inzet voor het agrarisch onderwijs, zal hij als 2e directeur in Raalte een plezierige werkkring vinden en dat wensen wij hem van harte toe.

*De heer E. G. M. Eijkelkamp,
conciërge.*

Hij was geen directeur of docent, maar wel iemand met een functie, die belangrijk genoeg is op een school voor voortgezet onderwijs, om ook hem even naar voren te halen.

De heer Eijkelkamp werd op 1 november 1963 benoemd tot conciërge en tuinman, waarbij zijn taak als conciërge de hoofdmoot vormde. De eerste jaren waren het nog 2 aparte scholen (O.L.M. en A.B.T.B.) waar hij voor te zorgen had.

De ene week ging hij koffie drinken bij de Protestanten en de andere week bij de Katholieken, maar hij was blij, dat daar door de fusie verandering in kwam. Uit de opmerkingen van enkele directeurs valt te lezen, dat de heer Eijkelkamp gezien was bij het personeel, maar ook bij de leerlingen. Hij had er slag van met jongeren om te gaan en er waren dan ook weinig moeilijkheden. Zelf vader van opgroeiende kinderen, begreep hij de jeugd. Zijn gevoel voor humor, zijn aanpassingsvermogen voor de veranderingen van deze tijd, maakten hem tot vriend van de jongelui, hetgeen resulteerde in een prettige werkkring.

Oud-leerlingen, die hij nog wel eens ontmoet, kennen hem nog steeds als "de man van de koffie". Hij heeft zelfs al kinderen van oud-leerlingen voorzien van koffie en dan is er al gauw een leuk contact.

De heer Eijkelkamp vindt het jammer, dat de school niet voor Heino behouden kon blijven, maar is blij dat het gebouw een goede bestemming heeft gekregen.

De heer Van Wegen hef noe de tied om te bridgen en te tennissen. Ik heb em wel es op de tennisbaene eziene of better ezeg: eheurd! Want hee maekt er altied zo völle geluud bie as e an 't spöllen is. Mär ja, der bint ok wel een paer van die prof-tennissers die det doet. Noe hee zo völle tied hef, kan hee misschien ok nog wel prof wödden: härde geluden maeken, det kan e al....

O.L.M.**Commissie van Toezicht (oprichtingsbestuur)****1949 - 1972**

T.C. Horstman, Heino	voorz.	1949 - 1960
R. v.d. Klippe, Laag-Zuthem	secre.	1949 - 1963
P. Oosterveld, Heino	lid	1949 - 1956
J. Wagenaar, Heino	lid	1949 - 1963
H. Wagterveld, Wijhe	lid	1949 - 1954
J. Linthorst, Lemelerveld	lid	1949 - 1960
C.J. Speelman, Raalte	lid	1949 - 1950
A. Tuten, Raalte	lid	1950 - 1965
H. Ruitenbergh, Windesheim	lid	1954 - 1958
J.W. Nijenberg, Wijhe	lid	1954 - 1958
B.J. Snel, Heino	lid	1957 - 1965
T. Kok, Windesheim	lid	1958 - 1967
A. Slotman, Wijhe	voorz.	1960 - 1969
B. Woudsma, Lemelerveld	lid	1961 - 1970
H. Dirksen, Wijhe	lid	1962 - 1971
T. van Lenthe, Laag-Zuthem	secre.	1963 - 1970
H. Kolk, Heino	lid	1963 - 1972
J.W. Grotenhuis, Raalte	lid	1965 - 1972
E. Morrenhof, Dalfsen	lid	1965 - 1970
	secre./penn.	1970 - 1972
H. van Oosten, Windesheim	lid	1968 - 1972
F. Morrenhof, Heino	lid	1970 - 1972
J.H. van Lenthe, Lemelerveld	lid	1970 - 1972
W.G. Roetert Steenbruggen, Wijhe	lid	1971 - 1972

A.B.T.B.**Commissie van Toezicht 1963 - 1972**

B.J. van Dam, Wijhe	voorzitter	1963 - 1964
G.J. Marsman, Wijhe	secretaris	1963 - 1972
P. de Vries, Heino	lid	1963 - 1965
	voorzitter	1965 - 1967
G.J.A. Elshof, Wijhe	lid	1963 - 1965
J.W.A. Veldhuis, Boerhaar	lid	1963 - 1972
J.M. van Dam, Hattermerbroek	lid	1963 - 1972
	voorzitter	1968 - 1972
H. Neimeijer, Heino	lid	1968 - 1972
G.H. Elshof, Lierderholthuis	lid	1965 - 1972
H. Diepman, Dalfsen	lid	1963 - 1972

1954

Staande van links naar rechts:

Dieks Tuten, Raalte; Lammert Huisman, Raalte; Ab Roebertsen, Heino; Jan Kemper, Raalte; D.J. Wisselink, directeur; Jan Wijnhout, Wijhe; Teunis Eilander, Heino; Jelte Grondsma, Windesheim; Jan Brinkman, Raalte; Jan Onderdijk, Heino; Wim de Weerd, Raalte.

Zittend van links naar rechts:

Gerrit Nijenhuis, Raalte; Gerrit Groteboer, Heino; Marten Lammersen, Heino; Dieks Gansey, Dalfsen; Henk Grootenhuis, Heino; Albert Brinkhuis, Raalte.

1972 - 1989

Samenstelling nieuwe Commissie van Toezicht bij de fusie O.L.M. en A.B.T.B. school

H.J. Neimeijer, ABTB Heino	voorzitter	1972 - 1986
G.H. Elshof, ABTB Lierderholthuis	2e voorzitter	1972 - 1989
E. Morrenhof, OLM Heino	secre.	1972 - 1989
F.J. van Lenthe, OLM Heino	penn.	1972 - 1983
H.J. Diepman, ABTB Dalfsen	lid	1972 - 1978
J.W.A. Veldhuis, ABTB Wijhe	lid	1972 - 1975
G. Tiebot, ABTB Olst	lid	1972 - 1983
J.W. Grootenhuis, OLM Raalte	lid	1972 - 1975
W.G. Roetert-Steenbruggen, OLM Windesheim	lid	1972 - 1985
F. Morrenhof, OLM Heino	lid	1972 - 1982
A.J. de Ruiter, ABTB Dalfsen	lid	1978 - 1989
A. Slotman, OLM Wijhe	penn.	1983 - 1986
	voorz.	1986 - 1989
J.G.A. Beumer, ABTB Olst	lid	1983 - 1986
	secre.	1986 - 1989
J. Harink, ABTB Heino	lid	1986 - 1989
K. Hietberg, OLM Wijhe	penn.	1986 - 1989
J. v.d. Klippe, OLM Laag-Zuthem	lid	1986 - 1989
H.J. Kolk, OLM Wijhe	lid	1985 - 1989

1972 - 1989

Bestuur LAS Heino

D.J. Jonkhans, OLM	voorz.	1972 - 1986
J. Wagenaar, ABTB	secre.	1972 - 1975
A. Slotman, OLM	lid	1972 - 1982
A. Kreulen, OLM	lid	1972 - 1982
B. Weersink, ABTB	lid	1972 - 1975
H. Neimeijer, ABTB	lid	1972 - 1986
C. de Vries, ABTB	lid	1975 - 1989
G.A.M. Luchtenberg, ABTB	secre.	1976 - 1980
G.H. Elshof, ABTB	secre.	1980 - 1989
ir. E. Bouma, OLM	voorz.	1986 - 1989
H. Brilman, OLM	lid	1982 - 1989
J. Harink, ABTB	lid	1986 - 1989
J. Slotman, OLM	lid	1986 - 1989

1962

Achterste rij van links naar rechts:

Herman Pakkert, Mariënheem; Gerrit Snel, Heino; Koop Schra, Wijhe; Henk Brilman, Heino; Henry Maat, Herxen; Fre Middag, Zwolle; Joop van Wijhe, Wijhe; Herman v.d. Vegte, Heino; Hans Borst, Dalfsen.

Middelste rij van links naar rechts:

Rikus v.d. Kolk, Zwolle; Coen Eikelboom, Wijhe; Herman Schoneveld, Heeten; Jan v.d. Bosch, Zwolle; Egbert Onderdijk, Heino; Herman Derks, Raalte; Derk v.d. Weert, Wijhe; Mans van Dijk, Lemelerveld.

Voorste rij van links naar rechts:

E. Slotman, leraar melken; G. Brinkhuis, leraar; A.J. Hietkamp, leraar; D.J. Wisselink, directeur; H.J. Hilhorst, leraar; H. Baas, leraar; P.J. Lok, leraar; Jo Schutte, Wijhe.

Vaste leraren

D.J. Wisselink, directeur	1949 - 1973
A.J. Hietkamp, leraar	1959 - 1968
H.J. Hilhorst, leraar	1959 - 1967
H. Esselink, leraar	1968 - 1972
H. Baas, leraar handvaardigheid	1961 - 1983
P.J. Lok, leraar landbouwwerktuigen	
H.P.A. Willems, directeur	1960 - 1974
B.J. Couweleers, leraar A.V.O.	1962 - 1970
C. Klumpen, leraar natuur- en scheikunde	1961 -
W. Schuring, leraar theorie landbouwwakken	1967 - 1973
W. Evertse, leraar dierenhouderij	1982 - 1989
W. Beekers, leraar lich. opvoeding	1983 - 1989
G. van 't Hul, leraar lich. opvoeding	1971 - 1983
W. Prins, leraar wiskunde	1972 - 1983
J. Hulsegge, leraar dierenhouderij	1981 - 1989
G. Pronk, leraar A.V.O.	1980 - 1989
W. Boot, leraar plantenteelt	1979 - 1989
H. Falk, leraar theorie landbouwwakken	1972 - 1981
J. Koopman, leraar handvaardigheid	1978 - 1989
H. Lubbers, leraar techniek en lassen	1974 - 1989
R. Schilt, leraar techniek en lassen	1974 - 1987
G. van Dijk, leraar dierenhouderij	1964 - 1982
G.W. Diepenveen, leraar techniek en lassen	1968 - 1974
H. Kocks, leraar A.V.O., later directeur	1970 - 1989
P. van Wegen, directeur	1973 - 1986

Niet onderwijzend personeel

E.G.M. Eijkelkamp, conciërge	1963 - 1989
mevr. N. Bakker-Troost, administratie	1976 - 1989
mevr. Blom-de Haan, schoonmaakster	1981 - 1988

Leden van de medezeggenschapsraad

J.M. Kiekebos
Mw. de Ruiter

Staande van links naar rechts:

C. Klumpen, leraar; Wim Wijermars, Wijhe; Herman Lankhorst, Wijhe; Hein Nijhof, Lierderholthuis; Marinus van de Vegte, Lemelerveld; Hennie Reuvekamp, Zwolle; Peter Herbrink, Zwolle; Gerard Veldhuis, Zwolle; Gerard Doorn, Boskamp; Bertus Schrijver, Hoonhorst; Hennie Lipman, Lierderholthuis; Gerard Overesch, Raalte; H. Baas, leraar; B.J. Couweleers, leraar.

Zittend van links naar rechts:

Gerard Holtkuile, Wijhe; Gé Hollak, Lierderholthuis; Antoon Kortstee, Heino; Henk Grote Gans-ey, Heino; H.P.A. Willems, directeur; André Demmers, Wijhe; Gerard Overweg, Boerhaar; Johan Kogelman, Luttenberg.

Tijdelijk en/of in gedeeltelijke betrekking

H.W. Obbink	godsdienstleraar
W.M.J. Jonker	lichamelijke opvoeding
A. Stomphorst-Eising	A.V.O.
mw. Plenter-Evers	A.V.O.
E. Slotman	handmelken
H.M.N. Noordman	machinemelken
J.H. Borghardt-Dubbelboer	A.V.O.
A.B. den Ouden	
G. Brinkhuis	veeteelt
L. Timmerman	A.V.O.
J. v.d. Streek	landbouwwerktuigen
G.W. Beltman	machinemelken
J. Laarman	machinemelken
W. Groot Kormelink	godsdienstleraar
C. Verweij	godsdienstleraar
A.W. Nuhn	godsdienstleraar
F. de Bruijn	godsdienstleraar
G. Broekhuis	godsdienstleraar
H. Kruithoff	godsdienstleraar
F. Overbeek	godsdienstleraar
H. de Jong	godsdienstleraar
mw. G. Hakkers	godsdienstleraar
mw. R. Hemels	Nederlands

(Helaas zijn deze lijsten misschien niet geheel volledig)

Met veel dank aan:

- mevrouw Wisselink-Vossers, wijlen de heer Willems en de heren Van Wegen, Kocks en Eijkelkamp voor hun bijdragen;
- de Lagere Agrarische School Heino voor de vele foto's; en
- de archiefbeheerders van O.L.M. en A.B.T.B.

M. Wolfkamp-Hansman
G.H. Schulte

1966

Staande van links naar rechts:

Gerrit Zielman, Dalfsen; Jan Tutert, Raalte; A.J. Hietkamp, leraar; Hendrik Bonenkamp, Dalfsen; Jan Hogeboom, Raalte; D.J. Wisselink, directeur; Henri Derks, Raalte; G. van Dijk, leraar; Manny Temmink, Heino; H. Baas, leraar; Drikus Snel, Heino; Wolter Busser, Lierderholthuis; H.J. Hilhorst, leraar; Anton Kappert, Wijhe; E. Slotman, leraar melken; Henk Nooteboom, Zwolle.

Zittend van links naar rechts:

Derk Jan Dijk, Laag-Zuthem; Gerrit van Dijk, Zwolle; Bennie Dirksen, Herxen; Jan Dijkslag, Raalte; Jan van de Stouwe, Dalfsen.

1978 - 1982

v.l.n.r. staand: Egbert Kruimink, Gerrit Nieuwenhuis, Peter van Gerner, Henk Boerdijk, Germa Vrolijk, Gert Ekkelenkamp, Willie Groote Schaarsberg, Johan Huiskamp, Jan v.d. Vegt, Gerard Neppelenbroek, Evert Uitslag, Herman Westerman, Rinus Loseman, Antoon Beldsnijder, Gino Schrijver, Johan Schiller, Richard Klink, Roel v.d. Vegt, Henri Boerkamp, Joost Eijpe, Johnny Noordman, Martin Butink, Wim van Dam, Henri Brinkhuis, Jan Warmelink, Rudi Jansen, Jules Koch.

zittend: Erik van Dam, Brigitte Mestebeld, Willem Boot, P. van Wegen, Roel Schilt, Herman Kocks, Ineke Vernooij, John Kamphuis.

LAGERE AGRARISCHE EN BIOLOGISCHE SCHOOL TE HEINO EINDEXAMEN 1988

1 Elles Vunderink	11 René Reimink	21 Marco Noordman
2 B. Eijkelkamp	12 Ernst Jan Teusink	22 Erjan Tuten
3 Michel Ogink	13 Robert Hulsman	23 Gerwin Visscher
4 Peter Brok	14 Han van Dort	24 Rob Kortstee
5 Bert Pierik	15 Han Bruggeman	25 Leon Diepman
6 William Gr. Gansey	16 Gerwin Roelofs	26 Gero van Wijnen
7 Edwin Logtenberg	17 Marijke Bruggeman	27 Evert Brouwer
8 Hans Stegeman	18 W. Evertse	28 Freek Kronenberg
9 Robert Oldenhof	19 J. Hulsegge	29 Ronnie Grootenhuis
10 Laurens Wichink Kruit	20 W. Boot	30 Jos Heuven
		31 H.G. Kocks

In november 1963 werd dit beeldhouwwerk onthuld, geplaatst ter verfraaiing van de landbouwscholen aan de Marktstraat en van het dorp in het algemeen. Het werd vervaardigd door de beeldhouwer G. Bruning te Cuyk, is uitgevoerd in beton en heeft een hoogte van 1.20 m. Het kunstwerk wordt wel eens "Schouder aan schouder" genoemd, een voor de samenwerkende scholen zeer toepasselijke benaming.

UUT DE OLDE DEUZE

De Boakenbeltstege, noe: de Haerstroate

Toen de olde landbouwschoele ebouwd wödden, stunden doar nog niet völle huzen. Op de hoek was de smederieje van Berkhof (noe garage Damman) en dan stund er nog zo'n klein huussie. Wonen doar Petrolie-Härm niet in? Doarnoast was de tuin van Polstra en doar wo'k wat òver vetellen.

In de Bouwhuusstege (noe Vlaminckhorstweg) gunk het pröötie, det Polstra van de garage zokke mooie appels in de tuin had, heel ampät mooi. En det geleuven wie best, want Polstra was ok zo'n deftige meneer, hee proaten al tied Hollands, dus - zo dachen wie - zal e ok wel een mooie tuin hebben. Wie gungen der mär es hen kieken, zo in 't tweeduuster. En, joa heur: doar hungen ze, oarig lege an de grond, mooie oranje appels. Der zat een gat in de hège en wie kregen hoaste ruzie wie der 't eerste deur moch. Een paer van die snotneuzen van de Roalterweg waeren oons veur. Zie grepen een appel, beten der in... en toen ha'j die gezichten es mutten zien! Het waeren hele-moale gien appels. Nou, net goed, zie wollen oons toch zo graeg veur wèèn. Laeter heuren wie, det 't tomaten waeren. Wussen wie völle, tomaten kennen wie toen nog niet; de meeste mèènsen hadden beunties, wottels en kool in de tuin stoan, mär tomaten, nee, det was wat niejs.

Toen meester Hoppen op schoele iets vertellen òver nijeje "fruit- en groente-soorten", vertellen hee ok òver tomaten.

"Die stoat wel bie Polstra in de tuin", klunk het deur de klasse. De meester gung wieder en zèè, det tomaten zo gezond waeren. Weer een stemme uut de klasse: "Nou meester, koop ze mär nooit, want die dinge bint niet te eten!"

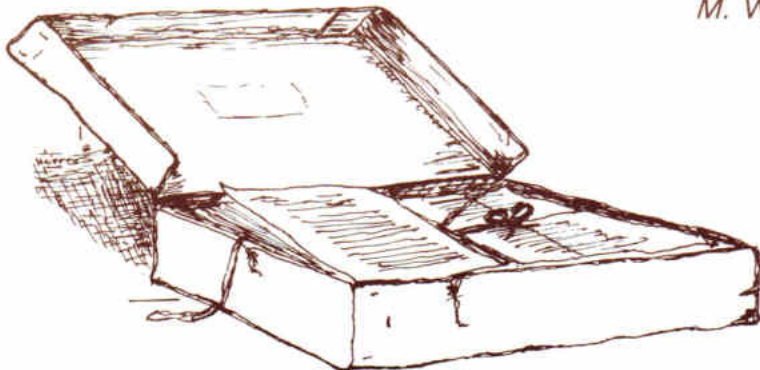
De meester: "Jan, ken jij tomaten en heb je ze weleens geproefd?" Jäntie kreeg een kleur en heel bedeesd zèè-de: "Och meester, ik dache det 't appels waeren..."

De meester zèè niks, hee lachen een bettie (t was ok een heel oarige meester) en gung vārder met de lesse.

Hee zal wel edacht hebben: loat 'n olden deken Eekwielens det in de Kattichismuslesse mär vārder ofwārken. Want as de deken zèè, de'j niet mochen stèlen uut andermans tuin, dan kneep det nog better deur.

Nou ja, wie hadden oons lessie al wel ehad, want 't waeren smerige dinge, die tomaten.

M. Wolfkamp-Hansman

WIE IS WIE?

Om in stijl te blijven bij de uitgave van dit nummer over de Landbouwschool, een foto van leraren en leerlingen van de eindles in 1964 van deze school.

Wie herkent ze nog zowel leraren als leerlingen?

Graag weer uw reactie naar onderstaand telefoonnummer of een briefje met namen in de bus.

M. Stavorinus
Kon. Julianastraat 17, Heino
Telefoon 05729-2586

WIE WAS WIE?

Er kwamen weer enkele reacties binnen op de foto, geplaatst in uitgave nr. 4, december 1989 en wel van de heer B. Oud Ammerveld en de heer P.J.D. van Egmond.

Dhr. Oud Ammerveld herkende de personen op deze foto als volgt, van links naar rechts: Kees van Straten, Wim Ellenbroek, Dhr. Vegtelo, Tinus Oud Ammerveld, Henk Ulderink (leraar), Dhr. van Maanen (dierenarts), Jo Ellenbroek en dhr. Geissler.

Van Dhr. van Egmond ontvingen wij een uitvoerige toelichting op deze foto.

Het is kennelijk een foto van de deelnemers aan een cursus ter opleiding "Rijksgediplo-

meerderder hoofsmid". Deze cursussen werden op diverse plaatsen in het land gegeven en duurden een jaar.

De leraren waren voor het praktische gedeelte, een ervaren, gediplomeerd hoofsmid en voor het theoretische gedeelte een dierenarts.

Het eindexamen werd centraal in Utrecht afgenomen.

Meestal werden de cursussen op zaterdag gegeven. Er werd op zo'n dag een paard beslagen door enkele cursisten, terwijl de anderen zich bezig hielden met het bekappen en besnijden en daarna beslaan van de ondervoeten van slachtpaarden.

Deze ondervoeten werden op een tafel vastgeklemd, op de foto goed te zien. Dhr. Van Maanen was van 1919 tot 1951 dierenarts te Raalte.

De deelnemers aan zo'n cursus kwamen uit de omgeving, dat zullen nu wel smeden zijn in bijvoorbeeld Wijhe of Heeten, aldus dhr. Van Egmond.

Hartelijk dank aan zowel dhr. Oud Ammerveld als dhr. Van Egmond voor hun reactie.

Op de tekening van dhr. Heuven reageerde mw. A. Volkerink-Meinderink die deze plek herkende als haar ouderlijk huis, toen Raalterstraat, nu Canadastraat.

M. Stavorinus

VAN DE BESTUURSTAFEL

* De bibliotheek van de vereniging is aangevuld met een groot aantal nieuwe boeken. Wie een boek wil lenen kan zich op 'n Heerd (Marktstraat 20A) melden, elke 2e en 4e maandag van de maand tussen 20.00 en 21.30 uur.

Hieraan zijn geen kosten verbonden.

* De kerstwandeling trok weer een groot aantal deelnemers.

Aan de tocht van "Heemel tot Vlaminckhorst" deden 735 wandelaars mee.

* Schenkingen.

- Van de familie B.H. Baarslag mochten we een groot aantal foto's overfotograferen en een aantal houden.

- Van de heer G.W. Grootenhuis het boek "Uit de geschiedenis van Dalfsen", waar van hij één der auteurs is.

- Van de heer H.J. Holsappel grote beitels en onderdelen van een bärgrwoage.

- Van mevrouw T. Hoppen-Hansman enkele foto's en bidprentjes.

- Van de heer T. Kamphof een kalender 1990.

- Van de heer H.G. Kocks een aantal foto's.

- Van mevrouw Van Lenthe-Stoel enkele foto's.

- Van mevrouw M. Satink een groot aantal bidprentjes.

Alle gevers weer hartelijk dank.

Vrijwilligers, bedankt!

Een flink aantal leden heeft gedurende enkele weken vele uren besteed aan het opknappen en inrichten van onze nieuwe verenigingsruimte.

Het bestuur wil ze nog eens bedanken voor hun geweldige inzet.

De naam is niet gewijzigd, die blijft "'n Heerd".

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid
f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in
rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

H. van der Veen,

Munnikenhof 17, 8141 GL Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,

Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman.

van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle

- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

G.H. Elshof,

Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

J. Freriks,

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,

Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid

Contactpersoon: H. van der Veen

Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:

G.H.M. ten Berge-Elferink

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,

8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
10e jaargang - nummer 2 - juni 1990

INHOUDSOPGAVE

- blz. 30 Sprekende foto's (12) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 32 "De Bendijk" of "De Vloo" - C.D. Compaan, D. v.d. Klippe en J.K. Pruim-Reinders
- blz. 35 De houtwal Heino - Henk van der Veen sr.
 Bij het NS-station
- blz. 41 Uut de olde deuze - L.J. Nijman
 Veur d'eerste moal bellen
- blz. 41 Reaktie
- blz. 42 Wie is wie? - M.H. Stavorinus
- blz. 43 Kiek toch es
- blz. 43 Merk- en letterlappen - Wim Grootenhuis
- blz. 45 Onderwijs in de 19e eeuw - Henk van der Veen sr.
- blz. 48 Van de bestuurstafel
-

SPREKENDE FOTO'S (12)

Een foto van Gerritdina Kortstee-Oosterwijk, geboren op 1 februari 1866 te Diepenveen en overleden 7 april 1934 te Heino.

Haar ouders Johannes Oosterwijk en Hendrika Alber(t)s, afkomstig uit Diepenveen en Olst pachtten in februari 1882 de boerderij "Klein Alerdinck of Maats" aan de Zuthemerweg 22 te Heino.

Hun zoon Stefanus en broer van Gerritdina, zette het boerenbedrijf voort en thans zijn zijn zoons Johannes Henricus en Hermanus Albertus Oosterwijk eigenaar van de boerderij.

(zie ook "Omheining" van september 1986 bladzijde 67 en volgende).

Gerritdina Oosterwijk huwde op 18 februari 1892 te Heino met Johannes Kortstee, geboren 20 februari 1860 te Heino als zoon van Hermannes Kortstee en Everdina Nijmeijer. Hij overleed op 26 mei 1922 te Heino. Ze woonden aan de Vlaminckhorstweg 38 te Heino.

Uit hun huwelijk werden vier kinderen geboren.

- Hermannes Johannes (Mans) op 6 november 1892 te Heino, die het boerenbedrijf aan de Vlaminckhorstweg 38 voortzette en in de zestiger jaren overleed.
- Hendrika Everdina (Riek) op 14 oktober 1896 te Heino, die huwde met schoenmaker Antonius Martinus Cornelius Heuves, Dorpsstraat 53 te Heino. Zij woont nu in het bejaardencentrum "De Vloedgraven" te Heino.
- Johannes Wilhelmus (Jans) op 2 september 1898 te Heino, die in 1937 naar de gemeente Wijhe vertrok en op 12 mei 1971 in het St. Joseph Ziekenhuis te Deventer overleed.
- Theodorus Johannes (Dorus) op 18 februari 1903 te Heino, die zich op 1 mei 1934 vestigde als landbouwer aan de Herenbrinksweg 5 te Heino en thans in het bejaardencentrum "De Vloedgraven" woont.

Gerritdina Kortstee-Oosterwijk wandelende in de Canadastraat, tegenover de R.K. Kerk te Heino.

Gedenk in Uwe godvruchtige gebeden
de ziel van Zaliger

Gerdina Oosterwijk,

weduwe van

Johannes Kortstee,

geboren te Diepenveen 1 Februari 1866,
voorzien van de H.H. Sacramenten der
Sterfenden overleden te Heino 8 April '34
en begraven den 12den d.a.v. op
het R.K. Kerkhof.

Die een goede vrouw gevonden heeft, heeft geluk gevonden, en zal wat aangenaam is van den Heer bekomen. Spr. XVIII : 22

Zij gaf acht op de handelwijze van haar huisgezin en at het brood niet in ledigheid. Spr. XXXI : 26

Op Uwe barmhartigheid heb ik gehoopt, o Heer! Mijn hart zal zich verheugen in Uw heil; ik zal den Heer lofszingen die mij zooveel goeds bewezen heeft; ik zal den naam des Heeren, des Allerbarmhertigsten lofszingen. Ps. XII : 6

[Kinderen] vergert mijne zuchten niet, denkt aan hetgeen ik gedaan en de zorgen, die ik voor U gekoesterd heb. Legt U den plicht op voor de rust mijner ziel te bidden. St. Joh. Chris.

Zalig zij, die zich onder Maria's bescherming stellen: want zij zullen niet te vreesen hebben in het uur des doods. H. Petrus Damianus

Mijn Jerus. barmhartigheid [100 d. afl.]

Zij ruste in Vrede.

Wed. J. G. Overmars. Heino

Momenteel wonen er op het adres Vlamincckhorstweg 38 geen Kortstee's meer.

In het archief van de vereniging bevindt zich ook een foto van een tante van Gerrit-dina Kortstee-Oosterwijk en wel van Antonia Maria Oosterwijk, geboren 9 oktober 1851 te Diepenveen als dochter van Stephanus Oosterwijk en Gerridina Rietman. Zij trouwt op 26 mei 1875 te Diepenveen met Gerhardus Johannes Luchtenberg, een landbouwer en veehouder uit Zwollerkerspel.

Al voor zijn huwelijk en wel in februari 1872 komt hij in Lierderholthuis, gemeente Heino wonen aan de Lierderholthuisweg 51 (thans de gebroeders Dijkslag). Als knecht is bij dit echtpaar in dienst een broer van Antonia Maria, Gerardus Oosterwijk, geboren 3 september 1847 te Diepenveen.

In 1883 keert hij terug naar Diepenveen, doch in januari 1892 komt hij met zijn echtgenote Everdina Antonia Bosch Wermink, geboren 25 april 1862 te Heino, en zijn kinderen aan de Twentseweg 13 wonen, waar nu nog zijn kleinzoon landbouwer en veehouder is.

Een aardig detail is, dat Gerrit Stegeman en zijn gezin, de bewoners waren van de boerderij aan de Zuthemerweg 22 voordat de Oosterwijks er kwamen wonen.

Gerrit Stegeman was gehuwd met Maria Logtenberg, geboren te Westenholtte, gemeente Zwollerkerspel als dochter van Jan Egbert Lugtenberg en Maria Noordman. Na enig zoekwerk in de burgerlijke stand van Zwollerkerspel bleek, dat de naam Logtenberg ook voorkwam als Lugtenberg en Luchtenberg.

Gerhardus Johannes Luchtenberg, Lierderholthuisweg 51, bleek een broer te zijn van Maria Logtenberg, zodat eerst zijn zuster en daarna zijn zwager op de boerderij aan de Zuthemerweg 22 woonde.

Anna Maria Oosterwijk, echtgenote van Gerhardus Johannes Luchtenberg, in rouwkleiding.

Hoed van crêpe bij zware rouw, over de muts.

J.K. Pruim-Reinders

Bronnen:

Gemeente-archief Heino: burgerlijke stand en bevolkingsregisters

Gemeente-archief Zwolle: burgerlijke stand gem. Zwollerkerspel

Met dank aan de heer J.W. Bonhof voor zijn hulp

"DE BENDIJK" OF "DE VLOO"

Op ons artikel "De Bendijk" of "De Vloo" in het decembernummer van "Omheining" (1989) reageerde de heer G.A. Hutten uit Kesteren. Naar aanleiding van zijn reactie willen wij nog enkele aanvullingen geven.

* Maria Teunissen huwt niet met Evert Lucas Rosendal, maar met Jannes - zoon van Evert Lucas Rosendal en Janna Jansen - en wel gerechtelijk op 12 juli 1801 te Heino en op 13 juli 1801 kerkelijk R.K. te Lierderholthuis.

* Wij schreven in ons artikel "Na het overlijden van haar man hertrouwt Lucretia Willems op 27 april 1788 in de R.K. Kerk te Lierderholthuis met Teunis Frederiks (Pelman). Verwarrend is, dat deze tweede echtgenoot ook Teunis Nijenhuis wordt genoemd."

In het register van naamsaanneming van Heino d.d. 6 maart 1812 nr. 21 (R.A. Overijssel) staat echter vermeld, dat Teunis Frederiks verklaart de achternaam van Nijenhuis aan te nemen en de voornaam van Teunis.

* Wanneer de eerste echtgenote van Willem Nijenhuis, Antonia Tijes genaamd, op 27 mei 1820 te Heino overlijdt, is hun enige dochter Antonia 4½ jaar oud.

Op 31 december 1828 hertrouwt Willem Nijenhuis te Heino met Johanna Nijenhuis. Voordat het huwelijk gesloten wordt, wordt er op 20 december 1828 bij notaris Gerrit Willem Jacobson te Wijhe (Rijksarchief Overijssel inv.nr. 4522 actenr. 2000) een inventaris opgemaakt van de goederen, die zich bevinden op de Caterstede Berendijk. (Dit is De Bendijk).

De goederen worden getaxeerd door Antonie Tibben, landbouwer te Heino, die daartoe is beëdigd door Gerhard Giesen, suppleant vrederechter van het Canton Raalte. Met de beschrijving en de waardering begint men in de keuken, "zijnde het gemeene woonvertrek gelijkvloers, het licht krijsende met een raam van den hof."

Een bruine opgelegde kast met een stelsel 1) van vijf stuk	f 10,00
Een halve vriesche klok	f 7,00
Dertien aarden schootels	f 1,30
Veertien aarde borden	f 0,70
Twee tinnen borden	f 0,50
Twee schotelrakken	f 0,20
Een theerak	f 0,20
Eenig oud thee goed	f 0,10
Zes delfse schotels	f 0,90
Vier dito borden	f 0,40
Een tinnen trekpots	f 0,25
Een koper koffijketel	f 0,50
Eenig teegoed kom en melkkan	f 0,25
Een spiegeltje	f 0,10
Een coffijmole twee vlessen een mandje	f 1,50
Een ronde en een vierkante tafel	f 2,50
Een blikken lamp en blikke bakjes	f 0,10
Acht stoelen	f 2,40
Een koper teeketel	f 0,50
Een haalketten 2) tang plaaspijp vuurlepel en koekemes en twee vuurhaakjes	f 3,00
Een spinwiel	f 1,00

Een paar bedgordijnen en een val	f 1,20
Twee bedden een peuluw vier kussens	f 30,00
Twee bossen garen	f 2,00
Een parthijtje vlas	f 1,80
Negen beddelakens	f 9,00
Elf kussenslopen	f 4,40
Twee tafellakens	f 3,00
Dertien nederlandse elle vlassendoek	f 7,00
Agt elle heedendoek	f 2,80
Vrouwen kleeren	
Willem Nijenhuis verklaard de kleederen van zijn overleden vrouw verkogt te hebben welke hebben opgebracht	f 39,55
Een zilveren beugel	f 11,00
Een gouden slootje	f 4,50
Een zilver oorijzer met een paar gouden krullen	f 14,90
Een paar zilver gespen	f 5,40
Op de geute en in de kelder is gevonden twee melktonnen	f 3,00
Een kam	f 3,00
Negen vaten	f 2,70
Drie ijzer potten	f 3,00
Drie water emmers	f 3,00
Een boneton en tafeltje	f 0,30
Een koekepan en hangijzer en twee olijkannetjes	f 1,50
Een melkbak	f 0,10
Een unster	f 1,50
In de stal op deele achter aan het huis is gevonden	
Een oude zwartebonte dragtige koe	f 30,00
Een vierjarig dragtig beest	f 40,00
Een driejarig guste koe	f 30,00
Twee vette varkens	f 45,00
Twee winter varkens	f 12,00
Een koper ketel	f 10,00
Twee bedde peuluw en twee kussens	f 15,00
Twee kruijwagens een snijkist en mes	f 1,50
Een brake 3)	f 1,00
Drie ladders	f 1,50
Een vleeston	f 0,75
Vier vlegels en een wan	f 0,50
Harken schuppen en grepen	f 2,00
Een baktrog	f 0,50
Drie bijlen	f 3,00
Een balie 4)	f 0,50
Vier oude sijsten 5)	f 1,00
Twee zigten	f 0,50
Een haar en spit	f 1,00
Een egge	f 0,50
Drie schragen en twee blokken	f 0,40
Vier zaadbakken en twee zaaijschepels	f 1,50
Zes servetten en drie doeken	f 3,00

Drie elle vlassendoek	f 1,00
Zes vimme 6) rogge	f 14,00
Vierdehalve vimme boekweite	f 6,30
Een parthij garste	f 2,00
In de berg vijfduizend ponden hooij	f 70,00
Twee hennen en een haan	f 1,00
Circa agt roeden land met rogge geschat op	<u>f 15,00</u>
Te saamen	f 398,75
(nageteld f 498,50)	

Opgave der in en uitschulden	
Door gemelde Willem Nijenhuis wordt verklaard dat bij het overlijden van zijn echtgenoot in contanten is gevonden de som van	f 2,00
Dat de gemeenschap niets te vorderen heeft, maar daar en tegen verschuldigd is	
Aan Jannes Westerbeek voor een koe per resto	f 11,00
Aan Gerrit Alferink een pinkeweide	f 3,00
Aan Berend Klomp voor schoenen	f 4,00
Aan Mannes Klomp kuiploon	f 3,00
Aan de heer Boogman voor hooij	f 19,80
Aan Westenberg voor gras	f 6,85
Aan Jan Kiesebos voor biggen	f 9,00
Aan Jan Hendrik Kloosterman pagt	f 15,00
Aan A. Slurik baklonen	f 4,25
Aan Antonie Schouten snijderloon	f 1,13
Aan de meid onbekend	f 1,50
Aan Jan Hendrik Kloosterman pagt	f 29,00
Restant meideloon	f 27,00
Aan Docter Gijzen	f 9,00
Dat hij heeft betaalt voor dood en begrafeniskosten	<u>f 14,00</u>
Te saamen	f 149,85
(nageteld f 157,53)	

- 1) stelsel = stel kommen op een kast
- 2) haalketten = ketting waaraan de ketel boven het vuur hing
- 3) brake = toestel om vlas te braken, d.i. het breken van de houtige kern
- 4) balie = houten kuip
- 5) sijsten = zeisen
- 6) een vim(me) rogge = 17 gasten (hokken) van 6 garven, dus 102 garven

Wie de moeite neemt de bedragen op te tellen zal ontdekken, dat de totalen niet kloppen; de cijfers werden zeer onduidelijk geschreven.

Antonie Tibben heeft voor de inventarisatie van de genoemde goederen drie uur nodig. De akte wordt gepasseerd op het Erve den Berendijk in Heino in het bijzijn van de getuigen Gerrit Jan Overes, landbouwer en Derk Blom, timmerman, beiden woonachtig te Heino.

Er wordt echter niet alleen een inventarisatie van de goederen opgemaakt, maar ook een huwelijkscontract, eveneens bij notaris Gerrit Willem Jacobson te Wijhe. (Rijksarchief Overijssel inv.nr. 4522 actenr. 2010).

De bruidegom Willem Nienhuis, landbouwer te Heino, weduwnaar van Antonia Tijs, verklaart in te brengen:

De Caterstede de Berendijk, gelegen onder Heino N25, benevens de onverdeelde helft van zijn mobiele goederen.

De bruid Johanne Nienhuis, dienstmeid wonende te Dalfsen, dochter van wijlen Gerrit Nienhuis en zijn nog in leven zijnde weduwe Hendrina Kappers, boerin wonende onder Raalte, verklaart in te brengen:

Haar kleding en lijfsieraden, benevens de onverdeelde erfenis van haar vader een tiende gedeelte in de Caterstede het Nienhuis gelegen in Linderte, gemeente Raalte. Het contract wordt opgemaakt ten kantore van notaris Jacobson op 28 december 1828 in het bijzijn van de getuigen Berend Dwars, winkelier en Jannes Westenberg, smid, beiden woonachtig te Wijhe.

C.D. Compaan
D. v.d. Klippe
J.K. Pruim-Reinders

DE HOUTWAL HEINO

Inleiding

Het emplacement van de Nederlandse Spoorwegen tussen het voormalige station Heino en de overweg bij het Rozendaal ligt er nu troosteloos verlaten en onverzorgd bij, overwoekerd door allerlei wilde planten en struiken.

Maar in de vijftiger jaren heerste daar een gonzende bedrijvigheid. Goederenwagons werden op een zijspoor gerangeerd om te worden geladen met palen. Op het terrein lagen enorme hoeveelheden van elders aangevoerde boomstammen. Dag in dag uit jankte er een cirkelzaag, bediend door een paar mannen. Anderen waren bezig met het schillen, het op dikte en lengte sorteren van de afgezaagde palen en het vakkundig stapelen daarvan. Kortom: de houtwal Heino draaide op volle toeren.

Vestiging

In 1953 vestigde de Nederlandse Heidemaatschappij daar dit houtmagazijn, zoals de naam officieel luidt. De keus was om verschillende redenen op Heino gevallen. In de eerste plaats vanwege de centrale ligging temidden van bosrijke, houtproducerende landgoederen, verder om de aanwezigheid van een goede spoorwegverbinding en tenslotte om het ruime emplacement, in die tijd meer dan groot genoeg geacht... Op meerdere plaatsen, zoals in Junne, Lonneker en Ruurlo, waren reeds dergelijke houtwallen in bedrijf. Van de met name in Ruurlo opgedane ervaringen werd bij de start in Heino dankbaar geprofiteerd.

Met de dagelijkse leiding werd belast de heer G.P. van der Hulst uit Wijhe, die in een andere functie reeds bij de Heidemaatschappij werkzaam was. Hij kocht alle mogelijke soorten hout op, aanvankelijk vooral op de landgoederen het Rozendaal, den Alerdinck, de Gunne, het Reelaer en ook Rechteren, maar hij legde al spoedig ook contacten in een veel ruimere omgeving, tot zelfs in Drente toe. De stammen werden door vervoersbedrijf Vonderman per vrachtwagen, dikwijls met aanhanger, naar de houtwal vervoerd. Zeer zwaar hout werd in de bossen bewerkt en vandaar rechtstreeks verzonden.

Onder leiding van de walbaas, de heer L.J. Nijman te Heino, vonden op het spoorweg-emplacement de verdere bewerkingen plaats.

Het werk

Bij het op maat zagen en sorteren was goede vakmanschap onontbeerlijk. Het zagen van de grote berg hout van allerhande soorten en maten diende te gebeuren in het bijzijn van een kenner, die op het oog de dikte en lengte van een paal kon schatten: hoeveel centimeter de doorsnee was en over welke lengte. Een 300/19 was een stam met een middellijn van 19 cm over een lengte van 3 meter. De 180/11 was bv. een veel gevraagde maat. Er waren in totaal honderden soorten palen en paaltjes.

In de beginperiode was er slechts werk voor 3 à 4 man, maar toen later ook het kappen in de bossen ter hand werd genomen groeide dit aantal tot 40 à 50 personen. Een bloeiend bedrijf, voor onze omgeving van grote betekenis, met een uitstekende werksfeer.

De afnemers

In de eerste plaats werden er ontzaglijk veel palen en paaltjes geleverd aan de mijnen. Dat waren de grootste afnemers, daar werd in die tijd ontzettend veel hout gebruikt. De Duitse mijnen vroegen veel paaltjes 94/6 voor zg. "vul- of stophout" en 180/15 tot 280/20 voor "stempelhout". De Nederlandse gaven hiervoor als gewenste maten op 100/8 en 180/20 tot 300/20.

Ook de waterschappen waren goede klanten; die gebruikten hout voor het zetten van beschoeiingen langs de grote watergangen. Tuinwerk heette dat ook wel, een vlechtwerk van takken om de afslag langs de walkanten tegen te gaan. Er werden eiken "tuunpöolties" van 1.20 m lengte gevraagd, om op vaste afstanden langs de walkant

Willem de Weerd, Raalte (links) en Lambert Jan Nijmag bezig met het sorteren van dennehout, bestemd voor de Duitse mijnen.

rechttop in de grond te slaan en lange "tuunlatten" (lange jonge eiken zaailingen) om daarmee horizontaal de beschoeiing te vlechten.

Verder waren er grote bouwondernemingen en specifieke heibedrijven, die palen kochten voor heiwerk, zware en rechte stammen fijnspar of douglas van ca. 5 tot 14 m lengte. Hier werd niet alleen gewerkt met een m³-prijs, maar ook wel met een prijs per meter lengte.

En tenslotte waren er diverse kleine afnemers: houtzagerijen, timmerbedrijven en ook wel particulieren.

Walbaas Nijman bezig met het inventariseren, wat tweemaal per jaar gebeurde.

Aan de Heinose houtwal werden de palen niet verduurzaamd, zoals tegenwoordig veel gebeurt. Er waren wel twee schilmachines in bedrijf. Bergen baststschilfers en krullen gingen de diepe spoorsloot in, dat zal nu wel prima compost zijn...

De eerste tijd was er een jaaromzet van zo'n 2000 m³, maar die groeide al heel snel tot 10.000 m³. Na de zware storm van 1972, toen het bedrijf overigens al lang was overgeplaatst naar Rechteren, werd er zelfs een jaaromzet van 115.000 m³ bereikt. Op een gegeven moment stonden er toen 18 trailers vol!

Het was hard werken, met name in de beginjaren. Vonderman bv. ging 's nachts van huis af, reed naar het noorden van Drente om daar een vracht hout te laden en was daarmee 's avonds om 10 uur aan de houtwal. Er werd gelost en dan pas was de dag voor hem vol. Het bleef zo'n nacht bij een paar uurtjes slapen...

"Even op de knie in bed en als ze omvielen gingen ze weer aan het werk" (Van der Hulst)

Van links naar rechts:

Willem Westerbeek, Heino; Lambert Jan Nijman, Heino; Mans Boerdam, Raalte; Willem de Weerd, Raalte. Op de achtergrond een houten loods, gebruikt als schaftkeet en voor het opbergen van bosbouwgereedschap. Verder aangevoerd hout, dat nog gesorteerd moet worden en rechts een stapel mijnhout.

Nijman en Ten Broeke bezig met het afladen van door Vonderman aangevoerd hout, dat nog verwerkt moet worden. Op het rangeerterrein een spoorwagon.

Een aflopende zaak

Tegen het eind van de vijftiger jaren daalde helaas de omzet, vooral omdat de mijnen nauwelijks meer palen afnam. De omschakeling naar een meer moderne bedrijfsvoering, waarvoor schaalvergroting onontbeerlijk was, diende zich aan, doch het terrein was voor verdere ontplooiing volstrekt te klein. Ingewijden zagen aankomen, dat het werk aan de houtwal Heino zou moeten worden beëindigd.

De N.S. wees zeer terecht op het ontstaan van gevaarlijke situaties. Bovendien werd railtransport van hout steeds van geringer omvang, aangezien vrachtwagens het vervoer meer en meer overnamen. Er werden vergeefse pogingen gedaan om het bedrijf naar het emplacement Dalfsen over te brengen, maar N.S. toonde daarvoor geen belangstelling. De omzet was ondertussen zo zeer gedaald, dat er maar meer een zevental mensen emplooi konden vinden.

Nijman en Ten Broeke bezig met het laden van een treinwagon, wat nog met de hand gebeurde. Op de achtergrond naast de barak een nog lege wagon, rechts een wagon van Vonderman.

In 1960 was het zover: de houtwal Heino werd opgeheven. Er kwam evenwel een nieuwe vestiging voor in de plaats aan de straatweg naar Rechteren, waar de Heidemaatschappij 7 ½ hectare tot houtmagazijn inrichtte.

Na enkele jaren werd het bedrijf overgenomen door Foreco, een particuliere onderneming. Sinds 1982 wordt daar - duidelijk ruikbaar! - hout verduurzaamd (geïmpregneerd) door het te wolmaniseren of te creosoteren.

In hetzelfde jaar hadden de heren Van der Hulst en Nijman de VUT-leeftijd bereikt.

Van links naar rechts:

Jan Lozeman, Olst; Mans Boerdam, Raalte; Wiebe Tekema, Lemelerveld; Lambert Jan Nijman, Heino; Joop Ohms, Heino; Willem de Weerd, Raalte, op de schouders omdat hij 50 jaar was geworden; Wolter van de Vegte, Heino; Marinus Penninkhof, Heino; Gerrit ten Broeke, Heino; Gerrit Jan Horsman, Heino; Henk Grootenhuis, Heino.

Slot

Toen de nieuwe vestiging in Rechteren met zijn ruime mogelijkheden eenmaal op gang was gekomen, meldden zich vele nieuwe klanten, steeg de omzet van jaar tot jaar en konden weer nieuwe arbeidskrachten worden aangetrokken.

Op deze wijze werd het werk van de houtwal Heino daar in een brede en moderne opzet voortgezet.

Henk van der Veen sr.

Met dank aan:

- * de heren Van der Hulst en Nijman
- * Heidemij Vastgoeddiensten BV

UUT DE OLDE DEUZE

Veur d'eerste moal bellen

't Was in de tied, de'k an de holtwal in Heino wärken, doar bie 't station, wee'j wel? Op een mörge zèè mien baas tegen mie: "Ik mut derek vot, hier he'j de papieren van die vracht poalen noa Duutslend, as de wagon vol is, mu'j Arnhem mör èèm bellen, hier is 't nummer."

Ik dache: "Hoe mu'k doar noe met an!" Want ik had nog nooit van mien lèven ebeld... Ik mosse vroagen noa die en die juffrouw van de Heidemij. "Kump veur mekare", zèè'k kwasi onverschillig, want ik proberen mien zenuwen achter onverschilligheid te verbärgen.

Het was um en der bie half tiene, det de wagon vol was. Het uur van de woarheid was anebrökken, ik mosse bellen...!

Ik leupe met bienen as van een stomdronken keerl en met het klamme zweet in de haanden noa 't station.

Ik heule mie groot en vreug an de chef, net of het de gewoonste zaeke van de wereld was: "Mag ik even bellen?" Det moch natuurlijk, det gebeuren daegelijks.

Het dreien van het nummer gunk niét goed. Misschien he'k met mien trilende vingers wel in 't verkeerde gaegien eprikt of zo... In elk geval kon'k Arnhem niet te pakken kriegen, loat stoan det juffie. De chef hef mie ehölpen, ik weet niet wat e'dacht hef. Mör ik kon em op det moment wel um de hals vliegen - bie wieze van spreken dan, vanzelf! - det e gien enkele opmärking emaekt hef òver mien geklungel. Ik kregen inderdoad die bewuste juffrouw an de lijn en heb mien bosschop edoan. Het was een pak van mien hättè.

Ik leupe weer terugge noa mien moaten van de holtwal en zèè, zo langs mien neuze weg: "'k Heb èèm ebeld, noe weet ze der in Arnhem van. Lao'w eerst mör goan schoften, det he'w wel verdiend."

L.J. Nijman

REAKTIE

Naar aanleiding van enkele vragen over de foto op bladzijde één van het maartnummer 1990, het nummer over de Landbouwschool, wie de beide heren zijn, het volgende.

Volgens inlichtingen bij enkele personen moeten dit zijn, links Johan Valk wonende bij het Reelaer en rechts H. Horstman die werkzaam was bij de C.L.V. te Heino.

M.H. Stavorinus

WIE IS WIE?

We zouden weer graag willen weten wie deze personen zijn en waar ze werkten. De foto is ter beschikking gesteld door de heer J.W. Groteboer, Klompstraat 14, Heino. Graag uw reactie naar onderstaand telefoonnummer of een briefje in de brievenbus.

WIE WAS WIE?

Van de heren T. v.d. Burgt en B. v.d. Kolk ontvingen we de namen van de personen op de foto, geplaatst in nr. 1 maart 1990. Staande van links naar rechts: Ton v.d. Burgt, Lex Witteveen, Gerrit Horstman, Hendrik Kolk, Albert of Wim v.d. Sluis, Jan Hulsegge, Evert Jan of Gerrit Eikelboom, Wim Dijk, Jan Roelofs, Berend v.d. Kolk, Eef Hoogeboom, Henk Kolk, Johan v.d. Kolk, Hendrik Wienen, Henk Dingerink, Adrie de Bruin, Jan Brilman, Henk Tuten.

Zittend van links naar rechts: Henk Zielman, Anton Braakman, dhr. Baas, leraar, dhr. Hietkamp, leraar, dhr. Wisselink, directeur, dhr. Hilhorst, leraar, Wim Wullink, Aleid Dijkman.

Hartelijk dank aan de heren v.d. Burgt en v.d. Kolk voor hun reactie.

M.H. Stavorinus
Kon. Julianastraat 17, Heino
Telefoonnr. 05729-2586

'Kiek toch es!''

De uitnodigende titel van een fotoboek, dat door 'Omheining'' wordt uitgebracht en eind augustus/begin september zal verschijnen. De werkgroep Documentatie heeft uit het archief van onze vereniging - dat meer dan 2200 foto's omvat - een selectie gemaakt en deze van een toelichting voorzien.

Het belooft een unieke uitgave te worden, waarvoor we grote belangstelling verwachten.

Vadere bijzonderheden, o.m. omtrent de prijs en de wijze van bestellen, kunnen we hier nu nog niet verstrekken, maar er zal op andere wijze ruime bekendheid aan worden gegeven.

De ledenavond in september zal voor een groot deel in het teken staan van dit eerste, door 'Omheining'' uitgegeven fotoboek.

MERK- EN LETTERLAPPEN

Ruim een jaar lang zijn mevrouw Snel, Linde 14 (tel. 05729-1308) en mevrouw Zomerdijk, Zwolseweg 81 (tel. 05290-1433) voor onze vereniging bezig met het inventariseren van merk- en letterlappen.

Deze werden vroeger o.m. door een aanstaand bruidje vervaardigd ter herinnering aan haar komende huwelijk, waardoor ze historische waarde hebben, niet alleen voor een bepaalde familie, maar ook voor een vereniging als "Omheining".

Eenvoudige lappen werden indertijd door de meisjes op school vervaardigd tijdens de lessen in nuttige handwerken, om zich te oefenen in het borduren van letters, waarmee bv. linnengoed werd gemerkt.

Het is niet in de eerste plaats de bedoeling, dat we een verzameling van dergelijke merk- en letterdoeken gaan aanleggen, maar wel willen we er graag foto's en/of dia's van maken voor ons archief. Van een beperkt aantal is dat inmiddels al gebeurd, maar we vermoeden, dat er nog vele exemplaren ergens als wandversiering dienst doen of gewoon in de linnenkast liggen.

Bovengenoemde dames verwachten dan ook graag nog meer aanmeldingen.

Wij publiceren hierbij de foto van een dergelijke merklap met het daarbij behorende verhaal van de heer Grootenhuis. (red.)

In het jaar 1843 wordt het Spieker en Erve "de Blankenvoort" verkocht. Zoals u weet stond dat op de plaats van boerderij Baarslag aan de huidige Zwolseweg.

De nieuwe eigenaar Hermannes Hersevoort, getrouwd met Aaltje Simmers en afkomstig uit Emmen, gemeente Dalfsen, betreft met Sint Peter (22 februari) 1844 zijn nieuwe bezit.

In de week van de verhuizing bevalt Aaltje van een dochter, die drie dagen later helaas overlijdt, zo vinden we in de burgerlijke stand van Heino. Toen het gezin daar kwam wonen bestond het naast vader Hermannes Hersevoort, 34 jaar, en moeder Aaltje Simmers, 34 jaar, uit de kinderen Lambert Jan, 5 jaar, Willemina, 4 jaar, en Hendrik Jan, 3 jaar.

Ook de schoonvader Hendrik Jan Simmers, 66 jaar, de zwager Gerrit Jan Simmers, 34 jaar, en de schoonzus Hendrikje Simmers verhuizen mee naar Heino.

Het gezin Hersevoort wordt hier verder nog uitgebreid met: Johanna, geboren 26-07-1845; Antonia, geboren 15-10-1847; Hendrik, geboren 03-02-1850; Hendrikje, geboren 15-05-1851; en Jan, geboren 14-05-1854.

Na het overlijden van vader Hermannes op 21 mei 1867 en moeder Aaltje Simmers op 31 december 1878, wordt de boerderij "de Blankenvoort" verkocht, uitgezonderd een perceel grond gelegen aan de straatweg, sectie B no. 29. Hier wordt een nieuwe boerderij gebouwd.

Hendrik Jan, Hendrikje en Jan, allen ongehuwd, betrekken de nieuwe woonstee. In 1880 overlijdt Hendrik Jan en in 1881 Hendrikje. Jan Hersevoort blijft dan alleen over. Zuster Antonia, geboren in 1847 zoals we zagen, trouwde op 2 oktober 1879 met de 21 jaar oudere weduwnaar Reint de Graaf, van beroep bakker, tapper en brievenaarder, wonende aan de straatweg tegenover de molen van Hooglugt, nu Hubo.

In 1880 wordt hun zoon Hermannes geboren. Na het overlijden van Reint de Graaf trekt de jonge weduwe met haar zoontje in bij haar broer Jan. Antonia overlijdt op 26 september 1898, 50 jaar oud. Hermannes de Graaf trouwt op 29 april 1909 met Gerrigje Morrenhof.

Uit dit huwelijk worden 4 kinderen geboren, drie dochters en een zoon, Reint. Deze laatste woont nog steeds op het in 1879 gebouwde huis, Zwolseweg 32, schuin tegenover de Molenweg.

De merklap of letterdoek, die daar op 'n heerd boven de deur hangt, leerde ons dit verhaal kennen. De initialen staan nl. voor:

A.H. - Antonia Hersevoort

H.H. - Hermannes Hersevoort

A.S. - Aaltje Simmers

Jaren geleden vroeg ir. J.H. Baarslag uit Meppel, geboren in Heino, toen we samen op het rijksarchief te Zwolle zaten: "Weet jij, waarom de vader van Reint de Graaf Simmers-Herm werd genoemd?". Toen moest ik hem het antwoord schuldig blijven, nu meen ik het, aan de hand van bovenstaande gegevens, te kunnen vertellen.

Nog een enkele opmerking: de naam Hersevoort werd ook geschreven als Harsevoort en Herssevoort. Antonia Hersevoort vonden we echter altijd met één s geschreven, vandaar dat in dit artikel deze schrijfwijze is aangehouden.

De persoonsgegevens zijn, voorzover niet anders vermeld, uit de bevolkingsregisters en de burgerlijke stand Heino.

Wim Grootenhuis

ONDERWIJS IN DE 19e EEUW

In dit artikel zullen enkele uiteenlopende zaken aan de orde komen aangaande het onderwijs, zoals dat in de vorige eeuw in Heino werd gegeven.

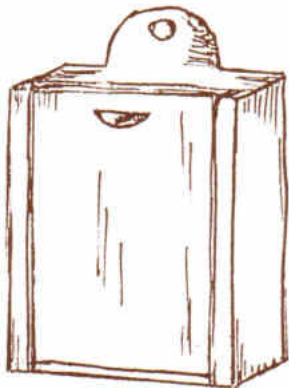
De tijd, dat plak en ezelsbord een rol speelden in een schoolklas, was achter de rug. Ook werd het schoolmeestersambt niet meer uitgeoefend door bv. een afgedankte koetsier of een boer, die wat kon lezen en schrijven. Hoewel "meisterboer" als bijnaam in Salland niet onbekend is.

De kwaliteit van het onderwijs werd steeds beter, vooral toen men tegen het eind van de eeuw overstapte naar het klassikale systeem. Het grootste probleem was het veel te hoge aantal leerlingen tijdens de wintermaanden, wanneer het werk op het land stil lag. Aantallen van 80 tot 100 leerlingen per lokaal waren geen uitzonderingen; het schijnt te zijn voorgekomen, dat kinderen op een krukje moesten zitten of zelfs op de grond, omdat er geen banken genoeg waren. Op 16 april 1866 bedroeg het aantal leerlingen van de enige school die Heino kende 231! En die moesten een plaatsje vinden in een tweeklassig gebouw aan de huidige Canadastraat, dat als nieuwe school gebouwd was in 1837 en als zodanig dienst deed tot 1876. Toen werd het omgebouwd tot gemeentehuis, wat het tot 1939 bleef. Er was in 1876 een nieuwe school verzezen aan de Dorpsstraat, het tegenwoordige oude Dorpshuis.

Het schoolgeld werd via de leerlingen door de schoolmeester geïnd en bedroeg in de dertiger jaren van de 19e eeuw 65 cent voor elke leerling

"die gedurende een vol vierendeels jaars getrouw de school bezoekt en dus 130 lessen heeft ontvangen".

Deze schrijfkastjes, houten dozen met schuifdeksel, hingen in de klas aan de muur. Ze dienden voor het bewaren van lei, griffels, enz.

Titelblad van Het Nieuwe Groot A.B.C., een leesmethode begin 19e eeuw, meer bekend onder de naam Haneboek.

Tegenwoordig spreekt men niet meer van "lessen" maar van "schooltijden". Een schooltijd is een ochtend of een middag.

Bij 10 halve dagen per week betekenden die 130 lessen dus 13 weken; het schoolgeld bedroeg dus 1 cent per kind per dag...

Anthony Klomp, burgemeester van Heino, die nader wenste te worden geïnformeerd over enkele onderwijszaken, wendde zich daartoe tot de schoolopziener. De burgemeester ontving van hem een brief, gedateerd 15 juli 1829, waarin o.m. staat

"dat de regten en pligten des schoolonderwijzers hoofdzakelijk beschreven zijn in de Bijzondere Schoolorde voor het Departement Overijssel van den 10 Maart 1807"

De schoolopziener citeerde daaruit o.a. artikel 24:

"De Meester zal gedurende den ganschen schooltijd in zijne school moeten tegenwoordig zijn, en zich met niets anders dan met onderwijzen mogen bezig houden".

Deze schoolopziener, die in Arnhem woonde, besloot zijn brief aldus:

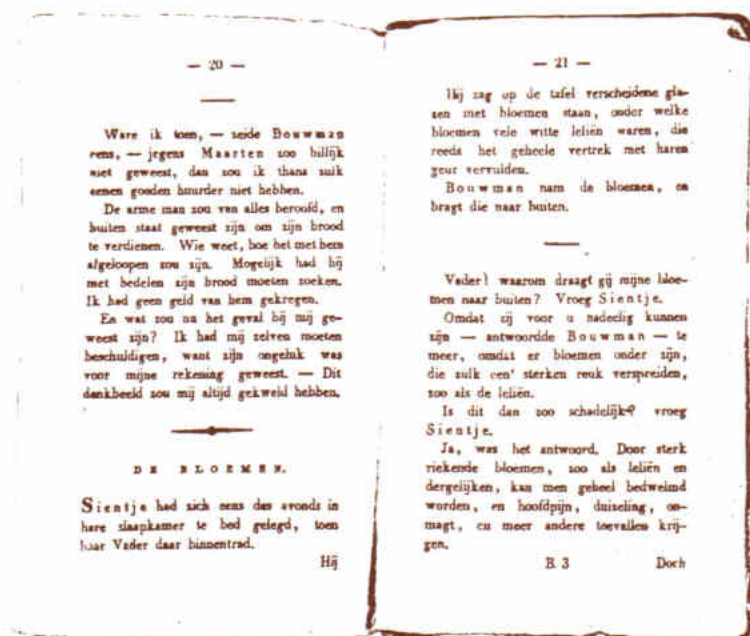
"Hiermede vermeen ik voorlopig aan de intentie van UEdg voldaan te hebben, en hoop, indien ik er door de plaats hebbende drukte van den hooibouw welke het hier bijna ondoenlijk maakt om paarden te bekomen, kans toe zie in de volgende week zelfs in Heino te komen"

Het is niet meer na te gaan, of hij inderdaad de aangekondigde verre reis, naar we mogen aannemen langs verschillende scholen, te paard of per koets heeft gemaakt en daarbij Heino heeft bezocht.

De uitgaven voor het onderwijs bedroegen volgens de gemeentebegroting 1828:

1e. salaris	f 560.89
2e. schoolbehoeften aan minvermogenden	f 24.625
3e. verwarming etc.	f 8.72
4e. ontvangloon 5%	f 31.245

totaal f 625.48

Twee pagina's uit "Adolf en Sientje", een leesboekje voor jonge kinderen (1838)

De meeste leerlingen moesten toen nog van de schoolmeester een pen (ganzeveer) kopen en ook voor inkt iets betalen. Met "ontvangloon" zal vermoedelijk worden bedoeld de vergoeding die het schoolhoofd ontving voor het innen van het schoolgeld. In die tijd werd er school gehouden in een gebouwtje van 9.70 bij 5.30 m, dat tegenover het huidige gebouw Vrede (de Haarstraat) heeft gestaan (1810-1837).

Van overheidswege werd gedurig gecontroleerd of er voldoende aandacht werd besteed aan de invoering van het nieuwe metriekstelsel. Onze voorouders waren zo gewend aan ellen, palmen, duimen en strepen, dat deze overschakeling uiterst stroef verliep. Een tijdlang zelfs sprak men uit gewoonte nog van ellen, terwijl er meters werden bedoeld! Op 2 maart 1829 berichtte de burgemeester aan de Gouverneur van de provincie Overijssel, dat er op dit punt goede vorderingen werden gemaakt bij de ingezetenen als ook bij het onderwijs. Maar... de maten van bovengenoemd schoolgebouwtje werden door de gemeente omschreven als: lang 9.70 ellen en breed 5.30 ellen...

Op 21 maart 1842 benoemde de gemeenteraad een "plaatselijke schoolcommissie van toezicht", een soort verlengstuk van de onderwijsinspectie dus en beslist niet de voorloper van de oudercommissie. De leden werden gekozen op voordracht van de schoolopziener. In ons dorp waren dat de heren: Gerrit Rakhorst, koopman en winkelier, en Alexander Ruys en Egbert Schrijver, beiden landbouwers.

Om nog even op de financiële kant terug te komen: aan leermiddelen besteedde de gemeente in die jaren een bedrag van 67.6 cent per leerling per jaar. We moeten daarbij wel bedenken, dat niet alleen de prijzen veel en veel lager waren dan tegenwoordig, maar dat ook het assortiment bij lange na niet te vergelijken was met dat van thans. Wat dat betreft viel er nog heel wat te verbeteren. Voor het jaar 1990 werd er op de Heino'se gemeentebegroting voor leermiddelen een bedrag uitgetrokken van f 642,- per leerling, dus bijna duizend keer zoveel als in 1842.

Maar er werd aan gewerkt! Ter illustratie daarvan een citaat uit een brief van de schoolopziener aan het gemeentebestuur, gedateerd 19 augustus 1873, waarin hij schreef

"dat met uitzondering van de Gemeente Zwolle, ook in de gemeenten die overigens alleszins zorg dragen voor de noodige hulpmiddelen bij het onderwijs, de noodige platen voor aanschouwelijk onderwijs geheel of grootendeels ontbreken. Juist met het oog op den graad van ontwikkeling der kinderen die de plattelandscholen bezoeken, acht ik het bespreken van onderwerpen uit het dagelijks leven van landbouw en nijverheid, of van onderwerpen op voortbrengselen der natuur betrekking hebbende hoogst nuttig en leerzaam."

Hij vestigde de aandacht op een serie van 48 platen voor f 10,-, de handleiding voor onderwijzers inbegrepen! Hij noemde het

"uitmuntende platen die alom goedkeuring hebben verworven en geheel voldoen aan de eischen die daarbij gesteld kunnen worden: groote figuren, levendige kleuren en nette uitvoering, terwijl ook de Handleiding op zich zelve een uitstekend werk mag heeten."

Misschien heeft de toenmalige Heino'se schooljeugd van deze unieke platen kunnen genieten. Misschien, want er kan niet worden vastgesteld, dat ze ook werkelijk werden aangeschaft.

Bron: archief gemeente Heino

Illustraties uit:

Wilkeshuis, Daantje zou naar school toe gaan (1966)

Henk van der Veen sr.

VAN DE BESTUURSTAFEL

- * In maart jl. is het vierde dialektbundeltje "Op zien Heino's" verschenen. Het is te verkrijgen bij de bestuursleden en leden van de werkgroep dialekt. Ook is het te koop bij Guus van Wifferen en Boekhandel Bisschop.

De prijs bedraagt f 5,00 per stuk; bij toezending wordt dit bedrag verhoogd met portokosten.

Van de boekjes nr. 2 en 3 zijn ook nog enkele exemplaren voorradig.

- * Nu het vijftig jaar geleden is, dat de tweede wereldoorlog uitbrak, worden er door diverse verenigingen en instellingen weer herdenkingsboeken uitgegeven. Vijf jaar geleden gaf onze vereniging het boek "Heino in crisisjaren en oorlogstijd" uit, waarvan nog exemplaren bij ons te koop zijn.

- * We willen U attent maken op het volgende.

Op scholen is het vaak gebruikelijk, dat leerlingen een spreekbeurt of anderszins moeten houden over een bepaald onderwerp. Daarbij komt de geschiedenis van Heino nog niet veel aan bod.

Mochten er scholieren zijn, die geïnteresseerd zijn in dit onderwerp, dan kunnen zij voor informatie contact opnemen met één der bestuursleden.

- * Schenkingen.

Van een gever, die onbekend wenst te blijven, kreeg de vereniging een machine ten geschenke om voederbieten te snijden. De heer J.W. Bonnhof, lid van onze vereniging, heeft deze machine helemaal opgeknapt, geschuurd en in de verf gezet, zodat het geheel er weer prachtig uitziet.

Van pastoor F.W. Roeloffzen ontvingen wij een boek en ingebonden jaargangen van de Katholieke Illustratie.

Van de heer H.J. Holsappel haargerei.

Van de heer Oldenhof uit Westenholte foto's van oud Heino.

Van de heer en mevrouw A. Slotman de genealogie Slotman in boekvorm en van hun dochter mevrouw G.E. Arrindell-Slotman de genealogie te Hietberg in boekvorm.

Van mevrouw Bremmers de maandrekeningen van de stad Zwolle 1401, 1405, 1407, 1411, 1420, 1426 en 1430.

Van de heer H. Hekman een wasbord.

Alle gevers weer onze hartelijke dank.

*Uit de notulen van de Raad der Gemeente Heino van 20 februari 1839:
Uit te betalen een den schoolmeester L. Steenberg te Heino zijne rekening over 1838, wegens het schoonhouden der school en het potlooden van de kagchel in dezelve f 5,70*

BRON: archief gemeente Heino.

(C.C.)

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412
Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271
Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid
f 15,00 per jaar)
Donateurs f 25,00 per jaar
Abonnees f 25,00 per jaar
Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in
rekening gebracht.
Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino - voorzitter
J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse
G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. **Archeologie**
Contactpersoon: Vacant.
2. **Beeld en Geluid**
Contactpersoon: H. van der Veen
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

3. **Boerderij- en Veldnamen**
Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. **Dialekt**
Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. **Folklore**
Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. **Genealogie**
Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. **Geschiedenis**
Contactpersoon: Vacant.

8. **Natuur en Milieu**
Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
10e jaargang - nummer 3 - september 1990

INHOUDSOPGAVE

- blz. 50 Stegen en wegen in Heino (1) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
- blz. 60 Bevrijding 1945
- blz. 67 Sprekende foto's (13) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 70 Voetpaden in Heino - C.D. Compaan en D. van de Klippe
Een beschrijving uit 1861 toegelicht
- blz. 77 Uut de olde deuze - M. Wolfkamp-Hansman
Met de brik op stap
- blz. 78 Wie is wie? - M.H. Stavorinus
Reakties gevraagd
- blz. 79 Het 500ste lid, de heer G.M. Hoonhorst
- blz. 80 Van de bestuurstafel

(red.) Een groot deel van dit nummer is gewijd aan paden, stegen en wegen in onze gemeente. Het ligt in de bedoeling hieraan ook in de komende nummers aandacht te besteden. Het is uiteraard niet doenlijk geheel volledig te zijn, er moest een greep worden gedaan.

Inleiding

In het boek "Koningrijk der Nederlanden, voorgesteld in eene reeks van 136 naar de natuur geteekende schilderachtige gesigten en beschreven door J.L. Terwen" (1858) staat op bladzijde 616 het volgende:

"N.O. van Wijhe, aan den straatweg, die van Zwolle naar Almelo loopt, en 2½ uur van eerstgenoemde stad, ligt het wel niet groote maar zeer fraaije dorp Heino, in een de schoonste streken van Overijssel, die heden nog door eenige fraaije buitengoederen wordt opgeluisterd. Er zijn wel slechts 250 inwoners in de kom, maar in de geheele gemeente klimt de bevolking tot ruim 1700 zielen".

In het boek staat 2½ uur vanaf Zwolle, dat zal wel lopend bedoeld zijn; we kunnen ons dat in de huidige tijd moeilijk voorstellen. In de 17e, 18e en 19e eeuw beschikte men in onze omgeving wel over de diligence als vervoermiddel.

Wist u, dat in 1817 Baron Karl von Drais zijn eerste laufmachine (loopfiets of draisine) gereed had? De Fransman Michaux verbeterde die door trappers aan de as van het voorwiel te maken; dit waren de fietsen met het grote voor- en het kleine achterwiel. In 1869 waren het twee Engelsen, Reynolds en Mays, die de draadspaakwielen uitvonden. Aan het tijdperk van deze spectaculaire hoge fiets kwam een einde in 1885 door de komst van de "veiligheidsfiets" van de Engelsman Starley, die al heel veel op de heden-daagse fiets leek.

Ook de uitvinding van de stoommachine in de vorige eeuw was van zeer grote betekenis. In 1839 reed de eerste stoomtrein van Amsterdam naar Haarlem; in 1880 was de lijn Zwolle-Almelo gereed. Er zijn nu treinen die meer dan 500 km per uur rijden.

Reizen was vroeger een langdurige en spannende bezigheid en ook niet van gevaar ontbloot. Voor 1821 kende men in heel Overijssel nog geen verharde wegen. Het waren zandpaden en wegen met diepe karresporen die de reiziger kon gebruiken. Door regen- en sneeuwval veranderden deze in modderpoelen en werden ze onbegaanbaar. Kwam men bij een watrgang, dan was er een doorwaadbare plaats (een voorde) om over te steken, want bruggen waren er niet veel.

Bekend was de voorde bij De Born, waar de weg Zwolle-Raalte de Nieuwe Wetering kruiste. Het verkeer op de Twentseweg stak de Steenwetering (nu gedeeltelijk Overijsels Kanaal) over ergens tussen de huidige Bolderbrug en de Ganzepan. Verder was er de Bouwhuisvoorde door de Oude Wetering in Lierderholthuis. En ook zijn er voordren in de Vloedgraven in gebruik geweest.

Zwolle, 18 April 1872.

3^e Afdeling

N° 743/922

Wegen

o bylage

De Gedeputeerde Staten
der provincie Overijssel

Gezien de ter goedkeuring ingezonden suppli-
toiren legger van wegen in de gemeente Heino;

In aanmerking nemende dat die legger gedurende
dertig dagen ter inzage van belanghebbenden heeft
voorgelegen en daartegen geen bezwaren zijn ingebracht

Gelet op art. 10 van het provinciaal reglement
op de wegen;

Hebben goedgevonden:

- 1° Bovenvermeldde legger van wegen in de ge-
munt Heino goed te keuren en een exemplaar daar-
van, voorzien van het bewijs van goedkeuring, bij af-
schrift dens, aan den gemant Raad terug te zenden;
- 2° Den Burgemeester der gemeente Heino, bij afschrift
dens te verzoeken en thans gevolgd te willen geven
aan het doorzigt besluit d.d. 9 Augustus 1871, 3^e afs
N° 2104/1932

etc

De Gedeputeerde Staten

Den Heer Burgemeester
van Heino.

Nieuw Voorzitter

J. J. Bultman Griffier

Ligger der wegen

Op 18 april 1872 keurden Gedeputeerde Staten van Overijssel bij besluit nr. 743/922 een suppletoire ligger van wegen voor de gemeente Heino goed. Deze werd in 1900 en ook later nog diverse malen aangevuld.

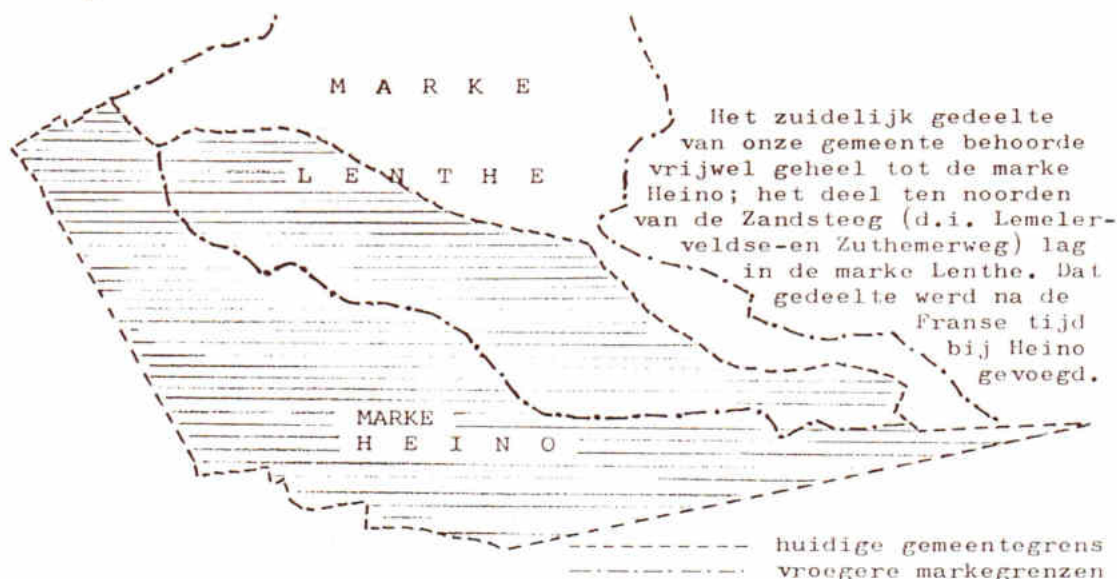
Bij de hierna volgende beschrijving van stegen en wegen gaan we uit van de letterlijke tekst van deze ligger.

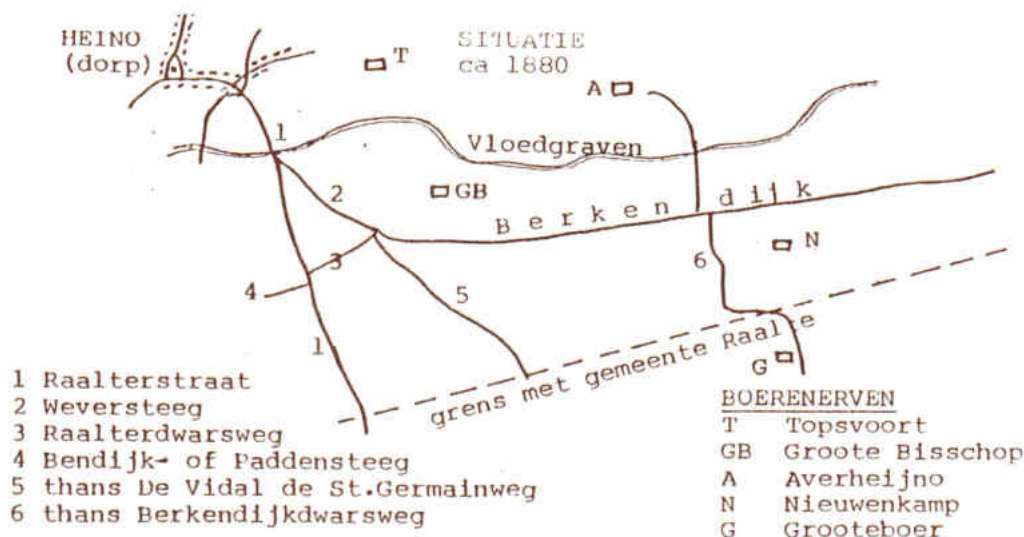
Allereerst evenwel nog enkele opmerkingen.

1. De wegen werden ingedeeld in klassen en soorten. Zo behoorde de doorgaande straatweg van Amsterdam via Deventer en Oldenzaal "naar de Hanoversche Grenzen" tot de 1e klasse, terwijl de straatweg Zwolle-Hengelo ressorteerde onder de wegen der 2e klasse. Kunstwegen van bazalt en sintels (later grint) behoorden over het algemeen tot de eerste of tweede soort en zandwegen tot de derde soort.
2. Telkens komen we in genoemde ligger der wegen de term "buurschap Oud Heino" tegen. Een citaat uit het raadsverslag van 6 mei 1839 maakt ons duidelijk wat daarmee wordt bedoeld.

De gemeente Heino toch is zamengesteld uit twee Marken die zich nauwkeurig laten afscheiden, de eene is die van oud Heino, de andere van Lenthe zuidelijk gedeelte, beide waren vroeger verplicht en onder hielden ook werkelijk, de in derzelfer omtrek gelegen bruggen duikers wegen etc. De Mark van Lenthe welke onderverdeeld en alsnog door een Marken rigter wordt bestuurd voorziet nog voortdurend in al hetgeen betreft de bruggen en zijlen in die Mark gelegen terwijl ingeval in dat gedeelte der gemeente uitmakende de oude Mark van Heino eenige onderhoud noodzakelijk wordt zulks tans als vanzelfs ten laste der geheele gemeente komt, aangezien daar geen Markenrigter meer bestaat wien men zoude kunnen aanspreken en die Mark voor eenige jaren is verdeeld geworden.

3. Soms wordt in de ligger de lengte van een weg aangegeven in ellen, soms in meters. We moeten aannemen, dat met ellen toch wel meters worden bedoeld, alleen het bleek in de praktijk erg moeilijk zich op dit punt aan te passen aan het nieuwe tientallige metrieke stelsel, dat ons - zoals bekend - reeds in de Franse tijd was opgelegd.

BERKENDIJK, was een weg van de derde soort en neemt zijn aanvang op de grenzen van de gemeente Dalfsen ten Oosten van den Ouden Roseboom aan de grote weg der 2e klasse van Kampen naar Osnabrück vanouds genaamd den Twentschenweg doorloopt de buurschap Oud-Heino en eindigt aan den Straatweg van Zwolle naar Hengelo ten Oosten van het dorp Heino op het punt alwaar aldaar ter plaatse een aanvang neemt de Bendijssteeg of Paddensteeg. Het was een zandweg lang 4710 ellen, gemiddelde breedte 5 tot 9 ellen.

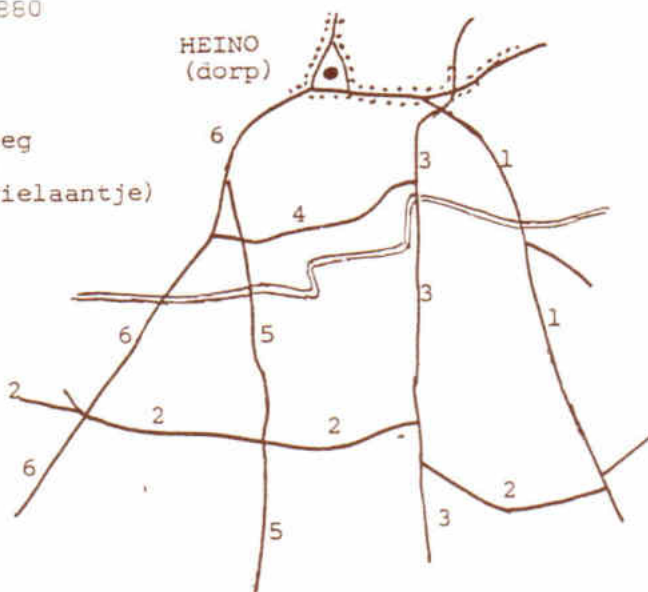

Berkendijk, thans wat begroeid, maar de bomen staan er nog net zo. Foto genomen op het gedeelte Berkendijk, nabij de snelweg, welk deel nu niet meer in gebruik is. Over deze weg, door het mulle zand, kwam Graads Schotman, vader van 17 kinderen, elke dag met 2 hitten voor de melkwagen op weg naar de melkfabriek. Nog geen 50 jaar geleden, maar nu al onvoorstelbaar.

Tijdens het onderzoek naar de Berkendijk zijn wij tot de voorzichtige conclusie gekomen, dat sommige gedeelten van deze weg verschillen in leeftijd. Voor een "eeuwenoude" weg is hij veel te recht en de gedachte van de heer Grootenhuis, dat het deels een ontginningsweg is, bevat zeker een grond van waarheid. Het is algemeen bekend dat in die omgeving nogal wat grond "terechte" gemaakt is: er is bosgrond ontgonnen en evenals langs de boorden van de Vloedgraven nogal wat grond geëgaliseerd. Ongetwijfeld had het Bisschopsblok, met daarin de Grote en de Kleine Bisschop, een rechtstreekse uitvalsweg naar Heino, maar de vraag is hoe dat zat met de voormalige boerderijen van Schotman, Nieuwenkamp en Grootenboer. Er liep een vrij goede weg vanaf de huidige Hogebroeksweg langs de bouwkampen van Grootenboersplaats achter het Reelaer langs en dan linksaf via de huidige De Vidal de St. Germainweg naar Heino. Het is ook bekend, dat veel landerijen langs de Berkendijk aan grootgrondbezitters toebehoorden zoals Vidal, de stad Deventer en Rakhorst. Wanneer gronden van eigenaar wisselden was het soms mogelijk een wegtracé te gaan verleggen. Al deze overwegingen samen brachten ons tot de conclusie: de Berkendijk is geen eeuwenoude weg.

SITUATIE ca 1860

- 1 Raalterstraat
- 2 Bendijs- of Paddensteeg
- 3 Paalsteeg (Marssteeg)
- 4 Lage Wegje (nu Pastorielaantje)
- 5 Woolthuisweg
- 6 Stationsweg
- = de Vloedgraven

WOOLTHUISWEG, was een weg van de derde soort en neemt zijn aanvang op het punt van Scheiding der gemeente Raalte, Wijhe en Heino, doorloopt de buurschap Oud-Heino, en eindigt aan den Nieuwendijk tegenover de Tutertsteeg.

Het was een zandweg van 1798 ellen lang en 6 tot 9 ellen breed.

Deze weg begint dus als wij strikt het grondgebied van Heino aanhouden op de kruising Woolthuisweg-Parallelweg bij de familie Askamp. De naam kan te maken hebben met het achterliggende Raalterwoold, hetwelk wij in archieven nogal eens tegenkomen. Op de militaire topografische kaart van 1858 vinden wij ook iets verderop de Raalter Woolthuisbrug. De Woolthuisweg is nu nog goed terug te vinden door het Slurinkblok of Heino-Zuid. Zij eindigt aan den Nieuwendijk, dat is de huidige Stationsweg, tegenover de Tutertsteeg en dat is tegenwoordig de Rozendaelseweg. Voor de oorlog en waarschijnlijk ook ver daarvoor was de Woolthuisweg een belangrijke weg naar Heino voor de boeren en anderen rond de Velner. Verder voor het vervoer van houtprodukten uit

De Woolthuisweg (1977)

Rechts Schoorlemmer, links Blom en Eilander, op de achtergrond G. v.d. Bend.

de omgeving en in de winter ging men ook over deze weg naar het Jacobsgat om daar te gaan schaatsenrijden. Wat de naam van de weg betreft nog het volgende: Op 10 februari 1866 vindt op het Woolthuis aan de Hondemotswetering onder Raalte een hout- en aardappelverkoop plaats. Eigenaar van het erve Woolthuis is Jacobus Overesch, die voor f 70,- aardappelen publiek aan de man brengt, aldus het notarieel archief van Spitsen te Heino. Tenslotte heeft Jan Bieleman nog geschreven dat de grote kamp van Woolthuis is gebruikt voor aanleg van de spoorbaan (Japiksgat).

PAALSTEEG, was een weg van de derde soort en nam zijn aanvang aan den Straatweg van Zwolle naar Hengelo ten Oosten van het dorp Heino, tegenover de Bouwhuissteeg loopt door de buurschap Oud-Heino en eindigt in Bendijs- of Paddensteeg.

Het was een zandweg lang 610 ellen en een breedte van 5 tot 7 ellen.

De naam Paalsteeg is waarschijnlijk afgeleid van een perceel met die naam. Het huidige pand van Oortwijn aan de Paalweg, eerder bewoond als boerderij door de familie Stokvisch, draagt ook de naam de Paal. De ons als ouder en groter bekende Paal lag echter in zuidoostelijke richting naar de Bendijsweg. Deze z.g. Grote Paal en in het notarieel archief ook als zodanig omschreven, wordt in 1840 publiek verkocht met 5.80 ha grond en de Kleine Paal gelegen op de plaats van de huidige Paal met 0.20 ha grond. Nog wat later is de Grote Paal afgebroken. De benaming Paalsteeg was echter niet de enige, want meerdere malen, b.v. in 1865 wordt hij in de gemeente-archieven aangeduid met Marssteeg. (Zie ook kaartje blz. 54)

1968: het riolerings- en bestratingsplan Paalweg in uitvoering.

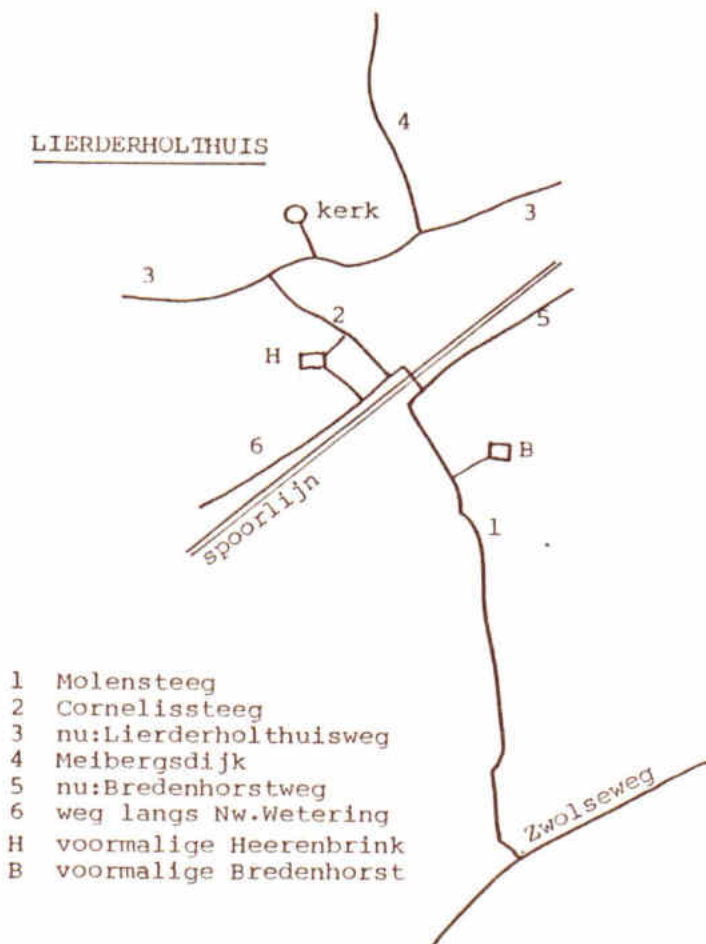
De Paalweg, voorheen Marssteeg, begon toen aan de straatweg - zo lezen wij - tegenover de Bouwhuissteeg. Deze laatste steeg, nu Vlaminckhorstweg, begon toen inderdaad tegenover de huidige inrit van de Paalweg en liep voor de panden van nu Willemssen en Oortwijn (snackbar) langs de Sikkenbrink, kruiste de Bakenbeltsteeg, dat is de tegenwoordige Haarstraat, en volgde dan het tracé van de Vlaminckhorstweg.

Op oudere kaarten is duidelijk deze kruising te zien. Thans hebben Haarstraat en Vlaminckhorstweg een gezamenlijk beginpunt. Het eerste deel van de Paalsteeg was in zoverre van belang dat hier de Kuipersbleek en de Kuiperskolk lagen. In 1868 vraagt A. Zunnabeld aan het gemeentebestuur toestemming te mogen herstellen en vernieuwen twee looikuipen welke op de Kuiperskolk liggen. Er was waarschijnlijk ter plaatse water genoeg want de Vloedgraven liep langs en bij de Paalsteeg en het is zelfs nu nog bekend dat de grondslag daar laag was.

De Paalsteeg liep wel door. Ze kronkelde verder maar misschien zonder naam over het Heinoseveld, waar enkele zeer kleine boerderijtjes stonden en eindigde dan aan de Parallelweg bij Askamp. De grond op het Heinoseveld was niet best. Rond 1900 willen enkele omwonenden de Paalsteeg graag wat verhard en vragen het gemeentebestuur om medewerking. Het gaat dan om een verharding van puin en basalt.

Pas in 1906 steunt het gemeentebestuur het verzoek van J. Tutert en anderen en besluit de Paalsteeg vanaf de Rijksstraatweg tot aan de Vloedgraven te gaan verhard, aldus de raadsstukken genummerd 172 en 180.

Een bewoonster van de Bouwhuissteeg vertelde, dat de mensen die er woonden erg blij waren, toen die naam werd gewijzigd in Vlaminckhorstweg. Een steeg, dat klonk zo achterbuurt-achtig, vond men...

CORNELISSTEEG, weg van de derde soort. Begint aan de weg langs de Oude Wetering, doorloopt de buurschap Oud-Heino, en eindigt aan den weg langs de Nieuwe Wetering tegenover de Molensteeg, ter welke laatste plaats zij doorsneden wordt door de Spoorbaan van Zwolle naar Almelo.

Zandweg lang 750 meters, breedte 9 meters.

Beplant met eiken bomen en peppels over zijne gehele lengte door de eigenaars der aanschietende gronden.

Eigenaren: de gemeente Heino en het Rijk.

Onderhoud: de gemeente Heino.

Vergund aan Hermannus Kloppenberg, bij besluit van Heeren Gedeputeerde Staten dd. 4 april 1878, 3e afdeling nummers 974 en 805 tot beplanting onder de daarbij gestelde voorwaarden, van een gedeelte van dezen weg, met eiken, beuken of peppelen boomen.

Wat de benaming betreft het volgende. Aan deze steeg woonde voor 1800 op het huidige perceel, ook wel genoemd Kleine Heerenbrink, ene Jozef Cornelis of soms ook Cornelis Joossens, enz. Telkens dus bewoners met de namen Cornelis en Jozef. Op oude kaarten en in oude geschriften komen we de naam Cornelissteeg dan ook bij herhaling tegen. Later, en onze ouders gebruikten die naam steeds, was het Kloppenbergsteeg, maar daarover straks meer.

Vermoedelijk lag er rond 1750 een brug ongeveer ter hoogte van het huidige café de Oude Wetering, toen ook wel genoemd Bouwhuisbrug of Arendsbrug, want in 1758 wordt de brug over de Oude Wetering bij Bouwhuis of Arendshuis overgenomen van de Heerenbrink voor f 180,25. De wegen liepen toen lang niet zo recht toe recht aan als tegenwoordig, maar veelal over de hoogten en langs de wallen in het terrein en het merendeel van de mensen ging toch te voet over de kerkpaden.

Tegen 1800 schijnt de brug over de Oude Wetering te zijn verlegd naar het eind van de Cornelissteeg, want de Markerigter doet 15 januari 1793 mededeling van de ontvangst van elk 6 stuiver voor het passeren van de brug over de Oude Wetering achter de Heerenbrink over het jaar 1792 van de volgende personen: Lenter Schoolmeester, Vrijhof, Dijkman, Marsman, Graveman, Gerrit Olgers, Zouwman, Gunneman, Tenthof, Everincklo, Willem Jochems, Tone Otten, Dystelhof, Croneman op den Esch, Huisman en van Tijsboer. Het zijn dus personen uit de naaste en verdere omgeving. Dat de brug zo rond de eeuwwisseling is gelegd blijkt ook nog uit een raadsstuk van 11 december 1884 nummer 169. Het gaat dan over de afkoop van grond, die Geertman begin 19e eeuw aan de gemeente had afgestaan voor het leggen van een brug aan het eind van de Cornelissteeg. De gemeente had toen al enkele jaren verzuimd de jaarlijkse vergoeding, welke destijds was afgesproken, aan hem te betalen. Toen de familie Geertman daaraan herinnerde, besloot de gemeenteraad deze retributie maar af te kopen.

De brug was echter jarenlang, om niet te zeggen eeuwenlang, een bron van zorgen. Enkele voorbeelden:

25 juni 1838: kosten aan de brug f 63,60, worden door de gemeente betaald.

27 mei 1852: Besluit van de raad om de brug over de Oude Wetering te Lierderholthuis te laten ondervangen, zodat de passage voor dat jaar verzekerd is.

16 november 1852: Brug over de Oude Wetering aan het eind van de Cornelissteeg wordt hersteld met eiken palen en ribben, kosten f 52,-.

12 mei 1853: Bij de eerste gunstige water- en weersgesteldheid wordt de brug over de Oude Wetering hersteld.

30 mei 1853: Pastoor J.P. van Santen vraagt om een noodbrug tijdens de werkzaamheden, maar dit gaat niet door, het kost te veel.

En zo zal er nog veel meer over deze brug te doen zijn geweest. In de oorlogsdagen werd ze opgeblazen en thans ligt de brug er nog zonder feitelijk brug te zijn want de Oude Wetering stroomt er niet meer en het woordenboek zegt: een brug is een bepaalde verbinding over een diepte. Wel is het een feit dat ter plaatse over de Oude Wetering al wel 100 jaar eerder een brug lag dan op vele andere plaatsen waar men zich nog lang moest behelpen met een voorde.

Nu over enkele namen langs deze weg nog iets meer. Zoals gezegd woonde de Cornelisfamilie op Herenbrinksweg 5. In 1823 hield deze lijn hier op, want op 21 januari overleed Hendrik Klein Heerenbrink, oud 58 jaar, echtgenoot van Wilhelmina Wormstal, de laatste afkomstig uit Luttenberg.

Hendrik was de zoon van Joost Cornelissen en Gerridina Boerhof. Wilhelmina hertrouwde met Hulzebosch. Wel was in 1840 nog ene G. Klein Heerenbrink werkbaas op dit landgoed en aanwijzer bij één van de vele verkopen welke dit landgoed heeft ondergaan. Een deel van de familie heeft zich later gevestigd aan de huidige Grote Hagenweg, waar de laatste telg in 1928 overleed met de bijnaam Jozef Dieks. Van Klein Heerenbrink, zijn werkelijke naam, wist bijna niemand.

Eén van de ouders van schrijver dezes, sprak echter nooit over Cornelissteeg maar over Kloppenbergsteeg en dat is niet zo verwonderlijk want in 1847 komt op de Kleine Heerenbrink te wonen de familie Hermannes Kloppenberg met vrouw en later 12 kinderen.

Een foto uit ca. 1918.

De zaak van de fam. Kappert aan het begin van de Herenbrinksweg.

De personen op deze foto zijn: jongetje tegen de boom links: J.J. (Johan) Kappert, Nieuwenkamp 12; lange man links: Jan Ottenboer (woonde later nabij de Bornweg); derde van rechts: Bernard Siero, bakkersknecht in Raalte; tweede van rechts: Anna Holleboom, dienstbode bij Kappert, zuster van Jans en Marinus; rechts: Mina Koopman, dienstbode bij Groten aan de overkant.

Dertig jaar later in 1877 vertrekken ze naar Raalte en komt er 4 jaar lang Lambertus Beumer te wonen, wiens moeder echter wel Kloppenberg heet. In 1881 komt Derk Kloppenberg de oudste zoon van Hermannes weer terug met moeder, broer en zuster. Derk trouwt nog met Maria Strijdvveen, die 22 jaar jonger is, maar er zijn geen kinderen van dit echtpaar te vinden. In 1910 dus na zo'n 63 jaar Kloppenberg komt H.J. Nieuwenhuis op de Kleine Heerenbrink, in 1916 Joh. Vlaskamp met vrouw, 7 kinderen en schoonmoeder, waarna in de dertiger jaren Dorus Kortstee hier boer wordt. Thans is zoon Gerard er nog agrariër. Op het pand Herenbrinksweg 2 lezen we op de muur "Cornelishoeve". De boerderij echter, die voorheen op deze plaats stond, werd in 1879 gebouwd door Jan Noortman, later werd het door introuwen Groten. In de twintiger jaren werd er door Stegeman, die van de Gansekoele kwam, een nieuwe boerderij op gebouwd. Na diens overlijden kwam Logtenberg, later Lenferink en nu is het Kelderman. Het is wel mogelijk dat dus ruim voor 1800 deze Cornelissteeg niet bestond. Het "verkeer" van Lierderholhuis ging over de brug bij de Arend of Bouwhuis wat slingerend naar de Heerenbrink dan recht op de Nieuwe Wetering aan en kwam ter hoogte van het huidige bankgebouw op de weg Raalte-Zwolle of via een brug van Heerenbrink of Breedenhorst door de Molensteeg naar Heino.

Leuk is nog wel tenslotte te vermelden dat aan het eind (begin) van de Cornelissteeg bij de spoorlijn later een wachtpost was genummerd 7. De bewoners hiervan moesten de

overwegbomen bedienen, want in de eerste jaren van de trein waren bijna alle overwegen bewaakt. In 1886 hebben wel zo'n 15-tal omwonenden een verzoek tot de Spoorwegen gericht, of, indien er reizigers met de trein wilden, de trein hier dan mocht stoppen. Aan de wachtpost zou dan een vlag uitgestoken worden, maar het verzoek is niet ingewilligd. Wel is op deze plaats voor de oorlog nog een stukje lijn afgetakt waarop een goederenwagon geplaatst kon worden ten behoeve van de aankoopcoöperatie van de A.B.T.B.

In de oorlog stopte de trein daar soms, waarna het personeel snel een roggebrood meenam van de plaatselijke bakker.

Rest ons nog te vermelden dat de Cornelissteeg in 1937 werd voorzien van een prachtige bitumenlaag door de firma Reef te Oldenzaal. Dit was een ongekend mooi wegdek voor onze omgeving, te midden van de vele zandwegen met slechte afwatering en zeer diepe modderpoelen.

C.D. Compaan
D. v.d. Klippe

BEVRIJDING 1945

Het is nu 45 jaar geleden, dat ons land werd bevrijd. Wij willen hieraan in dit nummer enige aandacht besteden door het plaatsen van een aantal foto's, die betrekking hebben op het eerste na-oorlogse Oranjefeest in Heino, dat tevens Bevrijdingsfeest werd. De gemeente nam de versiering in het dorp voor haar rekening en stelde vijf prijzen van f 10,- beschikbaar voor de Oranjevereniging.

Voor het overige verwijzen wij U gaarna naar het door OMHEINING uitgegeven boek "Heino in crisisjaren en oorlogstijd", dat nog steeds bij onze vereniging verkrijgbaar is, prijs f 17,50.

1. De erepoort aan de Canadastraat bij Geertman (links) met op de achtergrond het toenmalige gemeentehuis, nu The Pub.

2. Een erepoort in de Dorpsstraat ter hoogte van (rechts) de toenmalige klompenmakerij Van Dam, thans slijterij en (links) de smederij van Offenbergh, later Van Gurp. Aan het andere eind van de straat bij het voormalige Dorpshuus (toen nog schoolgebouw) stond eveneens een dergelijke poort. Daar tussenin langs de straat de wapens van de 11 provincies en onze gemeente in bloemen uitgevoerd.

3. Nog een erepoort in het centrum van ons dorp, met rechts het schoolhek van de Prot. Chr. school (op die plaats staat nu het gemeentehuis) en de woning van het hoofd der school, de heer D. Stegeman, thans hobbycentrum Dekker.

4. De rijk versierde huizen van "Beter Wonen" aan de Zwolseweg.

5. Een der versierde wagens met daarop van links naar rechts de volgende personen: J. Meijer, mevr. Van Essen-De Graaf, mevr. Nijland-Jacobs, Annie Horseling, mevr. Meijer-De Graaf, Leida Laanbroek, mevr. Toering-Houwen en Mina Delmte.

6. De familie Slotman op een versierde "dresseerkoare". Van links naar rechts: Riek van Lenthe, Jan Slotman, Dina Slotman en Evert Slotman.

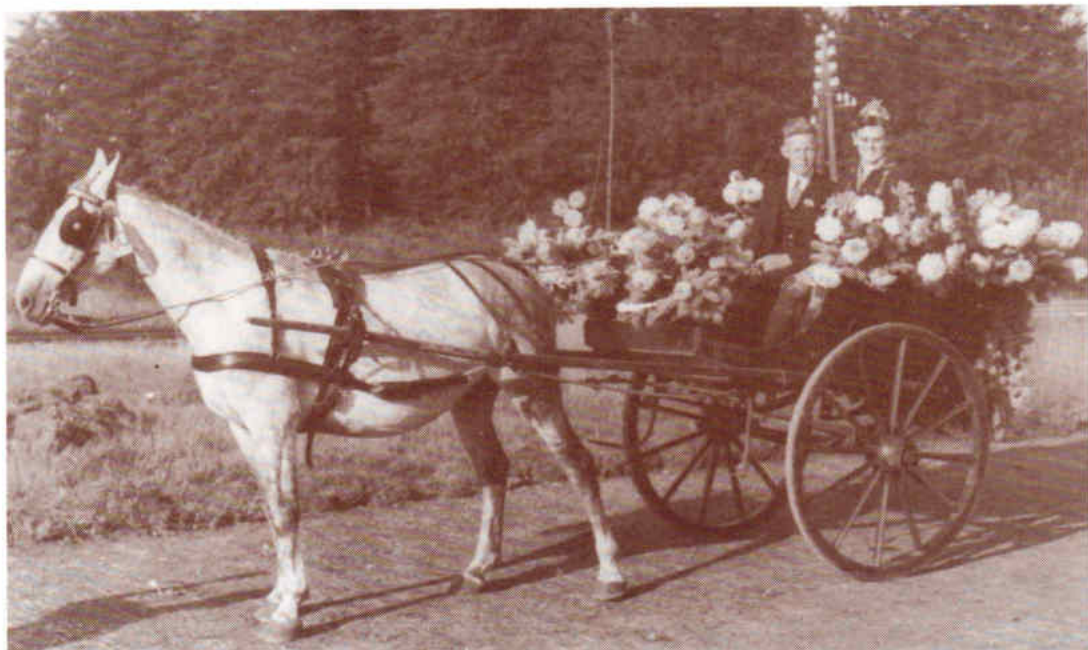

7. Jannie Muller en Hendrik Bosman temidden van prachtige dahlia's.

aan nog het transformatorhuisje; de pomp is niet zichtbaar.

9. Hendrik Bekedam en echtgenote doen ook mee.

De optocht, die zich opstelde op het ruime NS-emplacement even voorbij het station, bestond uit meer dan 30 wagens en nam, toen hij eenmaal in beweging was gekomen, de hele Stationsweg in beslag.

10. Een versierde wagen met daarop, staande van links naar rechts: dhr. Holterman, dhr. Broenink, mevr. Visser-van Telgen, mevr. Van Telgen-van Lohuizen, mevr. Morrenhof-van Telgen, dhr. Morrenhof en dhr. Stavorus.

SPREKENDE FOTO'S (13)

Op de foto Albert Hartkamp met zijn echtgenote Kaatjen Morrenhof; dochter Kaatjen (links) en Jenneken (rechts).

Achter hen van links naar rechts de zonen Anton, Gerrit, Herman, Mans (Hermannes), Jan en Willem.

Gefotografeerd begin 1900 op de boerderij "De Klocht", Dalfserweg 12, Heino.

Door zijn huwelijk met **Hendrika Gruwel** komt de grootvader van Albert Hartkamp, **Jan Hartkamp** genaamd, vanuit Raalte op het Erve "Gruwel" in de buurtschap Lenthe te wonen; toen nog gemeente Dalfsen, nu gemeente Heino, Oude Dalfserweg 5 (fam. Horstman).

In 1842 wordt Jan Hartkamp eigenaar van het Erve "Gruwel" door het aan te kopen van de Stad Zwolle voor een bedrag van f 2.200,-. (De heer Ir. J.H. Baarslag uit Meppel beschrijft deze aankoop in zijn boek over de familie Horstman op bladzijde 64). Willemina Hartkamp, een dochter van Jan Hartkamp en Hendrika Gruwel, gehuwd met Jan Wienen zet het bedrijf voort; vervolgens neemt hun zoon Hendrikus Wienen het bedrijf over en daarna hun kleindochter Wilhelmina Hendrika Wienen, gehuwd met T.C. Horstman.

Alle foto's komen uit het archief van onze vereniging. Ze zijn verzameld met medewerking van velen, die ze afstonden of ter beschikking stelden voor het maken van copieën.

Een fragment uit de genealogie Hartkamp.

Jan Hartkamp, zoon van Hermannus Hartkamp en Willemina Bloemert
geboren: 23 juni 1782 op "Het Overweg" in Ramele onder Raalte
overleden: 28 april 1864 te Heino, oud 81 jaar

beroep: landbouwer

godsdienst: Ned. Herv.

adres: Oude Dalfserweg 5, Heino

huwelijk: 23 augustus 1807 in de Ned. Herv. kerk te Heino met **Hendrika**, geboren 9 december 1785 op "Den Grieuwel" in Lenthe als dochter van Wolter Derks en Willemina Henricus. (Wolter Derks is afkomstig van het klooster in Lenthe, thans Twentseweg 22, Dalfsen en Willemina Henricus is afkomstig van de Beltsnijder in Lenthe, thans Oude Dalfserweg 8, Heino).
kinderen:

1. **Woltien**, geboren 14 december 1807 te Dalfsen, buurtschap Lenthe
overleden 24 november 1870 te Heino, oud 62 jaar
gehuwd met Gerrit Slotman, een neef van haar moeder
woonde op "De Condé", Delmterweg 2, Heino
2. **Hermannus**, geboren 20 oktober 1809 te Dalfsen, buurtschap Lenthe
overleden 2 juli 1881 te Heino, oud 71 jaar
3. **Jan Willem**, geboren 16 februari 1812 te Dalfsen, buurtschap Lenthe
overleden 21 oktober 1859 te Heino, oud 47 jaar
4. **Willem**, geboren 22 april 1815 te Dalfsen, buurtschap Lenthe
overleden 21 maart 1822 te Heino, oud 6 jaar
5. **Willemina**, geboren 1 augustus 1817 te Dalfsen, buurtschap Lenthe
overleden 3 maart 1875 te Heino, oud 57 jaar
gehuwd met Jan Wienen, een zoon van Lubbert Wienen en Gerredina Jansen
woonde op "De Gruwel", Oude Dalfserweg 5, Heino
6. **Hendriekus**, geboren 23 juli 1821 te Heino
overleden 24 januari 1846 te Heino, oud 24 jaar, ongehuwd

De oudste zoon Hermannus Hartkamp trouwt op 1 juli 1848 te Heino met Janna Wienen, geboren 17 november 1815 te Dalfsen en overleden 8 april 1879 te Heino, oud 63 jaar. Zij is een dochter van Lubbert Wienen en Gerredina Janssen, ook wel Gerridina Klogt. Zodoende komt Hermannus Hartkamp op "De Klocht", Dalfserweg 12 te wonen. Uit dit huwelijk worden geen kinderen geboren.

Jan Willem Hartkamp, de tweede zoon, trouwt op 12 juni 1851 te Heino met Gerritdiena Arends, geboren 6 januari 1821 te Raalte, overleden 12 november 1860 te Heino, oud 39 jaar. Ze wonen op de boerderij, thans Van der Capellenweg 19, Heino. Beiden overlijden kort na elkaar en laten drie kinderen achter.

Hendrika, geboren 13 juni 1852 te Heino;
als achtjarige komt ze bij haar tante en oom, Willemina Hartkamp en Jan Wienen op "De Gruwel" te wonen;
ze trouwt op 24 juni 1875 te Heino met Teunis Eilander en overlijdt 3 december 1921 te Heino, oud 69 jaar.
Het gezin Eilander-Hartkamp woont Molenweg 2, Heino.

Albert, geboren 13 december 1854 te Heino;
als vijfjarige komt hij bij zijn oom en tante Harmannus Hartkamp en Janna Wienen op "De Klocht" te wonen.

Janna, geboren 4 oktober 1858 te Heino;
ze is 1½ jaar oud als ze bij haar oom en tante, Hendrik Jan (Timmer) Arends in Raalte komt te wonen;
ze trouwt op 24 mei 1877 te Heino met Albert Tuten en overlijdt op 24 november 1905 te Heino, oud 47 jaar.
Het gezin Tuten-Hartkamp woont aan de Twentseweg 17 te Heino.

Albert Hartkamp neemt het bedrijf over van zijn oom en tante en blijft op "De Klocht" wonen. Hij trouwt met Kaatjen Morrenhof.

Na hun overlijden in 1913 en 1911 blijven Jenneken, Jan Willem, Anton en Kaatjen op de boerderij aan de Dalfserweg 12 wonen. De andere broers zijn getrouwd of vertrekken in verband met een huwelijk.

Wanneer Kaatjen in 1925 trouwt met Arie Bol, besluiten Jenneken, Jan Willem en Anton een nieuwe boerderij te bouwen. Op 1 november 1925 verhuizen zij naar Dalfserweg 10. Kort daarop overlijdt Jan Willem aan een hartverlamming.

Kaatjen Bol-Hartkamp overlijdt in 1930 op 34-jarige leeftijd. Haar man blijft achter met drie kinderen in de leeftijd van 4, 2 en 1 jaar. Hij hertrouwt op 7 januari 1932 te Heino met de oudere zus van Kaatjen, met Jenneken.

Op diezelfde dag trouwt Anton Hartkamp met Berendina van Dam en blijft op de boerderij aan de Dalfserweg 10 wonen; momenteel woont daar zijn zoon Albert.

Nogmaals een genealogisch fragment.

Albert Hartkamp

geboren: 13 december 1854 te Heino

overleden: 28 juni 1913 te Heino, oud 58 jaar

beroep: landbouwer

adres: Dalfserweg 12, Heino

godsdienst: Ned. Herv.

huwelijk:

gehuwd op 8 mei 1879 te Heino met **Kaatjen Morrenhof**, geboren 2 maart 1855 te Laren (Gld.), dochter van Harmen Morrenhof en Jenneken Klein Velderman en wonende te Heino.

Overleden 8 juni 1911 te Heino, oud 56 jaar.

kinderen:

1. **Hermannes**, geboren 29 januari 1880 te Heino
overleden 8 februari 1970 te Wijhe
gehuwd met Hendrika te Winkel
woonde "Spant" F 51 aan de Nieuwe Wetering, gemeente Wijhe
2. **Jan**, geboren 12 mei 1881 te Heino
overleden te Hattem
gehuwd met Jansje Mulder
woonde o.a. op "De Kruzebrink", Twentseweg 1, Heino
3. **Jenneken**, geboren 28 april 1882 te Heino
overleden 23 november 1949 te Heino
gehuwd 7 januari 1932 te Heino met Arie Bol
woonde Dalfserweg 12, Heino
4. **Jan Willem**, geboren 2 juli 1883 te Heino
overleden 10 november 1925 te Heino
ongetrouwd
5. **Herman**, geboren 24 januari 1885 te Heino
overleden 13 maart 1886 te Heino
6. **Herman**, geboren 8 april 1886 te Heino
overleden voorjaar 1962 te Dalfsen
gehuwd met Johanna Stoel
woonde Koelmansstraat 68, Dalfsen
7. **Gerrit**, geboren 2 december 1887 te Heino
overleden 17 februari 1978 te Wijhe
gehuwd met Johanna Hendrika Lenderink
woonde Elshofweg 4, Wijhe

8. **Anton,** geboren 2 augustus 1889 te Heino
overleden 20 augustus 1889 te Heino
 9. **Anton,** geboren 21 mei 1890 te Heino
overleden 13 december 1961 te Heino
gehuwd 7 januari 1932 te Heino met Berendina van Dam
woonde Dalfserweg 10, Heino
 10. **Kaatjen,** geboren 25 oktober 1891 te Heino
overleden 28 januari 1892 te Heino
 11. **Kaatjen,** geboren 1 oktober 1895 te Heino
overleden 26 februari 1930 te Heino
gehuwd 10 december 1925 met Arie Bol
woonde Dalfserweg 12, Heino
 12. **Albert,** geboren 11 augustus 1898 te Heino
overleden 5 januari 1899 te Heino
- Tot slot nog een bericht uit de Zwolsche Courant van 8 augustus 1932.

Kapitale boerderij afgebrand

Heino. Hedennacht ongeveer half twee is de kapitale boerderij "De Klocht" afgebrand. Door een gelukkige samenloop van omstandigheden is groter onheil voorkomen. De motorrijder Janssen, die plm. half twee thuis kwam, zag in de verte brand. Toen hij hier arriveerde, brandden reeds 2 hooibergen en een groot gedeelte van het huis. De bewoners lagen echter nog in diepe rust. Door het inslaan van ruiten en roepen, heeft hij hen moeten wekken. Overhaast zijn zij naar buiten gevluht in nachtklee-

ding. Een 2-tal kinderen werden door J. uit het bed gehaald. Het was ook hoog tijd, want het vuur had bijna de slaapplekken voor de kinderen bereikt. De brandweer, die ook direct door J. werd gewaarschuwd, begaf zich onmiddellijk derwaarts, doch moest zich uitsluitend bepalen tot het nablussen en uithalen van de hooibergen. De oorzaak is hooibroei.

Een paard en eenige varkens zijn gered. Een varken en eenige kippen zijn echter verbrand.

J.K. Pruim Reinders

Geraadpleegde bronnen:

Gemeente-archief Heino: burgerlijke stand en bevolkingsregisters

Gemeente-archief Zwolle: Zwolsche Courant van 1932

Rijksarchief Zwolle: burgerlijke stand van de gemeente Dalfsen; doopregisters van Raalte

Archief "Omheining": doop-, trouw- en begraafregisters van Heino, verzameling genealogieën

Met dank aan mevrouw A. Holsappel-Hartkamp voor haar hulp

VOETPADEN IN HEINO

In onze tijd kunnen we het ons niet meer indenken, hoe belangrijk dergelijke paden vroeger zijn geweest. Zoals nu bij diverse gelegenheden de auto's in een rij achter elkaar naar het dorp rijden, zo liepen toen de mensen dikwijls over smalle paden achter elkaar aan dorpwaarts.

Het was indertijd dan ook van groot nut, dat de provincie de gemeenten nog eens attendeerde op het Provinciaal Reglement van 7 november 1859, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 23 augustus 1860, nummer 52, waarbij werd voorgeschreven om de loop van de voetpaden in de gemeente nauwkeurig te omschrijven en vast te stellen. Wat Heino betreft gebeurde dat in 1861. Er werd een lijst samengesteld, die in het archief der gemeente bewaard is gebleven en waarop 7 paden voorkomen. Ook de onderhoudsplicht wordt dan duidelijk vastgelegd, want hierbij werd nogal eens het afschuifstelsel gehanteerd: de gemeente wilde de grondeigenaren daarvoor aansprakelijk stellen en omgekeerd.

Hier volgt de beschrijving van de 7 paden.

1. Voetpad op Dalfsen, lang 1970 ellen.

Neemt zijn aanvang aan den Straatweg van Zwolle op Hengelo bij het dorp en de molen, welke in de buurschap Lenthe aan de Zandsteeg staat, doorloopt de buurschap Lenthe, snijdt de Knollensteeg en eindigt aan de grenzen der gemeente Dalfsen bij de Kluinhaarsdijk.

Onderhoud: gemeente Heino.

Kunstwerken: Een vonder over de Kolkwetering.

Een brug over de Kolkwetering aan de Knollensteeg.

Voetpad nummer 1 begon dus tegenover de huidige HUBO, bij de vroegere molen van Hooglugt en liep dan praktisch gelijk aan het tracé van de voormalige Dalfserweg, thans Lentheweg en Dalfserweg. Het stak dus de Kolkwetering over, welke toen ook iets anders liep dan nu en eindigde daarna aan de Kluinhaarsdijk, nabij de toenmalige Molenkamp van Hartkamp, welke vrij hoge bouwkamp ook geheel is afgegraven. Nadat de Dalfserweg was aangelegd, is dit pad dan ook kort na 1880 van de ligger afgevoerd.

2. Kerkpad lang 2200 ellen.

Neemt zijn aanvang nabij het dorp Heino aan den Nieuwendijk of weg van het dorp Heino naar Wijhe, loopt door de buurschap oud Heino en eindigt nabij de Nieuwe Wetering in de Molensteeg.

Onderhoud: gemeente Heino.

Kunstwerken: Brugje over de tochtsloot aan de Meulensteeg, waarvoor onderhoudplichtig Egbert Schrijver en de weduwe Tutert, beiden landlieden te Heino woonachtig.

Hier liep vroeger het kerkpad van de huidige Molenweg bij kwekerij Beltman over de Brink naar het dorp Heino. Exact op deze plaats liep het pad over een bouwkampje naar Mans Vlaskamp, thans adres Molenweg 9 (nog langer geleden woonde hier een familie Tutert) en ging dan dwars door afrasteringen en over sloten naar Heino. Tenslotte liep het over en langs de kamp van Kamphof naar de Stationsweg.

Kerkpad nummer 2 begon aan de Stationsweg, toen Nieuwendijk, juist naast slagerij Mekers, liep langs en over de aldaar liggende bouwkamp, over de Brink, slingerde achter Hofmeijer langs, stak afrasteringen en slootjes over, liep langs weduwe Tutert, nu G. Beltman aan de spoorbrug, vervolgens het laatste eind langs de Nieuwe Wetering en kwam dan over de tochtsloot op de Molensteeg, nu Molenweg. De genoemde Egbert Schrijver woonde op Molenweg 5 en was ingetrouwd bij de familie Meulensteeg. Dit pad heeft nog lang als zodanig dienst gedaan en het was op dit pad dat de kerkgangers elkaar op zondag tegenkwamen: de Heinose katholieken gingen naar Lierderholt-huis en de protestantse kerkgangers van Lierderholthuis en verdere omgeving liepen via dit pad bijna regelrecht naar de dorpskerk. Toen dit pad in de vijftiger jaren van onze eeuw van de ligger zou worden afgevoerd is dit nog wel met bezwaren gepaard gegaan. (zie "Omheining", maart 1987, blz. 114).

3. Kerkpad van den Born naar het Lierderholthuis, lang 1220 ellen.

Begint aan de Nieuwe Wetering bij den Born, loopt over het Erve den Krayenschot, door de buurschap Oud Heino, en eindigt nabij den ouden wetering aan de Cornelissteeg.

Onderhoud: Eigenaars der aanschietsende gronden.

Kerkpad nummer 3 begon bij de Born aan de Bornweg, liep over het erve Krayenschot, thans bewoond door de fam. Jetten (Nieuwe Wetering 1) en eindigde bij de Oude Wetering aan de Cornelissteeg of Herenbrinksweg. Een wat minder bekend pad, vooral gebruikt door schoolkinderen en kerkgangers naar Lierderholthuis.

4. Voetpad zonder naam, lang 732 ellen.

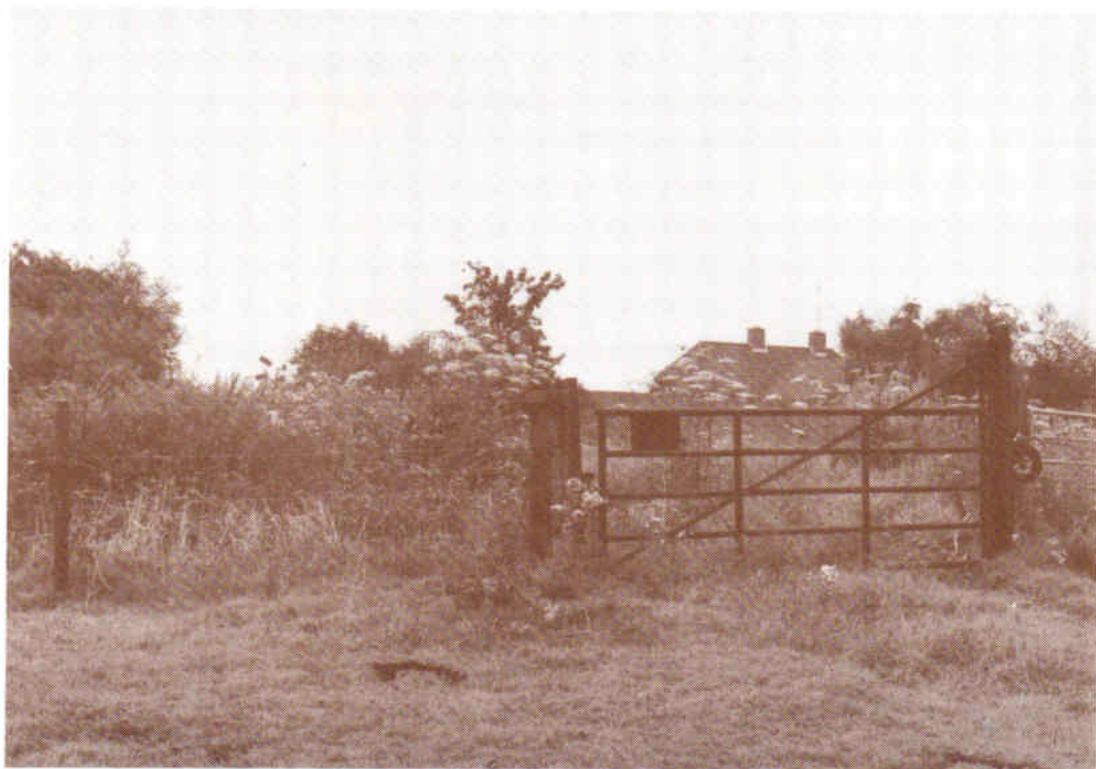
Begint aan de Nieuwe Wetering bij het huis van Meijman, loopt over het Schiphorst, door de buurschap Oud Heino en eindigt aan de weg langs de oude wetering bij den Tichelhof.

Onderhoud: gemeente Heino.

Kunstwerken: Vonder over de oude wetering, dit onderhoud ook voor de gemeente Heino.

Dit alternatieve vonder ligt op precies dezelfde plek als het vroegere vonder dat er voor de oorlog nog lag. Hier eindigde het voetpad Meijman-Tichelhof aan de Oude Wetering. Het echte vonder had echter ook nog een eenzijdige leuning, want vroeger viel men helemaal niet graag in het water. Het pad kwam hier via de Schiphorst langs de knotwilg en de afrastering naar de Oude Wetering en dan liep men over de Meibergdijk naar de Broekerlanden.

Op de achtergrond de boerderij van Lipman, vroeger Meijman. Hier begon het voetpad naar (de) Tichelhof. Later werd het pad doorsneden door de spoorlijn. Het liep via dit hek langs de afrastering verder over de Schiphorst. Ongetwijfeld is dit pad zeer veel gebruikt door hen die naar het Lierderbroek gingen bij de zomerdag, want dit was een stuk korter dan door de Cornelissteeg. Tevens was in het pand van Meijman een gelag, een gelegenheid "om op te steken".

Voetpad nummer 4 begon aan de Nieuwe Wetering bij het huis van Meijman, waar vroeger een herberg was, thans Lipman (Bredenhorstweg 1), liep over het Schiphorst (thans Herder, Bredenhorstweg 19a, maar in de dertiger jaren woonde hier nog Schiphorst) en liep dan naar de Oude Wetering, waarover ter plaatse een vonder lag juist tegenover de Tichelhof, thans bewoond door de gebroeders Dijkslag (Lierderholthuisweg 51). Dit pad is ook zo'n 40 jaar geleden verdwenen en het vonder is met de reorganisatie van het waterschap geruimd.

Schrijver dezes is meerdere malen via dit vonder op familiebezoek gegaan en weet daarvan nog, hoe men vroeger te voet binnendoor kon gaan om zijn doel snel te bereiken.

5. Kerkpad lang 1945 ellen.

Begint in het dorp nabij de Hervormde Kerk, loopt langs de aldaar ten Oosten van die Kerk staande Molen, doorsnijdt de Berkenbeldsteeg en Zandsteeg, loopt vanaf de Zandsteeg langs het huis van het Erve Huismans eenerzijds naar den weg van Heino op Dalfsen bij het Erve Wietten in Lenthe en anderzijds na de Knollensteeg gesneden te hebben naar denzelfden weg uitkomende tusschen de Katersteden van Achteresch en Slotman.

Onderhoudplichtig: De eigenaars der aanschietsende gronden.

Kunstwerken: Een vonder over de Kolkwetering aan de Knollensteeg. Onderhoud: gemeente Heino.

Kerkpad nummer 5 begon bij de dorpskerk, liep langs of in de buurt van de molen op de Molenbelt (Marktstraat), kruiste de Bakenbeltsteeg ("Berkenbeldsteeg"), thans ongeveer de Haarstraat en stak verderop de Zandsteeg (v.d. Capellenweg) over langs erve Huisman (thans Jonkman, v.d. Capellenweg 19) en liep naar erve Wieten (thans Dijk, Oude Dalfserweg 8).

Op deze plaats eindigde voetpad nummer 5 aan de Oude Dalfserweg, aldus de omschrijving. Mogelijk liep een niet officieel pad dwars over genoemde weg in de richting van de Stoeven. Gaat U maar eens kijken ter plaatse. Waarschijnlijk is dit pad in de richting Heino toch wel veel gebruikt, mede omdat het ook nog een aftakking had. Op een wagen meerijden was vroeger een grote luxe.

Een ander deel van dit pad liep dwars over de Knollensteeg, thans Veldhoekerweg en kwam tussen Achteresch en Slotman aan de Dalfserweg, thans Oude Dalfserweg. Achteresch is nu Mars (Oude Dalfserweg 11) en Slotman is via via nu Hofland (Oude Dalfserweg 9). Het is hoogstwaarschijnlijk, dat het laatste stukje van dit pad er nu nog ligt, ga maar eens kijken.

6. Voetpad zonder naam lang 1110 ellen.

Begint aan de Zandsteeg tegenover de Kleinjanssteeg, snijdt de Berkendijk, loopt langs de Katerstede de Nieuwenkamp door de buurschap oud Heino en eindigt aan de grenzen van Raalte en Heino tussen Hospers en Groteboer. Onderhoud: Gemeente Heino.

Voetpad nummer 6 begon aan de Kleinjansweg, waar die uitkomt op de Lemelerveldseweg, liep dan door of langs weilanden, maar toen grasveldjes, watergaten en verderop heide, over de Berkendijk, langs de Nieuwenkamp (nu Oosterlaar) en eindigde aan de Raaltergrenzen bij de boerderijen van Hospers en Groteboer (nu Heuven, Hogebroeksweg 33). Van dit pad is het eerste stukje nog heel goed te zien, een schoon voorbeeld van een holle weg.

Hier een inkijk vanaf de Lemelerveldseweg richting Berkendijk; hier begon het voetpad Zandsteeg-Raaltergrenzen, thans juist tegenover de Kleinjansweg. Op deze foto is enigszins te zien dat het dan de laagte in liep, door het dal van de Vloedgraven. Deze grond is destijds allemaal ontgonnen, het was vroeger een geheel ander landschap.

Het voetpad Zandsteeg-Raaltergrenzen gezien in de richting Lemelerveldseweg. De oude eik links - jammer genoeg erg beschadigd door brand heeft waarschijnlijk wel de Veldhoeker boeren hier langs zien gaan op vrijerspad (eenmaal in de 14 dagen). Diverse boeren uit de Veldhoek haalden een vrouw van de "Rao'ter kaante".

7. Kerkpad van het Wechterholt lang 185 ellen.

Beginnt aan de Nieuwendijk tegenover de Dulmer, snijdt de weg langs de Raalter grenzen, loopt door de buurschap Oud Heino en eindigt op de grenzen van Heino en Wijhe.

Onderhoud: gemeente Heino.

Geen kunstwerken.

Voetpad nummer 7 begon aan de Nieuwendijk (d.i. Stationsweg) tegenover de Dulmer, een woning die volgens zegsmensen gestaan moet hebben in de buurt van het station. In die hoek is uiteraard veel veranderd toen de spoorlijn kwam. Het liep dan ongeveer in de richting van het Jacobsgat en daarna naar Schaarshoek. Over dit pad is maar weinig bekend, het was ook maar kort, maar toch kan er nog wel iets van terug te vinden zijn, dat weten we niet exact.

Slot

Het onderhoud van paden, stegen en wegen door de gemeente geschiedde in de vorige eeuw veelal d.m.v. hand- en spandiensten (zie "Omheining", juni 1989, blz. 40).

Er zullen in onze gemeente ongetwijfeld meer paden zijn geweest dan die op de lijst uit 1861. De daarop voorkomende nauwkeurige omschrijving van deze 7 voetpaden was voor ons aanleiding er nog eens aandacht aan te schenken.

C.D. Compaan

D. van de Klippe

WELKOM

Wij zijn blij als lid van de redactie te kunnen verwelkomen mevrouw F. Hageman-Zielman, die zich in het bijzonder zal bezighouden met de vormgeving van ons blad, dit in samenwerking met de heer H. Hoppen, die al jarenlang geheel belangeloos de opmaak daarvan verzorgt.

Mevr. A. Kiers, die hiervoor toch niet voldoende tijd bleek te kunnen vrijmaken, danken we hartelijk voor het werk, dat ze in dit opzicht voor onze vereniging heeft gedaan.

UUT DE OLDE DEUZE

Met de brik op stap

Bie café Blom hadden ze vrogger een hele mooie brik. Die wödden meestsieds gebruukt as taxi, um mensen noa 't station te brengen of doarvan op te haelen.

De wichter van Blom mochen de brik ok wel es met hebben en ik moche ok een keer met. Het was in de oorlog. Um de verjoardag van de koninginne toch een bettie te vieren, gunge wie op 31 augustus met de brik op Roalte an um een z.g. kroegentocht te hōlen.

Doar kon oons niet vōlle òverkommen, want er was niks aandere te kriegere as een bettie van die waterige limonade. Mār wie vermaeken oons best. Bie de òverweg mosse wie allemoale de brik uut en met de uren op de rails goan liggen um te heuren of der ok een trein an kwaamp. (Der leupen trouwens helemoal gien treinen in die tied).

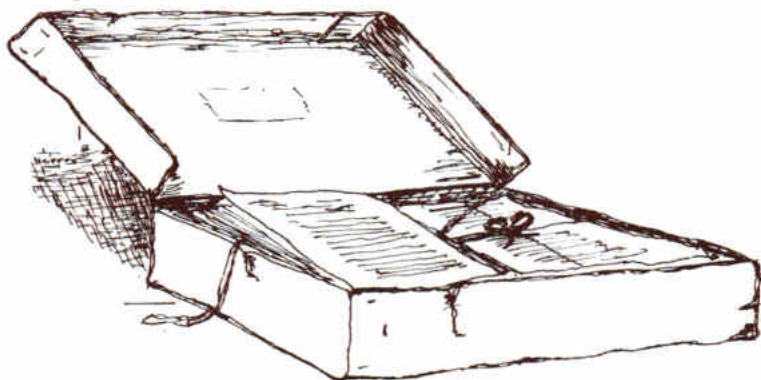
Afijn, op de terugweg was de laeste stop bie De Visser an de Roalterweg. Ok doar hadden ze niet vergetten, det 't koninginnedag was, want op de stamtoafel stund een grote bos oranje goldbloemen.

"Wat zal 't zijn, jongelui?" vreug de kastelein, Cornelis de Visser. Wie wussen zo gauw niet wa'w zeggen mossen, want wie hadden al genog limonade 'had. Cor zèe ok niks, mār hee deuk de kelder in en - waerachtig woar! - doar kwaamp e an met een klikkie oranjebitter. Veur iederiene een vingerhoed vol, mār het brach oons wel in de stemming. Wie zungen al gauw het Wilhelmus, töt grote schrik van de kastelein, want er mochen es Duutsers langs kommen, die 't heuren...

Tegen vief uren mosse wie op huus an. Wie kwamen buten en toen was oons de schik wel òver, want peerd en waegen waeren weg...

't Peerd was al vuste op huus an egoan, hee zol wel honger hebben. En wie? Wie mossen ok lopen, vanzelf.

M. Wolfkamp-Hansman

WIE IS WIE?

Een foto van een "toneelvereniging" die een dagje uit waren. Enkele namen zijn ons bekend, maar we zouden wel graag alle namen van deze groep weten en waar deze foto genomen is. Mocht u deze personen herkennen, ook al weet u niet alle namen, dan zouden wij dit weer graag van u horen door een reactie naar onderstaand telefoonnummer, of eventueel een briefje in de brievenbus.

WIE WAS WIE?

Op de foto in het juni-nummer is maar één reactie gekomen en wel van dhr. D. v.d. Klippe die de namen opgegeven kreeg van Ant. Nijenhuis.

Naar wat inlichtingen van de heren H. Rienties en K. Kremer hier dan de namen van de heren op de foto, die werkzaam waren bij de Heidemaatschappij.

Van links naar rechts: Hendrik Valk, Jan Willem Groteboer (oom van J.W. Groteboer van de Klompstraat), Albert Weulink, Dieks Rienties, dhr. Mattemaker, Hein Blanke, dhr. Oosterlaar.

Met dank aan genoemde personen voor hun reactie en inlichtingen.

M.H. Stavorinus
Kon. Julianastraat 17
Telefoonnr. 05729-2586

HET 500ste LID

We mogen als zodanig hartelijk verwelkomen de heer Gerhardus Marinus Hoonhorst, Prins Bernhardstraat 4. Hij werd op 24 januari 1934 te Heino geboren als dertiende van de veertien kinderen (van wie er drie jong overleden) van Johannes Willebrordus Hoonhorst, landbouwer, en van Johanna Maria Holterman, die woonden Dalfserweg 3. Bij de bevrijding is hun oude boerderij met rieten dak in brand geschoten door de oprukkende Canadezen. Hij herinnert zich, dat ze toen met zijn allen in een schuilkelder zaten, die op de bleek was uitgegraven. Ook, dat ze daarna meer dan anderhalf jaar in een houten barak hebben gewoond.

Na het lager onderwijs aan de Mariaschool volgde hij de mulo-opleiding in Raalte. Thans is hij administratief medewerker bij een Zwols bedrijf.

De boerderij aan de Dalfserweg 3 te Heino is al zeer lang in het bezit van de familie Hoonhorst. De betovergrootvader van Gerhardus Marinus, Hermannes Hoonhorst (1778-1844) woont in het begin van de vorige eeuw al op dit adres. Er is evenwel een onderbreking van 10 jaar, nl. van 1870 tot 1880, als de familie Albert Hoekerswever er woont. Wat is het geval?

Als Hendrik Jan Hoonhorst (1821-1870), een zoon van genoemde Hermannes, als weduwnaar overlijdt, blijven er vier kinderen achter. Die hebben wel de leeftijd, dat ze kunnen gaan werken als boerenwerkster en boerenknecht, maar ze zijn nog te jong om de boerderij te beheren. Twee zoons en een dochter komen op 1 april 1880 terug naar het ouderlijk huis: Hermannes Willebrordus (1851-1889), Gerhardus (1853-1914) en Hendrika Gerharda (1854-1884, toen ze naar Dalfsen vertrok). Gerhardus, geboren in 1853, trouwt op 26 juli 1884 te Heino met Anna Blom (1856-1916). Uit dit huwelijk worden zes kinderen geboren, onder wie Johannes Willebrordus (1892-1955), de vader van ons 500ste lid.

Het ledental van onze vereniging is met hem dus nu de 500 gepasseerd, terwijl OMHEI-NING daarnaast nog een aantal van 40 donateurs en 154 abonnees kent. De groei zit er nog steeds in, hoewel de namen van de eerste honderd leden destijds sneller binnenkwamen dan nu die van de laatste.

DIALEKTCURSUS

Bij voldoende deelname (minimaal 8 personen) kan binnenkort weer worden begonnen met de cursus "Op zien Heino's", bestaande uit een serie van tien lessen. In deze lessen, waarvan het de bedoeling is, dat men nader kennis maakt met onze streektaal, zijn een groot aantal historische wetenswaardigheden van Heino en omgeving verwerkt.

Ze worden om de twee weken gegeven op een nader vast te stellen avond van 20.00 tot 21.30 uur. Cursusgeld f 25,-.

Inlichtingen en opgaven bij de cursusleiders H. Hoppen, Marktstraat 14 (tel. 1563) en H. van der Veen, Munnikenhof 17 (tel. 1505).

VAN DE BESTUURSTAFEL

De Anjerkollekte van het Prins Bernhardfonds in de week van 18 t/m 23 juni leverde een prachtig eindresultaat op.

De opbrengst in Heino met de dorpen Laag-Zuthem en Lierderholthuis bedroeg f 5.182,85.

Als premie voor de organisatie mag onze vereniging een derde deel van de opbrengst houden, een bedrag van f 1.727,62.

Alle kollektanten, ruim 60, hartelijk dank voor hun medewerking.

Op 4 juli ontving onze vereniging via het plaatselijk comité Heino van de landelijke Stichting voor Zomerpostzegels een subsidie van f 2.500,- te besteden voor een tekeningen-kaartenkast.

In september verschijnt het fotoboek "Kiek toch es" samengesteld door de werkgroep Documentatie. Het boek telt ongeveer 100 bladzijden en heeft hetzelfde formaat als het kontaktblad "Omheining".

De prijs bedraagt f 24,75.

Op zaterdag 29 september 1990 wordt in gebouw "Het Anker", Wilhelminastraat 28 te Wierden een symposium georganiseerd door Natuur en Milieu Overijssel. Tijdens dit symposium passeren diverse actuele thema's over de natuur en het milieu in Overijssel de revue, waarbij verschillende sprekers hun verhaal met dia's zullen verluchten. Verder is er ruimte voor het deelnemen aan workshops, het bezichtigen van verschillende tentoonstellingen en het bijwonen van een filmvoorstelling.

Schenkingen

- Van mevrouw Blanke, Hazelaar 3 een machine om worst te maken
- Van mevrouw Rouwhorst-Arends uit Hooglanderveen een speldje, tevens mochten we foto's van haar reproduceren.
- Van mevrouw Arends, Julianastraat 20 een boekwerkje.
- Van de gebroeders Knopert, Bendijksweg 34, bidprentjes.
- Van mevrouw Vlierhuis, Satinklaan 32, meetlatten en een schaar.
- Van Heleco, Heino, tekst en muziek van de revue opgevoerd ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan (1938).

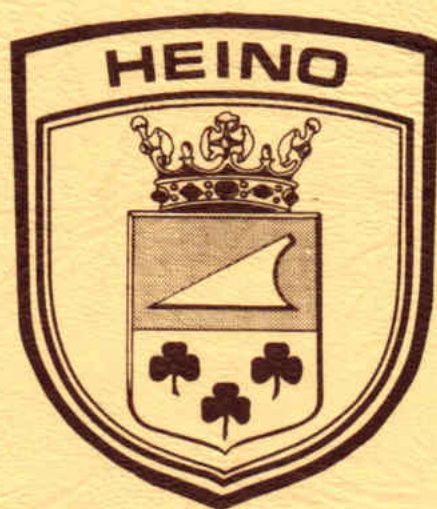
Alle gevers (geefsters) weer onze hartelijke dank.

CURSUSBROCHURE VOOR AMATEURHISTORICI

In deze brochure wordt het cursusaanbod 1990/91 voor o.m. amateurhistorici vermeld. Naast een aantal cursussen, die in de afgelopen jaren hun waarde hebben bewezen (b.v. genealogie en oud schrift) worden een aantal nieuwe aangekondigd, zoals Kijken naar monumenten en Schrijven over geschiedenis.

De brochure is gratis verkrijgbaar bij de Culturele Raad Overijssel, Jac. Catsstraat 25, 8023 AE Zwolle, tel. 038-537527.

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid

Contactpersoon: H. van der Veen
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
10e jaargang - nummer 4 - december 1990

INHOUDSOPGAVE

- blz. 82 Stegen en wegen in Heino (2) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
 - blz. 91 Reakties op "Voetpaden in Heino"
 - blz. 92 De Borremansbrug over de Nieuwe Wetering in Heino - G.A. Hutten
 - blz. 99 Wat eten we, als we kerstbrood eten? - Arja Albrecht
 - blz. 101 Kroniek 1970, een greep uit de gebeurtenissen van dat jaar - V.I. Lindeboom-Veldhuis, J.K. Pruim-Reinders en H. van der Veen
 - blz. 106 Reakties op het fotoboek "Kiek toch es!" - J.K. Pruim-Reinders
 - blz. 108 Wie is wie? - M.H. Stavorinus
Reakties gevraagd
 - blz. 109 Sprekende foto's (14) - J.K. Pruim-Reinders
 - blz. 112 Van de bestuurstafel
-

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (2)

Bij ons speurwerk naar stegen en wegen in en rond Heino kwamen wij veel uiteenlopende onderwerpen tegen. Het leek wenselijk ons in dit artikel te beperken tot de tolboom en het tolhuis Rijksweg - Molenweg.

Tegenwoordig beklagen wij ons af en toe over de diverse soorten belastingen door hogere en lagere overheden opgelegd, maar wanneer wij naar het verleden zien, dan hebben wij niet te klagen, want toen waren er ongetwijfeld meer. Een daarvan is het nu bijna vergeten tolgeld op wegen en bruggen. Voorzover ons bekend werd zeker op 7 plaatsen in de gemeente Heino tol geheven, hetgeen niet alleen duur maar ook lastig was. In een van onze families is het verhaal bewaard gebleven, dat wanneer men op vrijdag naar de Zwolse markt wilde, men eerst nog de avond tevoren naar het dorp ging met wat eieren om enig geld te vergaren.

De bekendste en belangrijkste tol in Heino was ongetwijfeld die op de hoek Rijksweg-Molenweg, daar waar nu de rotonde ligt.

Het was in 1830, dat de rijksweg Zwolle-Hengelo was gereed gekomen en er tollens geplaatst moesten worden. Er kwamen er alleen tussen Zwolle en Almelo al tien.

De eerste tol "op den grooten weg der 2e klasse no. 2" werd geplaatst "tusschen het einde der Wipstrikerallee en het huis de Wipstrik ongeveer 2600 ellen uit het midden van Zwolle". Dat was dus van Heino uit gezien een eindje voorbij de huidige spoorwegovergang van de lijn Zwolle-Meppel.

De tweede tol werd geplaatst "op het einde der allee van Soesloo vóór het begin der afsnijding, aanvang nemende bij den ouden postweg naar Almelo langs den Lenther molen, ongeveer 4600 ellen van den voorgaanden." Dit was dus in de buurt van café "de Mol".

Tolhuisje Zwolseweg

Hof 4

N° 123

M

Wij, Willem, bij de grote Godde,
Koning der Nederlanden, Prins van
Oranje & Nassau, Groot-Hertog van
Luxemburg enz. enz. enz.

Op de voordragt van vaten minister
voor den Waterschaat, de Nationale Af-
verteid en de Kolonien van den 1sten dater N° 1177

Hebben besloten en besluiten
Art. 1

De totten op den grooten weg der 2^{de}
Klasse N° 2. gedeelte van Zwolle tot
Engelo zullen worden geplaatst, als volgt.

De eerste tusschen het einde der Hof-
Struiker allen in het huis de Wepstruik, on-
geveer 2600 Ellen uit het midden van Zwolle

De tweede op het einde der allee van
Socle voor het begin der afspijding, aan-
vang nemende by den ouden postweg naar
Hunlo langs den Lutherschen Kerk ongeveer
4000 Ellen van den voorgaanden.

De derde, nabij de Kerk van Hunlo
ongeveer 600 Ellen van den voorgaanden.

In

Nat. staats 2

De derde werd gesitueerd "nabij den Molen van Heino ongeveer 6700 ellen van den voorgaanden." Dit was de tol bij de Molenweg, waarover ons verhaal zal gaan.

De vierde tol was "nabij het Dorp Raalte ongeveer 6200 ellen van den voorgaande". Deze tol lag bij het voormalig café Tivoli, nabij het zwembad in Raalte; het tolhuisje staat er nog. De rest van de tollën zullen wij U besparen.

Bij enkele tollën werd ook nog een zgn. bijtol geplaatst om het klandestien passeren te voorkomen. Dat gebeurde o.a. in Zwolle en Heino. We komen daar later op terug.

Dat de beheerder van zo'n tol een daartoe geschikt en bekwaam persoon moest zijn ontdekken wij bij het doorlezen van de Instructie voor de tolgaarder, welke uit 39 artikelen bestaat en is gedateerd 20 augustus 1830. Een greep daaruit, waarbij enige al te wijdlopijge volzinnen werden bekort:

Artikel 1 De gaarder zal eerlijk en trouw al de bij hem ontvangen penningen der gabel moeten aantekenen en verantwoorden. (NB. gabel = tol)

Artikel 2 Hij zal zorg dragen, dat er gedurende den ganschen dag iemand bij het tolhek gereed is, om de gelden van de reizigers en passagiers te ontvangen, hetzij hij zelve of iemand van zijnent wege; zullende hij zich onder geen voorwendsel hoegenaamd, ook voor langer dan één dag van de hem aanbevolen gabel mogen absenteren; ingevallen hij met permissie absent is, zal hij een ander persoon opgeven, welke inmiddels met de perceptie der tollën is belast, en voor wiens eerlijkheid hij moet instaan.

Artikel 3 Hij zal zorgen dat er ook des nachts steeds spoedig iemand bij de hand zij, tot ontvangen der tolgelden en openen der slagboomen.

Artikel 4 Hij zal ten allen tijde de passeerende lieden heusch en vriendelijk bejegenen, derzelve zoo kort mogelijk ophouden en nimmer meerder of minder vermogen te vragen, dan bij het Tarief bepaald is.

Project Teekening.

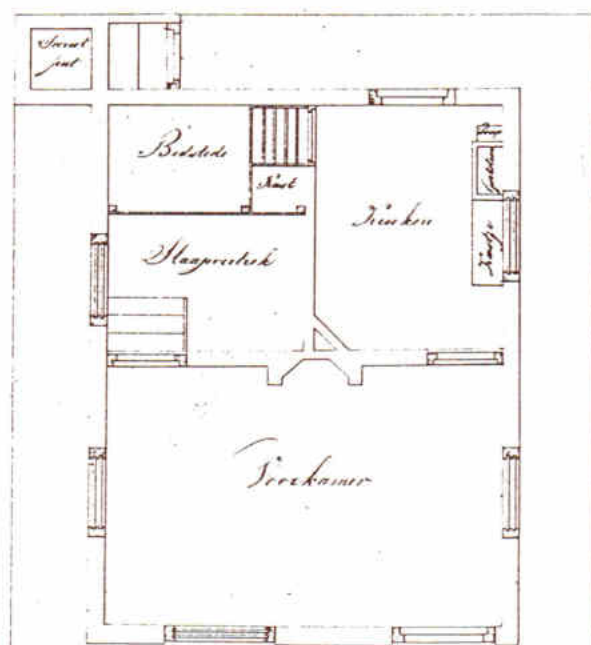
des Schuizen te bouwen op den Weg van Loodle
over Heine Reelle Kinder Almelo in Borne
naar Hengelo

Vrijmacht door den Ondergeteekende Assistent
Ingenieur van den Waterstaat in de Financie Commissie

(get.) D. J. Storm Buijsding

Gesceen en ingetond door
den Hoofd Ingenieur van den
Waterstaat in de Financie Commissie

(get.) D. J. Thomkens

Schaal van 5 palmen op den duim.

- Artikel 5 Hij zal niemand, hoe ook genaamd of onder welken titel, vrij, zonder bevo-
rens den tol betaald te hebben, door den boom laten passeeren.
- Artikel 7 Hij zal zoodra de passagiers, voerlieden enz. door den boom gepasseerd zijn,
op de daartoe gedrukte daglijst een schrap aanschrijven op die kolom waar-
van hij het geld heeft ontvangen, en deze daglijst alzoo moeten sluiten des
nachts om twaalf uur.
- Artikel 9 De gaarder zal, behalve vrije woning genieten zoodanig Tractement en per-
ceptieloon, als voor deze betrekking algemeen is vastgesteld.
- Artikel 10 Wanneer het mogt gebeuren, dat een gaarder, hetzij door onverhoopte
brand, het doen van een aanslag van te zwaar beladen wagens, of om welke
reden ook, de assistentie van zijne naburige gaarders nodig heeft, moeten zij
zich dadelijk derwaarts begeven, intusschen zorgende, dat iemand van hun-
nentwege present zij, tot het ontvangen der tolgelden en openen der barriè-
res.
- Artikel 11 De gaarders dragen zorg, dat bij duistere nachten altijd licht in de Lantaren
van hun gabel brandt, en genieten des Jaars voor Olie zestien gulden.
- Artikel 12 De gaarders worden striktelijk verboden aan elkander, of aan wien het ook
wezen moge, en die zulks niet aangaat, den opbrengst hunner tolln mede
te deelen; gelijk mede aan hen wordt verboden aan de passagiers of andere
personen te tappen of genever of sterken drank te verkoopen, op poene van
dadelijk te worden gedemitteerd.
- Artikel 17 Hij zal gehouden zijn op deze Instructie den Eed zoowel als die van Zuivering
af te leggen.

Artikel 18 tarief der Tolheffing.

De tolln zullen geheven worden naar het volgende tarief:

Elk los paard of Muil Ezel	05	cs.
Elk runderbeest of Ezel	01 ½	cs.
Elk kalf, schaap of varken	01	cs.
Eene kudde schapen of varkens, sterker dan vijftig stuks, in eens af.	50	cs.
Rij of voertuigen met twee wielen, mitsgaders Sleden, voor elk aangespannen paard, Muil Ezel, Ezel of Os	07 ½	cs.
Rijtuigen met vier wielen, voor, als boven	10	cs.
Diligences en Postwagens ingerigt voor niet meer dan zes personen, voor elk paard	10	cs.
Idem, voor meer dan zes, doch niet meer dan twaalf personen	12 ½	cs.
Idem meer dan twaalf doch niet meer dan achttien personen	15	cs.
Idem voor meer dan achttien personen	17 ½	cs.

De verschillen tusschen de Tolgaarders en de ondernemers derdeligences
nopens het tellen der plaatsen, zullen door de Gedeputeerde Staten worden
beslist.

Artikel 19 Vrijdom van betaling:

De vrijdom van betaling van het bovenstaande tolregt zal worden genoten:
Voor de paarden en rijtuigen onmiddellijk gebruikt wordende door de dienst
van Zijne Majesteit den Koning, Hare Majesteit de Koningin, voor die van
H.H.K.K. Hoogheden de Prinsen en Princessen van het Koninklijk Huis, of
voor die personen, welke op reis, het gevolg des Konings, der Koningin of
der Prinsen en Princessen uitmaken.

Notitie

Bepalingen ten aanzien der Tol-
heffing op den Straatweg van
Lwelle over Niene, Praatte,
Nierden, Niede, en Beare, naar
Mongelo.

§ 1. Instructie voor den Tolgaarder.

Art. 1.

De gaarder zal eerstelyk en trouw al de by hem
ontvangen penningen des gabel moeten aanle-
veren, en verantwoorden.

Art. 2.

Hy zal zorg dragen, dat er gedurende de gan-
schen dag iemand by het tollhok gereed is, om de
gelden van de reizigers en passagiers te ont-
vangen, het zy hy zelver of iemand van de ge-
lende byen alken.

Hy zal ook de verordening, het een en
het ander van karenpaard, voor
de reis dat zy zonder aan deze bepalinge,
te voldoen, op den Straatweg zullen kunnen.
Aldus ontwaapen by kommissarissen van
opgemelden weg.

Lwelle den 20^{en} Augustus 1780
Kommissarissen voornemend
(get.) B. M. Bontinck President
(get.) J. A. van Fridaght Secretaris
Ten leuscheidend Afschrift
De Secretaris van voornemend Collegie

Modie

De paarden en rijtuigen, dienende voor de persoonlijke dienst der Bisschoppen.

De Paarden en Rijtuigen, dienende voor de Staatspostillons.

De Paarden en rijtuigen, uitsluitend gebruikt wordende voor de brievenposterij, wanneer het Rijtuig behalve de conducteur en postillon zonder reizigers is, of hetzelfde slechts één reiziger met zich heeft.

De Paarden en Rijtuigen, dienende tot transport der Commissarissen van dezen weg.

De Paarden der Marechaussée.

De Paarden van den Rijks Stoeterij te Borculo, mits de voertuigen voorzien zijn van een opschrift en de paarden van het gewone brandmerk der Stoeterij.

De Militaire paarden, behoorende aan den Staat of vreemde Legerkorpsen.

De paarden van Landbouwers, gerequireerd voor het transport van Artillerie.

De rij- of voertuigen en dieren uitsluitend beladen met mest of asch voor den Landbouw, waaronder ook begrepen de in deze provincie voor bemesting onontbeerlijke plaggen, zoomede de Heideschalen, zoo ook als zij ledig gaan en ledig terugkomen.

Onder deze vrijdom is niet begrepen het vervoer van de kalk, kalksteen, het Roet, de Gijpsteen, de Mergel, de Run en dergelijke om het even of derzelve al of niet tot vruchtbaarmaking van gronden wordt gebezigd.

De rij- of voertuigen en dieren, behoorende tot de pachthoeven, wind- of watermolens, gelegen op een afstand van minder dan twee en een halven mijl hemelsbreedte van den Tol of barrière, mits uitsluitend beladen met goederen ten dienste der Hoeven of Molens.

Vervolgens komen er nog een aantal algemene bepalingen voor de tolgaarders, die wel interessant zijn om te lezen, maar te omvangrijk om hier geheel weer te geven.

Wanneer bv. postillons, voerlieden of particulieren weigerachtig zijn in het betalen van de tol, krijgen zij een boete opgelegd ten bedrage van 50 maal de verschuldigde tol, waarvan de helft voor de tolgaarder is en de andere helft voor de provinciale fondsen.

Dan tenslotte nog een greep uit het "Reglement voor de passage des Wegs":

Geene wagens of karren meer dan 1235 Nederlandsche ponden (2500 ponden Amsterdamsch) geladen hebbende, zullen den Straatweg mogen passeeren.

Wanneer de gaarder "mocht vermenen" dat de vracht zwaarder is dan 1235 Nederlandsche ponden, dan mag hij het voertuig ontladen en de vracht wegen. Als die inderdaad te zwaar is, volgt er een boete van f 100,-, de helft daarvan is opnieuw voor de gaarder. Mocht echter blijken, dat het voertuig niet overladen is, dan ontvangt de voerman als schadevergoeding een bedrag van f 3,- die de tolgaarder uit zijn privé-beurs moet betalen.

Wanneer twee rijtuigen elkander op den weg tegenkomen, zullen beide van de hand uithalen, ieder voor de helft des wegs. (NB. "van de hand", d.i. naar rechts)

Twee of meer rijtuigen achter elkander rijdende zullen ieder een ander spoor of slag moeten maken.

Niemand zal eenig vee langs den weg mogen weiden.

Niemand zal de steen die langs den weg getast staat mogen omverwerpen, steenen er af nemen, verleggen of dezelve beschadigen.

Wanneer iemand zich schuldig maakt aan een der vorenstaande feiten volgt een boete van zes gulden. Dit bedrag moet zonder tegenspraak aan de gaarder betaald worden en bij weigerachtigheid moet de tolboom gesloten blijven.

De hessenkarren die van de straatweg gebruik maken moeten een velgbreedte hebben van tenminste één palm drie duim Nederlandse Maat of vijf duim Rhijnlands (12 ½ cm), met geen uitstekende kopnagels maar ingezonken klinknagels. Bij niet voldoen aan deze voorwaarden worden kar en paard verbeurd verklaard.

Het behoeft geen betoog, dat al deze voorwaarden voor de tolgaarders aanleiding konden zijn tot veel strubbelingen en verwarringen. Uit diverse nog bewaard gebleven processen-verbaal bleek dit ook geregeld voor te komen. Nu was een verbaal schrijven vroeger nog moeilijker dan tegenwoordig, ten eerste door de ingewikkelde taalconstructie, maar vooral ook door het feit, dat de tolgaarder soms maar net zijn handtekening kon plaatsen.

Zo vonden wij van tolgaarder Filart een verzoek aan de heer Burgemeester om proces-verbaal te maken van de volgende zaak, een voorval dat plaats vond bij de tol te Heino op 12 juni 1840.

Weled. Gestrenge Heer!

Daar ik het als mijne plicht beschouw Uw Ed. Gestrenge ter kennis te brengen de op den nademiddag van 12e juni j.l. voorgevallene omstandigheden. Op dien middag vond ik mij bij den tolboom ter vervulling van de mij opgedragen pligten, komt er van de Stad Zwolle afrijden den landbouwer Belderman of zijn zoon wonende in de Buurschap Linderte gemeente Raalte, en bij de door mij waarneemende tolboom gereden zijnde, vraagde ik hem de tol af en mij naar den wagen begevende om die te ontvangen, houd de voerman het lijzeel van het paard omhoog, zoo dat ik het geld niet kon bereiken, en het paard zich op zij begaf op mij aanwende naar mijne woning Gabel No. 3, en mij met de boom van het eenstel der wagen, met zoo veel geweld, dat ik het niet ontkomen kon, tegen de muur klemde en ik mij na dat het paard terugkeerde in levensgevaar bevond, en in weinige oogenblikken en flauw neder zakte, door de gevaarlijke wonden, die mij sedert drie weken veel pijn hebben veroorzaakt en het gaan en staan belet hebben.

Dit paard moet van eene kwaadaardige natuur zijn, zoo als mij den landbouwer Jan Scholten die het alles gezien heeft, verhaald heeft, dat ook zoude gezien hebben zijn buurman Marten Schotman te Wierden, dat het paard van evengenoemden Belderman zich ongeveer een half uur vroeger voor hem op de Straatweg opzij had begeven, zoo dat twee personen van de wagen sprongen het paard hebben vastgehouden. Daar ik mij tans beter bevindt heb ik ingezien mijn verzuim als Uw Edel Gestrenge geen kennis te hebben gegeven van het voornoemde geval, welk verzuim ik Uw Edel Gestrenge verzoek te willen verschonen.

Ik heb mijn voornemen bepaald den Heer Burgemeester te verzoeken de bewuste personen te onderhoren en als er termen bestaan procesverbaal op te maken en te vervolgen.

*Met de meeste Hoogachting
noem ik mij UEdG. DVDienaar,
J. Filart*

Op 16 juli 1831 legt tolgaarder Filart de ambtseed af, waarvan wij de eedsformule op schrift hebben gevonden. Hij verklaart dan o.a.:

"zonder mij immer om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten door verkeerde inzichten van eigen baat, het aannemen van giften of gaven, gunst of ongunst, vreze of hope, van de betragting van mijnen pligt te laten af-trekken, dat ik mede nimmer op lief of leed eenige geheimen, welke mij in deze mijne bediening mogten worden toevertrouwd aan iemand, wie hij ook zijn mogt, zal openbaren."

Het toltarief was al ingegaan op 1 september 1830.

Filart en zijn familie beheerden de tolboom bij Heino ruim 40 jaar; op 1 mei 1873 vertrekken zij naar wijk B 119, dat is in de Veldhoek, waarna zij enkele jaren later uit Heino zijn verdwenen en wij ze in de jaren na 1880 terugvinden in Hellendoorn.

De opvolger van Filart was Derk van Langen, evenals Filart junior schoenmaker van beroep. Hij was op 8 oktober 1834 te Heino geboren, later naar Wierden vertrokken, maar in 1866 weer naar Heino verhuisd. Hij was gehuwd met Maria Klara Lodewijks, uit Zwolle afkomstig. Aan meerdere eigenhandig geschreven verballen, welke bewaard zijn gebleven, is te zien, dat Van Langen wat beter met pen en papier kon omgaan dan zijn voorganger. Zo is er een procesverbaal, gedateerd 12 november 1874, waarin tolgaarder Derk van Langen en veldwachter Vosjan te Heino de heren H. Schippers en T. Eilander verbaliseren. De eerste wegens het omrijden van tol nr. 3, en de tweede als medeplichtige wegens het openen van de tweede tolboom ten noorden van het tolhuis. Ter verklaring dit: diverse hoofdtollen hadden bijbomen om het omrijden te voorkomen. Nu woonde Eilander dicht bij de tol nr. 3 en hij had waarschijnlijk een sleutel van de bijbomen, omdat de eigenaren van in de omgeving gelegen landerijen volgens de tolvoorwaarden van 1830 waren vrijgesteld van tolbetaling. Als onderwerp in de kop van het proces-verbaal staat dan ook vermeld: tolontduiking.

De tolgaarder is in 1873 tolpachter geworden. Waarschijnlijk liep het met de afdracht van tolgelden toch niet zo goed. In genoemd jaar pacht Derk van Langen de tol te Heino voor f 538,- per jaar met een looptijd van 3 jaar. Hij moet, evenals zijn borgen, voldoende soliditeit bezitten. Een van zijn borgen is D.J. Jalink. Op 1 mei 1879 houdt Derk van Langen, die nog steeds schoenmaker is, het als tolgaarder voor gezien. Hij gaat in het dorp wonen en wordt opgevolgd door Riekelt Haas, die uit Raalte komt en gehuwd is met Frederika Kuilert. Het tolhuis heeft jarenlang als adres: C 154.

Op 1 mei 1855 komt Albert Meijerman uit Zwollerkerspel als tolgaarder naar Heino. Hij is te Zwolle geboren op 21 augustus 1840 en gehuwd met Gerritdina van de Velde, geboren te Staphorst. Meijerman is naast tolgaarder ook klompenmaker.

Na 17 jaar treedt in november 1902 de klompenmaker Albert Weulink als tolgaarder aan. Hij is op 13 juni 1866 te Wijhe geboren en schoonzoon van Meijerman voornoemd, doordat hij is hertrouwd met Gerregien, de tweede dochter van Meijerman. Hij heeft twee kinderen uit zijn eerste huwelijk, nl. Gerritje en Derkje. Deze Derkje is ook te vinden in "OMHEINING" van december 1989 (blz. 132).

Op 14 januari 1907 komt Gerard Wallink uit Raalte op het tolhuis te wonen met zijn vrouw Maria Klein Scherpenzeel, geboren te Wijhe. De tol aan de rijksweg is dan inmiddels verdwenen. De tolleren aan openbare wegen zijn per 1 mei 1900 opgeheven.

In 1913 wordt aan Wallink een vergunning verstrekt voor de verkoop van zwak-alcoholische dranken, toen genoemd verlot A. De verkoop vond plaats in de voorkamer, welke 26.25 m² groot was. Een volledige vergunning werd verstrekt in 1927, welke vergunning in 1933 werd overgeschreven op naam van Johanna Maria Wallink, geboren in 1912. Zij is thans nog woonachtig in Raalte.

In 1943 komt de familie Dijk in het tolhuis te wonen, waarvan Bernardus Willem het hoofd is.

In 1951 vestigt Jan Willem Askamp er zich; hij vertrekt drie jaar later naar Frankrijk. Na hem woont Th.B. Reinders er. In 1959 komt Gerhardus J. Hofhuis er te wonen, maar in verband met wegverbetering moet het oude tolhuisje worden afgebroken. Hofhuis krijgt een nieuwe woning op korte afstand van het oude huis, een woning die er nu nog staat.

Raakvlakken met families

Bij naspeuringen naar de tolgaardersgezinnen te Heino komen telkens relaties met nog bestaande families naar voren. De moeder van tolgaarder Derk van Langen bv. was Hendrika Slotman, een telg uit een Heinose familie.

Albert Meijerman stamt ook uit een Heinose familie, zijn kleinzoon Albert woont thans nog aan de Twentseweg en meerdere achterkleinkinderen zijn ook in Heino woonachtig.

Meijermans schoonzoon, Albert Weulink, ook tolgaarder, heeft later gewoond naast de zuivelfabriek. Een dochter uit zijn tweede huwelijk was Reintje, getrouwd met Derk Hendrik Meijer. Gerrigje, de tweede vrouw van Weulink, is nadat hij was overleden, nog een korte tijd gehuwd geweest met Albert Jan Hoekerswever. Het echtpaar Meijer-Weulink is enkele jaren geleden vertrokken naar Eindhoven, waar zoon Albert Gerrit Jan woont.

Van de familie Wallink wonen thans nog nazaten in Raalte.

C.D. Compaan
D. van der Klippe

Bronnen:

Archief gemeente Heino
R.A. Zwolle, Prov. Waterstaat
Familieboek Slotman

REAKTIES OP "VOETPADEN IN HEINO"

In het septembernummer hebben wij geschreven, dat een der voetpaden (nr. 4) begon bij Meijman (Lipman) aan de Nieuwe Wetering en dan langs Schiphorst liep. De heer A. Middag vertelde ons, dat het niet Schiphorst maar Mensink betrof. Bij nader onderzoek bleek inderdaad de familie aldaar Mensink geheten te hebben. De naam van de boerderij, Schiphorst, zat zo vast ingeburgerd, dat wij die ook zo maar als familienaam hanteerden.

Voetpad nummer 5 liep, zoals wij schreven, langs erve Wieten, nu W. Dijk. Volgens de heer G.W. Grootenhuis was Wieten zeer waarschijnlijk (ook) een boerderij, eerder Oude Dalfserweg 3. Na wat speurwerk denken wij, dat beide veronderstellingen mogelijk kunnen zijn.

In elk geval bedankt voor deze reacties.

C.D.C.
D.vd.K.

Het hier volgende artikel mochten we ontvangen van de heer G.A. Hutten te Kesteren, lid van onze vereniging. Wij zijn hem daarvoor zeer erkentelijk en zien uit naar meer door hem toegezegde bijdragen. (red.)

DE BORREMANSTRUG OVER DE NIEUWE WETERING ONDER HEINO

Met het onderwerp: Stegen en wegen in Heino, in het septembernummer 1990 van Omheining, hebben de heren Compaan en van de Klippe een interessant thema aangesneden. Ze hebben een poging ondernomen het netwerk van wegen in de gemeente Heino in de vorige eeuw te verduidelijken alsmede iets van het communicatienetwerk van bewoners aan die wegen. Toch roept hun artikel ook reacties op. Ik beperk me tot twee, hoewel er meer te noemen zijn.

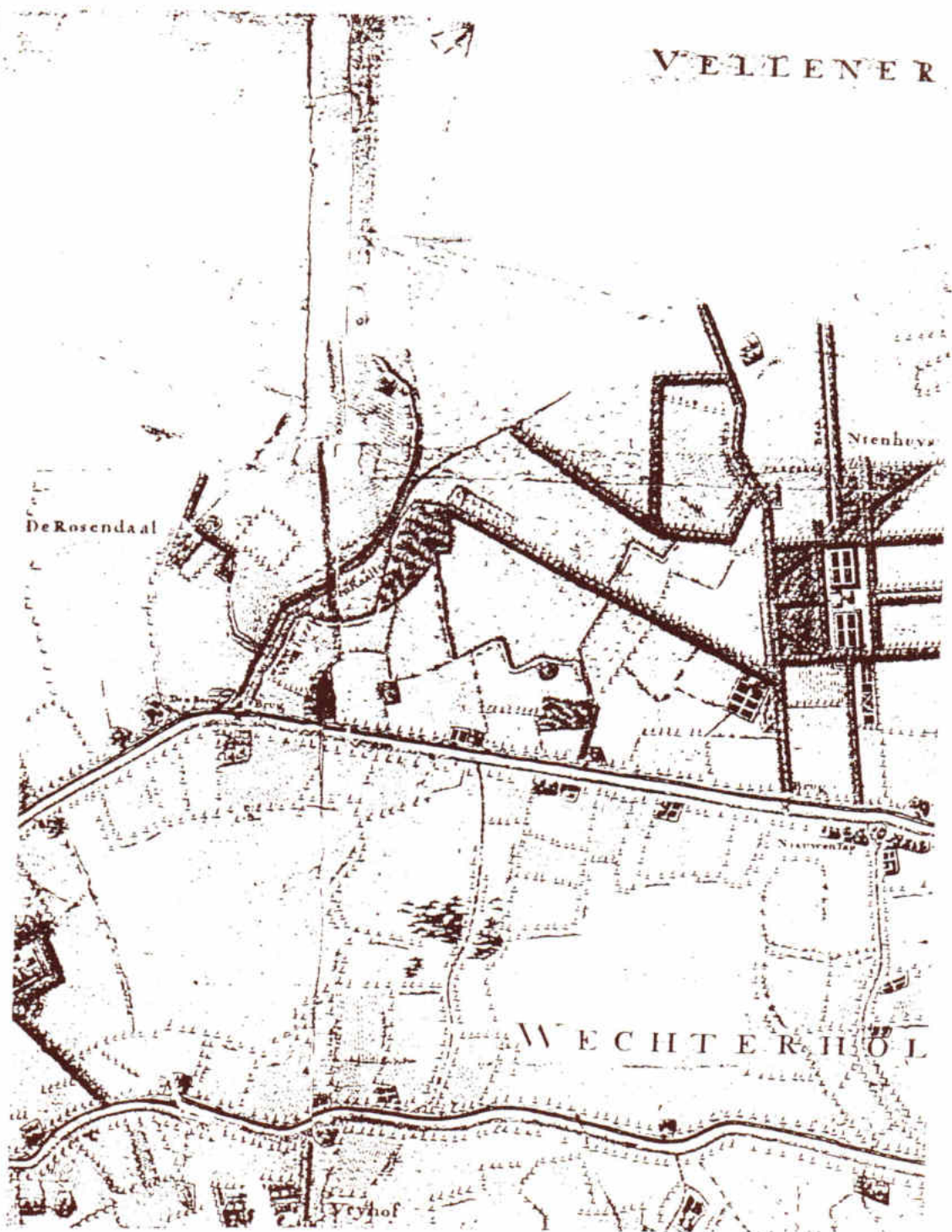
Allereerst: Exacte bronvermelding, waar het aangeboden materiaal is gevonden, blijft totaal achterwege, behalve dan dat vermeld wordt op pag. 52 dat voor wat de wegen betreft gebruik is gemaakt van de aanvullende ligger van wegen uit 1872.

Vervolgens worden er in de inleiding op pag. 50 al twee conclusies getrokken: a) "Kwam men bij een watergang, dan was er een doorwaadbare plaats (een voorde) om over te steken, want bruggen waren er niet veel"; b) "Bekend was de voorde bij De Born, waar de weg Zwolle - Raalte de Nieuwe Wetering kruiste".

Uit het artikel blijkt niet dat de onderzoekers gebruik hebben gemaakt van de 1e ligger van de Rijks-, Provinciale- en Gemeentewegen in Overijssel, welke op 16 mei 1835 bestonden. 1) Daarin staan alle wegen in de gemeente Heino exact beschreven alsmede hoeveel bruggen er toen waren en waar die lagen. We moeten vervolgens ook bedenken dat in de vorige eeuw waterwegen veel belangrijker waren dan landwegen. Bruggen waren ook toen dringend nodig om het verkeer over water niet te zeer te belemmeren. 2) In die 1e ligger van wegen uit 1835 staat ook duidelijk aangegeven, dat bij De Born, daar waar de weg Zwolle - Raalte de Nieuwe Wetering kruist, een brug heeft gelegen. Dus geen voorde.

Het is mij bekend dat de voorde bij De Born in Heino een begrip is, versterkt door de studies van Ogink en Groot Beumer 3) en Bieleman. 4) Maar op het Rijksarchief in Zwolle ligt een schat aan materiaal over oud-Heino voor nader onderzoek, waardoor heersende opvattingen bijgesteld kunnen worden. In het nu volgende zal ik aan de hand van diverse bronnen materiaal aandragen waaruit blijkt dat er bij De Born een brug heeft gelegen.

1. De zojuist genoemde 1e ligger van wegen in Overijssel van 1835 beschrijft de weg in de gemeente Heino, welke thans Bornweg wordt genoemd en heden als nog bestaande zandweg een beeld oproept hoe de wegen vroeger waren, als volgt: Benaming: de Oude Raalterweg. Is een weg van de 2e klasse en heeft volgnr. 6. Omschrijving: "Neemt zijn aanvang van de straatweg bij Gabel nr. 4 in de gemeente Raalte en vereenigt zich bij den Born gemeente Heino met de weg langs de Nieuwe Wetering. Loop of strekking: Strekt zich in de gemeente uit vanaf de nieuwe Dijkweg op Heino tot aan den Born. Lengte der weg in ellen: 1142. Gemiddelde breedte: 10 en 9 ellen. Geaardheid: zandweg. De weg is onbeplant. Onderhoudspligtigen: De Ingezetenen der Gemeente. Sluizen, bruggen, duikers en verder in de wegen gelegene werken: Een houten brug over de Nieuwe Wetering bij den Born zijnde in een goede staat ter breedte van 5 ellen. Onderhoudspligtigen: De Wed. Vulkers door welke voor dezelve een Slagboom of Tolhek is gehangen en van de overrijdenden Tollen worden gevorderd". 1)

Kaart van het Rosendaal met Den Born nabij de Nieuwe Wetering te Heino, door H. van Hooff, 1781.

2. We beschikken ook over kaarten van Heino. Van de oudste kaart van Heino, getekend door H. van Hooff, uit 1781 hierbij een fragment van het Erve Rosendal met Den Born er op vermeld. Daarnaast staat het woord brug. De huidige Bornweg heet daar de weg van Zwol naar Raalte en wordt in oude transportacten de Postweg genoemd. Hoe moest voorheen de postwagen over de Nieuwe Wetering komen als daar een voorde had gelegen?

3. De Doop- en trouwboeken van Heino bevatten ook veel materiaal. Boerderijen hadden vroeger namen wat tevens hun adres was. Op de hier afgebeelde kaart uit 1781 staat alleen de oude Born afgebeeld (thans Bornweg 2, familie Spijkerman). De Nieuwe Born (thans Bornweg 4, familie Huisman) is er nog niet op te vinden. Toch is deze boerderij in 1770 gebouwd, zoals ook de muurankers in de voorgevel aangeven. Welnu, in de doop- en trouwboeken van Heino en ook van Raalte vinden we de namen van de bewoners van de Nieuwe Born verbonden met de brug. De bronnen spreken voor zich. Op 12 oktober 1770 gaan in ondertrouw: Hendrik Janse, Jongeman op de Tutert onder Heino en Willemiene Warners, Jongedochter van de Kattenbelt onder Raalte. Zij trouwen op 4 november 1770 in Raalte (ze zijn katholiek, kerkelijk horen ze in die tijd onder Raalte, de R.K. Kerk van Lierderholthuis wordt pas in het najaar van 1776 een zelfstandige parochiekerk) en gaan tegenover De Born wonen. Op 1 september 1771 wordt hun eerste kind gedoopt. In het doopboek van Raalte staat geschreven: Gedoopt: Albertus, zoon van Henricus Joannis aan de Brugge en van Wilmina Warners. Zo ook bij de doop van hun tweede kind op 16 mei 1773. Gedoopt: Lambertus, zoon van Henricus Joannis Bruggeman en van Wilhelmina Warners. Hendrik Janse overlijdt in 1779. Willemina Warners hertrouwt het jaar er op met Frederik Volkers uit de Veldhoek. Hun huis heet dan de nieuwe Born. Uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren. Bij hun doop in resp. 1780 en 1783 met plaatsbepaling: Op het Bruggemans op de Nieuwe Wetering en in 1781: Aan Bruggemanshuys op de nieuwe Weteringe. 17 mei 1784 wordt Willemina Warners "woonagtig aan den nieuwen Born" begraven. Hoe moet een weduwnaar met vijf onmondige kinderen (één zoon is gestorven) verder? 14 oktober 1785 gaat Frederik Volkers, weduwnaar van Willemien Warners "an de Brug bij de Born" in ondertrouw met Antonia Jansen, Jongedochter van het Tuiten onder Heino (een zus van bovengenoemde Hendrik Janse van de Tutert). Ze trouwen 31 oktober 1785 in de R.K. kerk van Lierderholthuis. In het huwelijksboek van de R.K. kerk van Lierderholthuis staan in de kantlijn de boerderijnamen vermeld. Bij dit paar: Aan Bruggemans bij Den Born. Uit dit huwelijk worden 9 kinderen geboren. Bij de doop staat iedere keer vermeld: "Op Bruggemans aan de Nieuwe Wetering". Deze familiegegevens zijn hier wat uitvoerig weergegeven en leiden tot de conclusie dat als hier een voorde had gelegen en geen brug, niet iedere keer de naam Bruggeman was genoemd. 5)

4. Het Oud Rechterlijk Archief van Heino geeft ook duidelijk aan dat er bij de Oude en Nieuwe Born een brug heeft gelegen.

"Baron G.J. van Pallandt tot Glinthuis, Verwalter, Landdrost van Zalland, verklaart te hebben verkocht volgens coopconditie in dato 10 november 1778 aan Hendrik Jansen Tuitert en zijn vrouw Willemina Warners, cedeert en transporteert en draagt in volen eigendom over de herberge den Arend en de Tol over de brugge". 6)

Aangaven over 1778

Den 11 Novemb. Hendrik Janzen Bruggeman, aangegeven,
op den 10 dezen te hebben doen aankopen,
van de Hoog Wel Geboren Gestrenge Heer Baron van
Pallandt tot Glinthuis, Verwalter Landdrost
van Zalland, benevens Dine Duiters, de
Hoog Wel Geboren A.E. en C.A. van Pallandt
de Herberg den Arend, met het land daar-
by gehoord, neffens de Tolbrugge, en de
weg daar by gelegen, zoo als het meiers
wijze door hem gebruikt is, in dezen Carspel
aan de Nieuwe Weteringe gelegen, te-
zamen in massa voor vier duizend zeven
hondert gulden, zegge 4700,-.

Tekst van de aangifte in het Schoutambt Heino.
Archief van de 50ste Penning, inv.nr. 41, pag. 29 verso.

Het Archief van de 50ste Penning geeft de volgende tekst: "Aangaven over 1778. Den 11 November. Hendrik Janzen Bruggeman aangegeven op den 10 dezen te hebben doen aankopen van de Hoog Wel Geboren Gestrenge Heer Baron van Pallandt tot Glinthuis, Verwalter, Landdrost van Zalland, benevens zijne zusters, de Hoog Welgeboren Freulens A.E. en C.A. van Pallandt, de Herberg den Arend met het land daarbij gehorende, neffens de Tolbrugge en de weg daarbij gelegen, zoo als het meiers wijze door hem gebruikt is, in dezen Carspel aan de Nieuwe Weteringe gelegen, tezamen in massa voor vier duizend zeven hondert gulden, zegge 4700,-". 7) Hendrik Janse Tuitert en zijn vrouw Willemina Werners nemen op 25 januari 1779 hiervoor een hypotheek van f 4200,- en stellen als onderpand "hun plaatse waarop zij wonen den Arend genaamd neffens het regt van een tol over de Brugge, in deze Gerichte gelegen aan de Nieuwe Wetering, zoals ze op 10 November 1778 hebben aangekocht en op heden bij transport in eigendom verkregen". 8) Twee maand na deze transactie is Hendrik Janse Tuitert overleden. Hij werd op 24 maart 1779 begraven.

5. In de zomer van 1837 gaan Antonia Tuitert, Casteleinse, weduwe van Fredrik Vulkert en haar mede-erfgenamen publiek verkopen "de herberg den Arend of Nieuwe Born genaamd, gelegen in de gemeente Heino, kadastraal sectie D nrs. 565 t/m 569 bestaande in Huis, Schuithuis en erf, nr. 88, bouwland, hooiland en weiland, tezaamen groot twee bunder, zestien roeden, tachtig ellen, met het regt tot het heffen der tol over de BORREMANSBRUG voor passage over de brug. Van de tol van opgemelde brug hebben de Eigenaren of gebruikers van het Erve Krajenschot tegenover deze brug gelegen vrijdom van betaling. Tegen het genot van de tol is den eigenaar van het te veilene perceel verplicht te zorgen voor het onderhoud der weg". 9) Ter verduidelijking van deze tekst: Eerder genoemde Baron van Pallandt tot Glinthuis verkocht in 1778 niet alleen de

Nieuwe Born maar ook het Erve Krayenschot, waarvan hij en zijn zusters eigenaar waren, aan de meier Gerrit Rensen. Er zullen indertijd wel afspraken tussen de eigenaar van de brug en de bewoners van de Krayenschot zijn gemaakt. Nieuwe eigenaresse in 1837 wordt mevrouw Asselina Kloosterman, weduwe van Toon Tichelhof. De koopprijs bedraagt f 1400,-.

In de zomer van 1871 wordt de "katerstede de Nieuwe Born" andermaal publiek verkocht. In de omschrijving van de percelen wordt nu voor wat de brug betreft alleen vermeld, dat de brug aldaar over de Nieuwe Wetering behoort bij het perceel. De nieuwe eigenaar is Gerrit Hendrik Lemmers, winkelier te Raalte, voor de koopprijs van f 2800,-.

10) Als in 1905 de "katerstede de Born" andermaal publiek wordt verkocht, wordt in de omschrijving der percelen de brug niet meer vermeld. De nieuwe eigenaar wordt dan de heer F.A.R.A. Baron van Ittersum. 11) Waarschijnlijk wordt de brug in de tweede helft van de vorige eeuw alleen nog gebruikt door voetgangers. In de legger van wegen in de gemeente Heino volgens Provinciaal Reglement d.d. 7 november 1859 wordt de weg van Zwolle naar Raalte nu omschreven als: "een weg van de 3e soort, loopt door de buurschap Oud-Heino langs de grensscheiding der Gemeente Wijhe en Heino, doorsnijdt de Nieuwendijk en loopt vandaar langs den Born naar de brug over de Nieuwe Wetering bij den Tutert" (thans de boerderij van de familie Rosendaal-Elshof, Rozendaelseweg 30). En er wordt vermeld dat er "een brug is in de Vloedgraven nabij de Tutert". 12) En dit laatste gegeven is van fundamentele betekenis voor de vraag of er nu wel een voorde bij de Born heeft gelegen of niet.

6. Het bovenstaande maakt duidelijk dat er bij de Born over de Nieuwe Wetering een brug heeft gelegen voor de verbinding van de weg van Zwolle naar Raalte. Verder zij nog vermeld dat de Nieuwe Born een schuitenhuis had en de bewoners schippers waren. Zo ook had de Oude Born een schuitenhuis, ook daar waren bewoners van beroep schipper. De familie Tutert waren schippers. Voor de scheepvaart op de Nieuwe Wetering zal een doorwaadbare plaats in de Nieuwe Wetering teveel een obstakel zijn geweest, in strijd met de belangen van deze schippers.

Toch kan deze of gene aanvoeren in het begraafboek van Heino gelezen te hebben, dat op 13 januari 1810 werd begraven: "Geesien, weduwe van Teunis aan Den Voort bij de Born aan het Doggens". Dus toch een voorde bij De Born?

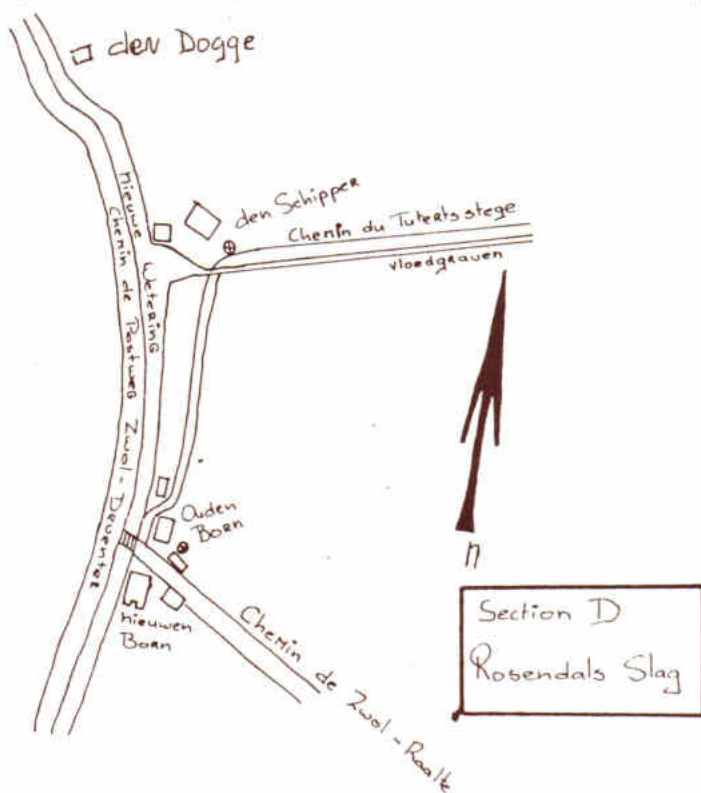
Achter deze uiterlijk eenvoudige adressering zit een hele geschiedenis van zowel de boerderij het Doggen of Rijkels als van de boerderij De Oude Born. Daarover later een uitvoerige beschrijving. Nu in het kort dit. Het Doggen of Rijkels (boerderij eind vorige eeuw afgebroken) heeft aan de Nieuwe Wetering tussen de boerderij van de familie Rosendaal-Elshof en de spoorlijn gelegen. En tussen de Oude Born (thans familie Spijkerman) en de Tutert (boerderij van de familie Rosendaal-Elshof) lag daár het eeuwenoude Erve "den Borg of Wermels ook Warmoes genaamd", een erve volgens oud Saksisch recht, in de Marke Heino. Behoorde toe aan de familie Oldenneel tot de Heerenbrink, die het in 1758 overdroeg aan de familie van Born. Op dit erve stond een huis (afgebroken in de vorige eeuw), vóór en na 1758 bewoond door pachters. Geesien en haar man Teune woonden op "het Warmoes". Teunis Jansen "woonagtig op 't Warmoes bij den Born" is 15 juli 1796 begraven. Daarna komen er nieuwe bewoners. Geesien zal als weduwe toen op het Doggens bij anderen zijn ingetrokken.

Deze korte situering bij het adres van een overledene is noodzakelijk om de vraag te beantwoorden waar nu die voorde bij de Born heeft gelegen. De bovengenoemde 1e legger van wegen in Overijssel uit 1835 biedt m.i. de oplossing en wel bij de beschrijving

van de Tutersteeg in 1835, thans Rosendaalseweg. "De Tutersteeg, nr. 13, weg van de 3e klasse. Neemt zijn aanvang bij het Rosendal en vereenigt zich DOOR DE VOORT met de weg naar de Nieuwe Wetering. Loopt door de wijk D langs de zoogenaamde Vloedgraven" (1).

Bij deze beschrijving moeten we ook nog bedenken dat het beekje de Vloedgraven indertijd, vóór de aanleg van de spoorlijn in 1880, vanaf het Rosendal rechtdoor langs de Tutersteeg liep naar de Nieuwe Wetering en daar een open verbinding had met de Nieuwe Wetering. De Tutersteeg, vanaf het dorp Heino gezien, boog toen voor de Nieuwe Wetering met een hoek van bijna 90 graden af naar de huidige Bornweg, toen de officiële weg naar de Nieuwe Wetering. De beek de Vloedgraven doorkruiste de Tutersteeg tegenover de Tutert. Over die beek lag daar geen brug. De ligging van 1835 laat de kolom bruggen en duikers open. Vandaar de hierboven gegeven situering dat "de Tutersteeg zijn aanvang heeft bij het Rosendal en zich vereenigt door de Voort met de weg naar de Nieuwe Wetering".

Een situatieschets van deze plaats in de gemeente Heino naar de kadastrale minuutplan door van Wijngaarden ca. 1811, sectie D (2e blad) maakt dit duidelijk.

Situatieschets van de Tutertstege en de Vloedgraven bij de Nieuwe Wetering, naar de kadastrale minuutplan door van Wijngaarden ca. 1811.

De ligging van wegen van 1859 echter vermeldt dat er in 1859 een brug over de Vloedgraven bij de Tutert ligt. 12) En Geesien heeft met haar man gewoond in het huis op het Erve Warmoes, niet op de Born, zoals nader wordt verduidelijkt, maar in het huisje bij de Born maar dan aan deze kant, waar een voorde door de beek de Vloedgraven lag. Zo lag er toch een voorde bij de Born maar op een andere plaats dan zij tot nu toe gelo-

caliseerd werd, niet door de Nieuwe Wetering, want daar lag een brug, maar door de beek de Vloedgraven tegenover de Tutert, op de kadastrale kaart van ca. 1811 den Schipper genaamd.

- 1) Rijks Archief Overijssel (RAO). Register van de Rijks-, Provinciale- en Gemeentewegen in Overijssel, welke op 16 mei 1835 bestonden. Vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 8 juli 1836.
- 2) Schutten, G.J.: Varen waar geen water is. Hengelo, 1981.
- 3) Ogink, L. en Groot Beumer, T.: Het dorp aan de Oude Wetering. Groningen, z.j. pag. 32.
- 4) Bieleman, J.: Heino. Een geschiedenis van mens en plaats. Zwolle, 1980, pag. 120.
- 5) RAO. Doop- trouw- en begraafregisters van Heino en Raalte.
- 6) RAO. E. Vroom: Rechterlijk Archief van het Schoutambt Heino inv. nr. 9, acte d.d. 25-1-1779.
- 7) RAO. Idem, inv.nr. 41, pag. 29 vo.
- 8) RAO. Idem, inv. nr. 9, acte d.d. 25-1-1779.
- 9) RAO. A.J. Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811-1905, inv. nr. 4540, acte nr. 3758.
- 10) RAO. C.Z. Halfman e.a.: Inventaris van de in het Rijksarchief in Overijssel berustende hypothecaire en kadastrale archivalia, Deventer, deel 497/89.
- 12) RAO. Ligger der wegen in de gemeente Heino. Provinciaal Reglement d.d. 7 november 1859, inv. nr. 131.

G.A. Hutten

Vergadering van Zaterdag 27 November 1909 **Quenastslag.**

De voorzitter deelt mede dat aan den Heer J.A. van der Vegte te Hasselt prijs-opgaaf is verzocht van ca. 50 m³ quenastslag 2 bij 4 te leveren aan de Ganze-pannebrug of aan het Langeslag bij Sluis I, doch dat hierop nog geen bericht is terugontvangen. De mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

N.B. Quenastslag = steenslag uit z.g. quenastporfier vervaardigd. Quenast is een soort van porfier uit de omgeving van Quenast, een dorp 23 km ten zuiden van Brussel. Porfier = fijnkorrelige bruine of grauwe granietsort, waarin grote kristallen van een ander gesteente verspreid liggen, ook purpersteen geheten.

C.D.C.

BRON: archief gemeente Heino
notulen B. en W. vergaderingen

WAT ETEN WE, ALS WE KERSTBROOD ETEN?

Ja kijk, bij het gewone bruin of halfje wit komen we niet voor grote verrassingen te staan. Maar in de bijzondere broden op bepaalde feestdagen kunnen we ons soms aardig verslikken van verbazing.

Neem nou bijvoorbeeld het bekende broodhaantje (ook wel kip, eend of zwaan) op de palmpaasstok. Het vogeltje vervangt zijn levende evenbeeld op vroegere meibomen, en dit pluimvee was dan weer het symbool voor vruchtbaarheid.

De levende dieren werden, als hun dienst erop zat, geofferd aan de betreffende goden die blijkbaar wel een kippetje bliefden. Maar voor wat hoort wat; van de godheid werd dan wel verwacht, dat hij de akkers zegende met goede oogsten. En zo geschiedde, hopen we.

Op dezelfde palmpaasstok wordt ook wel een rondgevlochten broodje gestoken. Deze broodkrans is het Zonnerad en stelt de beweging van de zon voor. Het ronddragen ervan moet de zon activeren, hetgeen de oogst weer ten goede komt, en zo helpt alles elkaar.

Maar we lopen nu wel erg op de tijd vooruit. Het is nog lang geen lente, dus laten we onze tanden eerst maar eens zetten in het Kerst-, Nieuwjaars- en Driekoningenbrood. Aanvankelijk viel Kerst op steeds wisselende data. Na allerlei berekeningen besloot men, vanaf de 4e eeuw, Kerstmis op 25 december te vieren (in het westen althans). De 26e was gereserveerd voor St. Stefanus, zodat onze "2e kerstdag" toch een echte functie heeft.

Op de 25e december nu, begon ook het heidense Julfeest. Toeval? De christelijke kerk heeft altijd handig en effectief heidense vieringen weten in te pakken in christelijk feestpapier! Goed, even over dit oudgermaanse Julfeest. Jul betekent wiel, waarmee, zoals gezegd, de zon (beweging) bedoeld wordt (de kerstkransjes komen dus ook niet zomaar uit de lucht vallen!). Twaalf nachten rustte de zon en evenzo de mens. Het Jul-offer werd geslacht en het Julvuur ontstoken. We zien dus wederom een levend offer aan de wortels van ons kerstbrood. En laten we er dan maar vanuit gaan, dat het een dier-offer was, om het enigszins smakelijk te houden. De krenten in het brood symboliseren, door de veelheid ervan, vruchtbaarheid. Het vuur (vgl. de kaarsen) stond voor nieuw licht na de midwinterevening. Dat wil zeggen: nieuwe hoop na donkere tijden. Dát paste even prima in de Christelijke Kerstgedachte!

Het kerstbrood heeft nauwelijks de tijd gehad om oud te worden of een andere broodsoort dient zich aan: de Duivekater. Nee, dit heeft niets te maken met het vreedzame duif-symbool, maar alles met de duivel. Deze duivelkater is - hoe kan het ook anders in dit verhaal - een heidens offerbrood. In sommige streken van ons land (voorzover bekend niet in Heino, dus trek het u niet aan) werd in oude tijden nl. een kater levend verbrand of begraven om de akkers vruchtbaar te maken. Men kan ervan uitgaan, dat de speciale geest of daemon, aan wie dit offer werd gebracht, een duivelkater was (= kat-daemon), die zijn evenbeeld als offer wenste. Het waren vréemde tijden.

Het latere, plaatsvervangende broodoffer had de vorm van een kat, dat is logisch. Maar, of de daemon daar intrapte?

In Haarlem sprak - en spreekt - men van katerbrood, in Oost-Friesland van Düwel. De katvorm vervaagde langzamerhand in een bot-vorm: langwerpige met knobbels (gewrichten) aan de uiteinden. De knobbels werden ingeknipt tot een soort franje. In Noord-Holland wordt dit fijne brood nog steeds gebakken.

Aangezien alle goede dingen, naar verluidt, uit drieën bestaan, volgt als goede derde het Driekoningenbrood met een boon erin. Zoals u weet vonden de Drie Koningen, eigenlijk Wijzen, het Kind en gaven het geschenken: goud, het symbool voor wijsheid;

wierook, symbool voor gebed; en mirre, het symbool voor onsterfelijkheid. Driekoningenavond was in de 17e eeuw en later het grote familiefeest. In navolging van de Wijzen uit het oosten werden cadeaus gegeven en ook armen en gevangenen kregen geschenken. In de huiselijke kring deed men spelletjes - kinderen sprongen over drie kaarsjes -, buiten zong men toepasselijke liedjes en één persoon mocht koning zijn. Het lot, in de vorm van een boon in het brood, wees de gelukkige aan. Maar, u vermoedde natuurlijk al zoiets, ook dit feest is niet zo christelijk als het lijkt!

In Engeland had men de zgn. Twelfth Night, 12e nacht, die viel op Driekoningenavond (vgl. Julfeest!). Driekoningen is een Nieuwjaarsdag, net zo als de 1e januari, die we als begindag overnamen van de Romeinen.

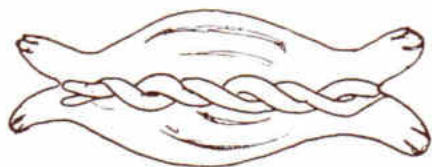
Waarschijnlijk hebben de Romeinse Saturnusfeesten, welke midden in de winter vielen, hun stempel gedrukt op onze gebruiken. Want Saturnus was, hoe bestaat het, de god van de akkerbouw. Op zijn dag werd veel gegeten en gedronken. Heren bedienden slaven en d.m.v. een boon-in-de-koek koos men een koning, een soort spelleider. Er werden velerlei geschenken, waaronder kaarsen (!) uitgedeeld en men amuseerde zich verder kostelijk, mogen we aannemen.

Zo is er dus weinig nieuws onder het zonnerad. We eten nog steeds overvloedig tijdens de winterfeestdagen, geven geschenken en brengen menig plengoffer aan onbekende goden. Wellicht nog in de stille hoop, dat er iets goeds uit voortkomt? Wat in vroeger tijden geofferd werd aan de vruchtbaarheid van de aarde, verdwijnt nu in onze eigen buik; een aardig verschil. Misschien iets om even te herkauwen na het nuttigen van onze feesthapen.

Maar laat uw plezier niet vergallen door stukjes-met-een-boodschap rond de Kerst. Hier volgen de recepten, zij het in vereenvoudigde vorm, van Duivekater en Driekoningenbrood. De vorm is eigenlijk het belangrijkste.

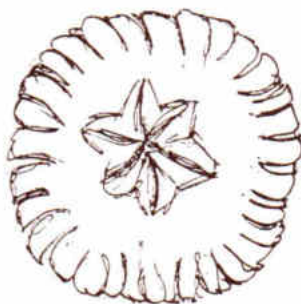
Bronnen:

Marijke Raephorst: Het hele jaar rond,
Nederlandse volksgebruiken bij hoogtijdagen,
Diverse kookboeken.

Duivekater

*Maak fijn wittebrooddeeg
met ei en wat extra suiker,
vorm een puntmodel,
Knip de uiteinden 2x in
krul ze wat om.
Maak van een rest deeg een
vlecht en leg die over de
lengte van het brood.
Iets aandrukken.
Bestrijken met losgeklopt ei.
Bak op de bakplaat in
40 minuten (225 gr. Celcius)*

Driekoningenbrood

*Gebruik het recept voor een
krentenbrood.
Bak 1 amandel of bruine boon mee.
Vorm een rond brood.
Aan de rand inknippen, zodat
een soort kroon ontstaat.
Middenin een stervorm knippen
of snijden.
Kijk in uw kookboek
voor de baktijd.*

Arja Albrecht

KRONIEK 1970

Een greep uit de gebeurtenissen van dat jaar.

januari

- * Eigenaars van gronden langs de spoorlijn hebben klachten over de afrastering door NS. De heer Blom, sectiechef van NS, zegde tijdens een daartoe door de O.L.M. belegde vergadering in het Trefpunt te Laag Zuthem verbetering van de slechte gedeelten toe, maar een algehele vernieuwing over een lengte van 22 km zat er niet in!
- * B. en W. deelt aan de Raad mee diverse plannen voor de aanleg van een zwembad in studie te hebben afkomstig van de Stichting Zwembad Heino.
- * In de Heinose raad is de heer De Haan soms een echte komediant. Toen secretaris Floors, die nogal klein van stuk is, tekst en uitleg moest geven over een door hem gedane uitspraak, zei de heer De Haan: "En noe mu'j op de proppen kommen, keertlie!"

februari

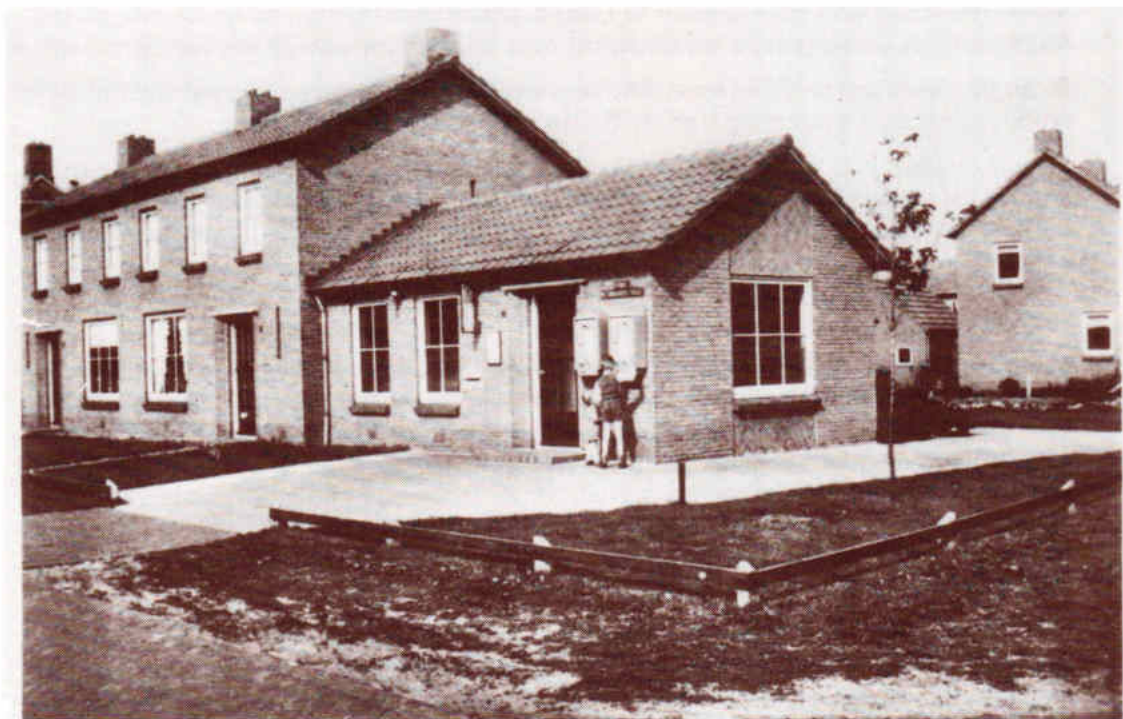
- * Vorige week donderdagmiddag fietste het 6-jarige meisje H.W.M.B., wonende in de Veldhoek, gemeente Dalfsen, over de Van der Capellenweg in de richting Heino, toen zij plotseling linksaf sloeg en de weg overstak, waarschijnlijk omdat ze daar enkele kinderen zag, waarbij haar broertje. Uit tegengestelde richting was de automobilist B.A.M. op een tiental meters genaderd, zodat een aanrijding onvermijdelijk was. Dokter v.d. Linde constateerde bij het meisje een rechterbeenfractuur en hij bracht het meisje met de auto naar het ziekenhuis De Weezenlanden te Zwolle. Het fietsje was geheel vernield, de auto had lichte schade.
- * Het gemeentebestuur verwacht dat het bestemmingsplan Dorpsstraat-West dat thans ter visie ligt, over ongeveer 5 jaar zal zijn volgebouwd. De aanvraag naar premiewoningen overtreft de mogelijkheden. Er zijn in totaal 412 woningen geprojecteerd.
- * Aan de Brinkweg is 2.25 ha grond, aansluitend aan het sportpark De Kampen, gereserveerd voor de aanleg van een zwembad. Het bestuur van de Stichting Zwembad Heino toonde zich bij monde van voorzitter J.M. Seine en gemeentesecretaris G.W. Floors daarover zeer verheugd.

maart

- * De gemeenteraad besluit af te stappen van het gebruik van vuilnisemmers en over te gaan op vuilniszakken. Er komt een verhoging van het reinigingsrecht, van f 25,- naar f 30,-. De plastic zakken gaan 36 cent kosten. Ze worden verkocht door de middenstand, die per verkocht exemplaar 1 cent in eigen zak mag steken.
- * In hotel Blom hield de begrafenisvereniging "De Laatste Eer" de jaarlijkse ledenvergadering. In 1969 werden 27 begrafeningen verzorgd, waarvan 6 bij leden. Besloten werd het inleggeld als volgt te wijzigen: tot 30 jaar f 30,-; tot 40 jaar f 50,-; tot 50 jaar f 70,- en f 6,- meer voor elk jaar ouder dan 50 jaar. De plaatselijke vereniging telt 170 leden en 36 inwonende leden. Door een gunstige financiële positie wordt de contributie gehandhaafd op f 6,- per jaar. Door de stijgende vergoedingen voor aansprekers en dragers werd besloten de begrafenisstarieven voor niet-leden te verhogen tot f 335,-.

- * In Lierderholthuis is een vereniging "Plaatselijk Belang" opgericht. De voornaamste reden tot noodzakelijkheid van oprichting hiervan noemt de heer Braat het ontbreken van een uitbreidingsplan voor dit dorp.

april

Het oude postkantoor aan de Prins Bernhardstraat, thans in gebruik bij het Rode Kruis, afd. Heino.

- * De PTT heeft de RK. uitleenbibliotheek aan de Marktstraat gekocht om daarin een nieuw postkantoor te vestigen ter vervanging van het kantoor aan de Prins Bernhardstraat, dat door de districtsbestuurder van de PTT een "puist aan een huis" genoemd werd.

De beide bibliotheken in Heino zijn samengegaan en zullen een nieuw gebouw krijgen aan de Van Sonsbeeckstraat.

(NB. Het duurde nog tot november 1971 voor het nieuwe postkantoor officieel kon worden geopend).

- * De heer Groeneveld wilde, dat men nu eens actie zou gaan ondernemen om de rijksweg uit het dorp te krijgen. Aldus deelde hij in de raadsvergadering mee. Per week gebeuren er nu twee ongelukken en dat vindt men al "normaal". Die rijksweg is een onding. "Laten we een Dolle Mina-actie houden om een rondweg te krijgen", riep hij uit. We zien overigens al raadsleden als wethouder Leuverink met een bos lange haren als Bolle Tinussen door het dorp hollen.
- * Burgemeester Verheyden verklaart tijdens een raadsvergadering niet al te optimistisch te zijn over de aanleg van een rondweg. "We hebben in de loop van de jaren in Den Haag onderhandeld met mensen, die inmiddels zijn gepensioneerd"...

- * Het bestemmingsplan Dorpsstraat-West wordt door de raad goedgekeurd. Heino blijkt Sallands snelst groeiende gemeente te zijn, er is een natuurlijke aanwas van 12 procent per jaar.
- * De raad aanvaardt met algemene stemmen het voorstel van B. en W. riolering aan te leggen voor 28 woningen aan het Langeslag te Laag Zuthem. Er waren daar grote problemen ontstaan door een uitermate slecht afvoersysteem.
- * Op zaterdag 25 april wordt een bliksemactie gehouden door de gehele gemeente om gelden bijeen te brengen voor het zwembad. Er is blijkens de stand op de grote thermometer in de gemeentetuin reeds f 30.000,- aanwezig, bijeengebracht in de afgelopen jaren. Die dag komt daar nog eens f 30.000,- bij.

De thermometer naast het toenmalige gemeentehuis.

- * Wethouder Jonkman ontvangt uit handen van burgemeester Verheyden de gouden eremedaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau.
- * Het ETIO wijst er in een rapport op, dat het behoud van een treinverbinding voor Heino van zeer grote betekenis is. Er zijn nl. plannen tot opheffing van de spoorlijn Zwolle-Almelo.

mei

- * De diaconieën en caritasverenigingen van alle kerken in Heino hebben zich in een gezamenlijke brief tot Gedeputeerde Staten gewend met het verzoek in voldoende mate in de gemeente Heino sociale woningbouw voor de "financieel minder draagkrachtige medemens" mogelijk te maken.

juni

- * Het botert niet tussen de zuivelfabriek en het waterschap Salland. Een van de wrijfpunten is het slik, dat uit het fabriekswater bezinkt op de bodem van een waterschapssloot. Dit werd door Salland verwijderd, maar die presenteerde de rekening ad. f 225,- aan "Heino Krause". Gedeputeerde Staten zal uitspraak doen in dit geschil. Hetgeen verbazing wekt, zo schrijft de Zwolse Courant, want beide partijen behartigen in hoge mate de belangen van dezelfde boeren... Er dreigde zelfs even een proces, maar toch zegevierde tenslotte het gezonde verstand.

De oude N.H. pastorie aan het Marktpllein. De berk staat nog voor de huidige Rabo-bank.

- * De N.H. gemeente maakt plannen voor het bouwen van een nieuwe pastorie op de hoek Stationsweg/Statenweg. Hij zal verrijzen op de plaats van een oude pastorie, die in de beginjaren 1960 werd afgebroken om plaats te maken voor het bejaarden-centrum De Maat. De pastorie aan het Marktpllein, die bijna 10 jaar als zodanig dienst had gedaan, werd verkocht aan de Raiffeisenbank, die daar ter plaatse een nieuw bankgebouw gaat stichten in Jamenwerking met de Boerenleenbank.

juli

- * Voorzitter Braat van Plaatselijk Belang knipt een lint door voor het toegangshekje en daarmee is het zwembad in Lierderholthuis, hoewel al enkele weken in gebruik, nu dan officieel geopend.

augustus

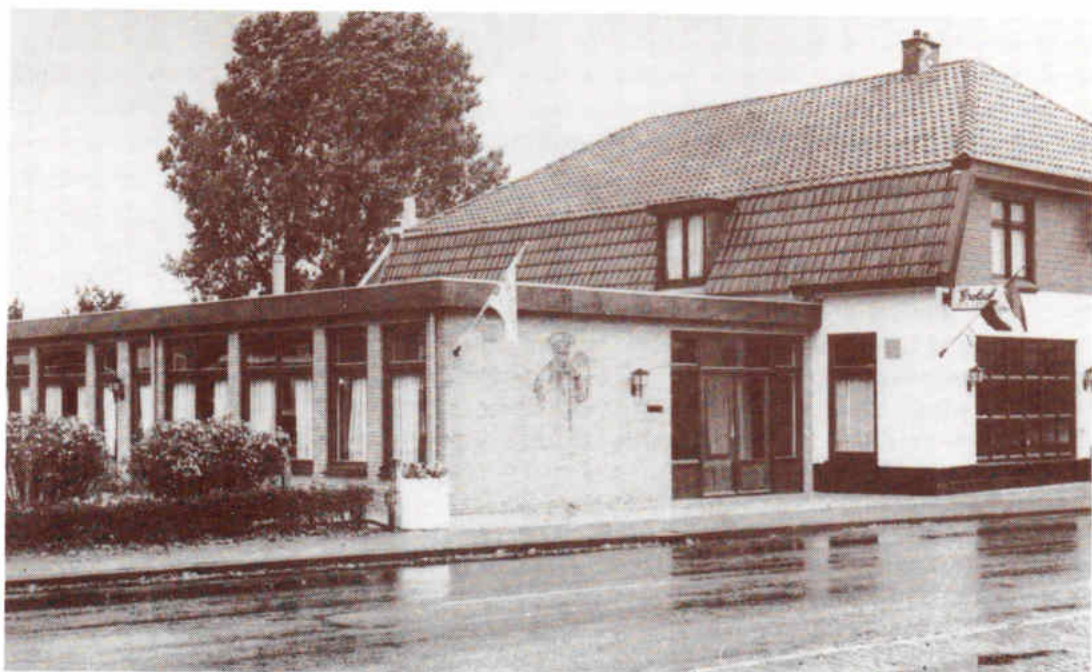
- * Rond de grondaankoop voor het zwembad in Heino ontstaan nieuwe problemen. De taxatiecommissie heeft inderdaad erg lang werk, geeft wethouder Jonkman toe. De raad wordt steeds ongeduldiger, de zomer is bijna weer voorbij, er moet meer schot in komen!

september

- * Woensdag is overleden mevrouw A.J.M. Pastoors, in Heino beter bekend als mevrouw Annette Pastoors. Alhoewel zij in 1934 reeds is vertrokken, weten vele oudere ingezetenen zich haar nog goed te herinneren. Zij heeft 37 jaar in Heino gewoond en in het verenigingsleven een vooraanstaande plaats bekleed. Zij had een groot aandeel in de oprichting van de Heinose markt in de twintiger jaren en heeft er toe bijgedragen, dat hier electriciteit kwam. Zij was de eerste vrouwelijke wethouder van Nederland, gekozen in 1927 en afscheid genomen in 1934. Samen met haar enkele jaren geleden overleden zuster woonde zij in het huis, thans bewoond door de heer Spitzen. Annette Pastoors overleed in een rusthuis te Amersfoort.

oktober

- * De gemeente Heino koopt 13 ha grond van de heer Schotman aan de Van der Capellenweg voor rond f 265.000,-. Men heeft daarbij de uitbreiding van Heino op het oog, maar ook kan deze grond dienen als ruilobject voor elders op te kopen grond. De daarop staande buitenmanege blijft in huur bij de "Gunneruiters".
- * Er is een begin gemaakt met de aanleg van riolering in het bestemmingsplan Dorpsstraat-West.
- * De raad besluit voor f 60.250,- een stuk grond van de heer Snel aan de Brinkweg te kopen met een oppervlakte van 18.832 vierkante meter voor de aanleg van een zwembad.

- * Heropening van het geheel gemoderniseerde café-restaurant "Centraal", eigenaar de heer Th. Oortwijn.

november

- * Plotseling kwam pastoor Zegger van Lierderholthuis te overlijden, hij was pas 48 jaar. Op kerkelijk gebied heeft hij in de korte periode van 4 jaar erg veel tot stand gebracht.

december

- * Het College van B. en W. heeft voor de eerste maal een prioriteitschema opgesteld, waarin o.a. wordt toegezegd dat het op korte termijn haar standpunt zal bepalen t.a.v. het bouwrijp maken van een gedeelte van het bestemmingsplan Lierderholthuis.
- * Burgemeester Verheyden steekt de eerste spade in de grond voor de aanleg van een zwembad. Het zal waarschijnlijk in mei 1972 in gebruik kunnen worden genomen.
- * De heer D.J. Bomhof heropent zijn geheel vernieuwde supermarkt aan het einde van de Dorpsstraat, het vroegere kruideniersbedrijf annex café Van Olst (thans Hubo).
V.I. Lindeboom-Veldhuis
J.K. Pruim-Reinders
H. van der Veen

Bron:
archief "OMHEINING" (kranteknipsels en foto's)

REAKTIES OP HET FOTOBOEK "KIEK TOCH ES!"

Bladzijde 22: De doorgang tussen het café en de winkel van Bouwhuis.

De heer H. Lozeman, Klompstraat 6, Heino weet hierover het volgende te vertellen. De bestrating tussen het café en de winkel, die op de foto duidelijk te zien is, is nog steeds aanwezig. Men heeft indertijd bij de verbouwing tot één winkel (nu C 1000) deze bestrating niet verwijderd. Door ophoging is onder de binnenplaats achter de C 1000 de straat nog terug te vinden op een diepte van 50 tot 80 cm.

Het schuurtje aan het eind van de straat, op de foto in de verte zichtbaar, is nog aanwezig en vormt de afscheiding met de tuin van de heer Lozeman. Toen hij enige jaren geleden een muur op de scheiding bouwde, stootte hij tot zijn verrassing bij het funderen op de stenen van deze straat.

Verder herkende hij op de foto:

Joke Bouwhuis (met witte schort), gehuwd met Geerts, woont te Wijhe. Tegen de muur met het kind op de arm is Billy Rienties, momenteel woonachtig te Dalfsen.

Met de gebloemde jurk is Bertha Knopert, wonende te Zwolle.

Johnny van der Vegt, Raalterstraat 54, Heino weet dat de foto is gemaakt op 6 augustus 1963, de huwelijksdag van zijn ouders Antonius J. van der Vegt en Maria H.C. Rienties.

De familie Bouwhuis en mevrouw Bieleman-Horselenberg herkennen in het jongetje met de arm op de rug Jan Bieleman, de schrijver van het boek "Heino, een geschiedenis van mens en plaats".

Bladzijde 26: Gezicht op de Zwolseweg.

De heer G.C. Stapel, de Cingel 15, Heino herinnert zich dat de pijp van de zuivelfabriek, op de foto nog zichtbaar, in 1922 is afgebroken. De foto moet dus omstreeks 1921/1922 gemaakt zijn.

Bladzijde 27: Het oude brandspuithuisje aan de Zwolseweg.

De heer J.W. Bonhof, Dolderstraat 7, Heino weet nog, dat dit huisje in gebruik was als distributiekantoor van omstreeks 1939 tot 27 augustus 1940 de opening van het gemeentehuis (nu The Pub).

Bladzijde 39: Gemengde Zangvereniging "Advendo"

De heer H.G. Jacobs, Canadastraat 28, Heino herkent zijn zuster op de foto, doch zij staat als Alie Polstra beschreven, dit moet zijn Marietje Nijland-Jacobs.

Bij Anna Dekker is haar meisjesnaam het eerst genoemd in plaats van de naam van haar man. Het is Anna Wessels-Dekker. Marietje Overbosch moet Mientje Overbosch zijn.

De heer Dick Tenbergen, wonende in Ontario (Canada), zoon van oud- hoofdonderwijzer Ten Berge van de openbare lagere school, schrijft dat Alie Polstra onmogelijk op de foto kan staan omdat ze in 1932 geboren is. Verder is hij erg enthousiast over het boek.

Bladzijde 81: Raalterstraat 24; het huisje "Nooitgedacht".

Eerst de reactie van de heer H.G. Jacobs, Canadastraat 28.

De onderste foto is genomen door de heer Nicolai uit Stompetoren (bij Alkmaar). Hij maakte de foto van zijn echtgenote en de kinderen voor het huisje van haar overgrootvader Jan Jacobs, toen zij op familiebezoek waren in Heino.

Mevrouw Linie Nicolai-Rattink (inmiddels overleden) is een nicht van de heer Jacobs, op haar arm Wim Nicolai, voor haar Ria Nicolai en daarnaast Leo Nicolai.

zomer 1957

zomer 1958

De heer K. Brink, Ds. Vogelaarstraat 4, Lemelerveld heeft nog foto's uit 1957 en 1958. In de zomer van 1957 is het huisje nog zwart in plaats van wit.

Dat verklaart ook de naam "Kokkepot" of "Het olde koffiekännegien".

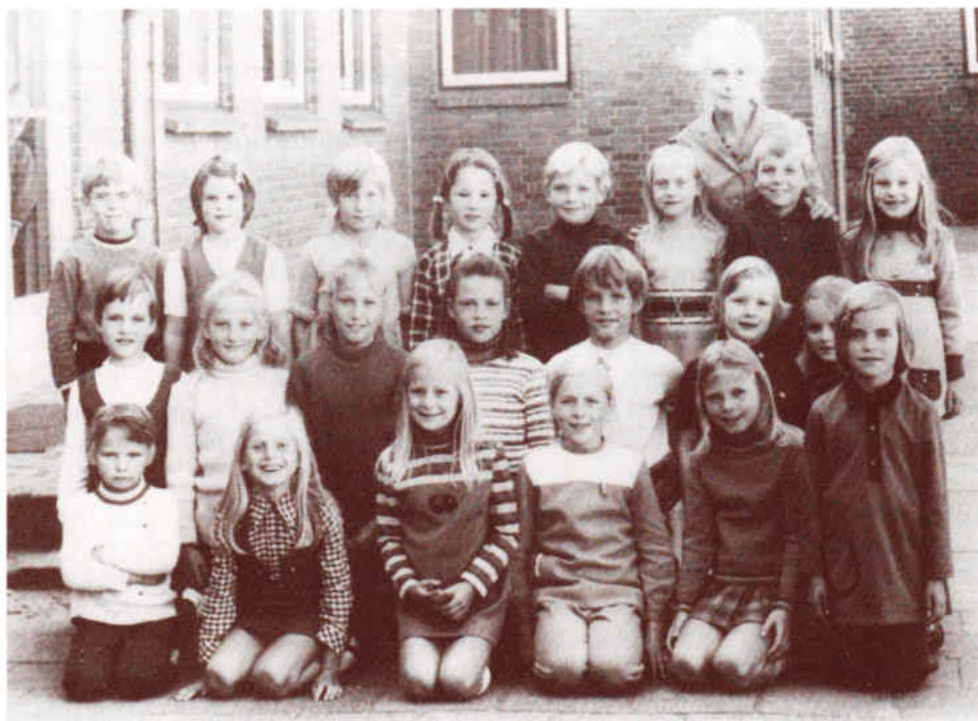
In de zomer van 1958 is het huisje witgemaakt en biedt het onderdak aan de Heinose padvindders.

Na de afbraak omstreeks 1960 verhuizen de padvindders naar het koetshuis van Baron Van Ittersum op het landgoed "Het Rozendael". Vandaar verhuizen ze naar het Heinose Veld.

Momenteel hebben de padvindders weer hun lokatie op het Heinose Veld, thans "De Veldlelie".

J.K. Pruijn-Reinders

WIE IS WIE?

Een schoolfoto van de Mariaschool genomen in 1974 volgens onze gegevens. De naam van de onderwijzeres is ons bekend, juffr. Goossens, maar van de leerlingen zouden we ook graag de namen willen weten.

Wie kan ons deze keer daarbij helpen? We hopen op veel reacties telefonisch of schriftelijk, naar onderstaand adres.

WIE WAS WIE?

Dan de foto van het september-nummer. We hebben weer enkele reacties gekregen en wel van de heren J. Israël en H. Vlierhuis.

Deze foto zou zijn genomen in de buurt van Arnhem ongeveer 55 jaar geleden. De namen van de dames en heren zijn als volgt, staande van links naar rechts: Herman Vlierhuis (accountant), Willem Hansman, Mw. Vlierhuis-Kelderman (echtgenote van Willem Vlierhuis), Mw. Israël-Hansman, Herman Antonissen, Herman Hoppen, Kapelaan Jacobs.

Liggende van links naar rechts: Hein Willemsen, Jan Israël, Jan Holterman (bakkersknecht bij Broeks aan de Stationsweg), Jan Offenbergh, Mw. Hansman-van de Aast, Thè van Dam, Gerard Hondhorst (schoenmakersknecht bij Zunnebeeld), Willem Vlierhuis. Met dank aan bovengenoemde personen voor hun reactie.

M.H. Stavorinus Kon. Julianastraat 17, Heino Telefoonnr. 05729-2586

SPREKENDE FOTO'S (14)

Een foto van Everdina Boers en haar echtgenoot Gerhardus Johannes Wilbrordus Oortwijn voor hun huis aan de Brinkweg 76 te Heino.

Everdina Boers komt omstreeks 1877/1878 in Heino te wonen; zij is dan gehuwd met Jan van den Belt. In eerste instantie woont dit echtpaar aan de Bendijksweg, vervolgens aan de Dorpsstraat, Stationsweg en tenslotte aan de Parallelweg 5. Op dit adres overlijdt Jan van den Belt op 26 september 1889 op 61-jarige leeftijd, nalatende zijn echtgenote Everdina Boers en de dochters Aleijda Hermina en Antonia Hendrika van den Belt.

Op 20 april 1891 vertrekt Everdina Boers van de Parallelweg naar Heino-Dorp. Dan hertrouwt ze op 31 december 1891 te Heino op 50-jarige leeftijd met de 18 jaar jongere Gerhardus Johannes Wilbrordus Oortwijn.

Ze overlijdt op 13 juli 1929 op 88-jarige leeftijd aan de Brinkweg 76 te Heino.

Gerhardus Johannes Wilbrordus Oortwijn, geboren 13 november 1859 te Heino, is wel een zeer bijzondere man. Er wordt namelijk twee keer een overlijdensakte van hem opgemaakt. Eénmaal op bijna tweejarige leeftijd en éénmaal op 76-jarige leeftijd. Of de beide aangevers hebben in 1861 een totaal foutieve aangifte gedaan of er is een kind verwisseld.

Hoe is de gezinssituatie?

Op 1 juni 1842 komt als bakkersknecht bij de familie Hooglugt aan de Bredenhorstweg 13 (nu mevrouw Mies Hemels), Gerhardus Oortwijn, weduwnaar, afkomstig uit Vaassen, gemeente Epe.

Gerhardus Oortwijn

zoon van: Derk Oortwijn, nachtwachter en Esselina Jans van de Gate
geboren: 7 maart 1817 te Vaassen
overleden: 3 september 1883 te Heino
beroep: broodbakker en winkelier in kruidenierswaren
godsdienst: R.K.
adres: Dorpsstraat 7-9-11 te Heino (zie ook "Omheining" nr. 3 van sept. 1988)
huwelijk:
1e huwelijk met Johanna Kelderman.
2e huwelijk 14 mei 1846 te Heino met **Johanna Klomp**, geboren 8 november 1823 te Heino, overleden 12 januari 1892 te Heino. Dochter van Bernardus Klomp en Maria Butink.

kinderen:

1. **Johannes,** geboren 3 maart 1841 te Vaassen
in 1875 als bakker naar Hellendoorn vertrokken
2. **Bernardus,** geboren 9 april 1847 te Heino
molenaarsknecht bij Lindeboom, Bredenhorstweg 13, on-
gehuwd
overleden 11 oktober 1910 te Heino, oud 63 jaar
3. **Johanna Euselina,** geboren 17 augustus 1848 te Heino
gehuwd met Johannes Hoppen, timmerman en tapper,
Stationsweg 12
overleden 26 oktober 1924 te Heino, oud 76 jaar
4. **Antonius Franciscus,** geboren 24 april 1850 te Heino
overleden 17 augustus 1850 te Heino
5. **Antonius Franciscus,** geboren 19 juni 1851 te Heino
vertrekt als grof- en hoefsmid naar Raalte
6. **Maria Hermina,** geboren 27 maart 1853 te Heino
gehuwd met Hermanus Hendrikus Gradus Smals, stoffen-
verver uit Zwolle
7. **Theodorus Johannes,** geboren 8 april 1856 te Heino
bakker aan de Dorpsstraat 7-9-11, Dorpsstraat 57, Cana-
dastraat 27 en Vlaminckhorstweg 5
gehuwd met Johanna Vulkers
overleden 27 oktober 1924 te Heino, oud 68 jaar
8. **Geertruida Maria,** geboren 4 juli 1857 te Heino
gehuwd ten eerste met Theodorus Hendrikus Meiberg,
klompenmaker, ten tweede met Johannes Veldhuis, boe-
renknecht, Rozendaelseweg 6
overleden 14 januari 1928 te Heino, oud 70 jaar
9. **Gerhardus Antonius,** geboren 12 oktober 1858 te Heino
overleden 18 december 1858 te Heino

॥ ३९

In het jaar schitteren nummer een en zestig den eersten October
verscheen voor mij Willelmus Hendrik Wouda, van Amstelveen van den Burgerlijken Stand der Generaal-
112220 Shoedlorus Officiar, bezw. van Een en zeventig jaren
veertig, van Trompsburg en Mattheüs, van Kendel en
veertig jaren, Schouwmeester, beide wonende te Heino
dewilke mij hebben aange-
geven dat Gerhardus Johannes Willebroordus Oortwijn,
van Cymabree jaren zotten veertig, geboren en woonende
te Heino, zoon van Gerhardus Oortwijn, Bezw. en
Johanna Klomp, zinder bezw., beide wonende te
Heino
op den zeventigsten September jongstleden des voor mid dags
te Heino is overleden. dat in het land Heino, daer in de gemeente Heino
Wouda is overleden dat in de gemeente Heino
Wouda is overleden dat in de gemeente Heino
Wouda is overleden dat in de gemeente Heino

Wm. H. Hutton W. H. Hutton

10. **Gerhardus Johannes Wilbrordus,** geboren 13 november 1859 te Heino
overleden 29 september 1861 te Heino, oud bijna 2 jaar
gehuwd met Everdina Boers, Brinkweg 76
overleden 26 februari 1936 te Heino, oud 76 jaar
11. **Hermannes Josephus,** geboren 10 mei 1861 te Heino
waarschijnlijk is dit kind op 29 september 1861 overleden
12. **Johanna Hermina,** geboren 12 september 1862 te Heino
huishoudster te Amsterdam
overleden 13 november 1917 te Heino, oud 55 jaar
13. **Hermina Catharina,** geboren 7 februari 1864 te Heino
in 1887 als dienstbode naar 's-Gravenhage vertrokken
14. **Henrica Gregoria,** geboren 17 november 1865 te Heino
gehuwd met Hendrikus Mars, timmerman
in 1901 naar Raalte vertrokken

Zoals eerder is vermeld, trouwt Gerhardus Johannes Wilbrordus Oortwijn op 31 december 1891 met Everdina Boers. Men woont in eerste instantie aan de Dorpsstraat, doch wanneer op 1 mei 1899 Henrica Gregoria Oortwijn met haar echtgenoot Hendrikus Mars het huis aan de Brinkweg 76 verlaat, wordt er verhuisd naar de Brinkweg.

Na het overlijden van zijn vrouw blijft Gerhardus J.W. Oortwijn nog tot 1 november 1935 in het huis aan de Brinkweg 76 wonen. Op die datum neemt hij zijn intrek bij bakker Theodorus E.H. Bosch, Canadastraat 31.

Niet lang daarna overlijdt hij en wel op 26 februari 1936.

Nr. 6

Heden zeven en twintig februari negentienhonderd
zes en dertig, verscheen voor mij, Ambtenaar van den burgerlijken stand der
gemeente HEINO:
Theodorus Emanuel Henricus,
oud zeven en twintig jaren, vakker
wonende te Heino
die, op grond van eigen wetenschap, verklaarde, dat op den zeven twintig
ten dezer maand, des na middags te half negen uur,
in deze gemeente is overleden:
Oortwijn Gerhardus Johannes, vijf
broeders, zonder naam
oud zesen twintig jaren, geboren en
wohende te Heino, weduwnaar van Boers
Everdina, dochter van Oortwijn, Gerhar
dus en van Klomp, Catharina, dochter
overleden

Waarvan akte, welke is voorgelezen.

H. Bosch Korhoo

Op het adres Brinkweg 76 wonen vervolgens nog H. Nieuwenhuis, D.J. Weertman en als laatste tot 13 december 1968 J.H. Beltman.

In het gedeelte Brinkweg 74 woont tot zijn overlijden op 16 september 1966 J.H. Hansman.

Daarna volgt leegstand en treedt de bouwval snel in. In verband met klachten van de omwonenden over instortingsgevaar wordt het huis in de jaren zeventig afgebroken.

Geraadpleegde bronnen:

Gemeente-archief Heino - bevolkingsregisters en burgerlijke stand.

J.K. Pruim-Reinders

VAN DE BESTUURSTAFEL

Het fotoboek "Kiek toch es!" is zeer succesvol gebleken.

We verwachten eind 1990 uitverkocht te zijn.

Er wordt al gedacht aan een vervolg.

Op de ledenavond van de 24e september, bezocht door bijna 200 leden, deed de heer Compaan een oproep voor foto's enz. om te reproduceren. Nu dat heeft hij geweten. Hij verveelt zich voorlopig niet.

Op 23 oktober waren 25 leden op 'n Heerd aanwezig in verband met het veldnamenonderzoek. Er is inmiddels een werkgroep gevormd van acht personen.

Nieuw Geschiedkundig adresboek voor Overijssel

De sector Geschiedenis en Cultuurbeheer van de Culturele Raad Overijssel heeft een geheel herzien adresboek uitgegeven van musea en organisaties op het gebied van historie, archeologie, monumentenzorg en natuurbehoud.

Voor historisch geïnteresseerden in Overijssel bevat dit 60 pagina's tellende boekje een schat aan gegevens.

Bij de sector Geschiedenis en Cultuurbeheer aangesloten organisaties ontvangen het gratis. Andere geïnteresseerden kunnen het telefonisch of schriftelijk bestellen bij de Culturele Raad Overijssel, Jacob Catsstraat 25, 8023 AE Zwolle. Tel. 038-537527. Het adresboek kost f 10,- inclusief verzendkosten.

Schenken:

- * Van mevrouw H. Arends-Averesch, Julianastraat 20, een verkeersdiploma, een molenaarsdiploma, een boek met tekeningen van een malerij- en opslagbedrijf en een gedenkboek Algemene Molenaarsbond, 1898-1948.
- * Van mevrouw E.W. Middag-Brinkman, Bredenhorstweg 19 een foto van de Kraaijburg.
- * Van mevrouw Van de Berg, Heinoseweg te Dalfsen benzinebonnen.
- * Van de familie Polstra boerengereedschap.
- * Van mevrouw Hartholt-van Leeuwen, Bendijksweg 7, kranteknipsels, bidprentjes, foto's etc.
- * Van dhr. Holterman, Emmastraat, een tangetje om varkens te krammen.
- * Van de heer H.H. v.d. Ende te Heino een calque met daarop de plattegrond van onze gemeente.

Ter reproductie foto's van:

Mevrouw R. van Essen-de Graaf, de heer A. Hageman, mevrouw Hartholt-van Leeuwen, de heer Heuven, mevrouw Kloppenberg-Luchtenberg, mevrouw Mulder, de heer B. Oortwijn, mevrouw Oortwijn-Vrolijk, de heer Oosterlaar, mevrouw A. Roessink-Buitenkamp, mevrouw Snel-Dijsselhof, mevrouw Stegeman-Hoes en de heer Blom uit Dalfsen.

OMHEINING

wenst alle lezers goede Kerstdagen

en een gelukkig 1991
